

Ազգ

16 ՄԱՐՏ 2018 ՈՒՐՔԱԹ 16(5506)

Բալո Սահակյանի ԱՄՆ այցին Բաքվից արձագանքում է... Թուրքիան

«Բալոյի Թուրքիայի վարչապետ Յիլդըրմըն ԼՂ հարցով կարևոր հայտարարություն է արել, մարտի 15-ին հարյուրում է թուրքական TRT ռադիոհեռուստաստեյան կայքէջի գեղարվեստական շարքերակը՝ հետևյալը գեղարվեստական «Ցեղասպանությունը հանցագործություն է, ինչը էթնիկ մաքրման հետ 1992-ից ի վեր ԼՂ-ում է իրականացվում, դրա համար Չայասանը դիմում է ԼՂ գործընթացին մի օր Ադրբեյջանը վերջ է տալու, բազմաթիվ կազմակերպություններ Ադրբեյջանի կողմից են»։ «ԼՂ գրավյալ սարածներում վերաբնակեցրել են ահաբեկիչներ, եթե այնտեղից եղբայրական Ադրբեյջանի կամ Թուրքիայի հանդեպ ստառնայի լինի, անդամաստիան չի մնալու»։ Երկու դեպքում էլ համագործակցելու են անվտանգության եւ ահաբեկիչների դեմ դաշնակցության հարցում, ասել է Յիլդըրմընը՝ ֆունդամենտալ ԱՄՆ-ին՝ ԼՂ-ի հարցում մեծածախ ֆալսափաստները։ Վաշինգտոնը Երևանին դասաստիանսավորության ենթարկելու փոխարեն դարձեալ ասել է Թուրքիայի վարչապետը։ Բալո Սահակյանի ԱՄՆ այցը փաստերն են ման ջղաձգության դասձառ է դարձել։

ՀԱՍԱՐԿԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԹԱԿԱՆ ՀԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

Օրերի շեժ

Խորհրդարանական, թե՛ վարչապետական հանրապետություն, կամ գուցե միապետական

Երրորդ հանրապետության առաջին սահմանադրության գլխավոր հեղինակ Վլադիմիր Նազարյանը սովորություն ունի կրկնելու՝ «Ճիշտ է, հստակ ձեռնարկում էր դասվելը, եւ ես ձեզ համար կոչաբարստեմ համադասարան սահմանադրությունը՝ մաքուր խորհրդարանականից մինչեւ զուտ նախագահական, անգամ միապետական»։ Այն ժամանակ նրան քվեա ղայտերը նախագահական էր, ինչպես ասում էին՝ առաջին նախագահի հազիմ կարված, որը թեւ խիստ ֆունդամենտալ էր (ես էլ եմ ֆունդամենտալ), սակայն կյանքը արագացրեց, որ «Վալդիմիր գրած սահմանադրությունը» (ինչպես իրավաբանների քննադատում են մինչեւ օրս կոչում էր առաջին սահմանադրությունը) գործող էր ու կենսունակ՝ նույնիսկ ամենամեծամասնադեմ դեմքին՝ 1999 թ. հոկտեմբերի 27-ին, երբ փորձ արվեց գլխաւորը մեր նորանկախ հանրապետությունը։ Փաղցնի՞ր՝ հակակեղծների սկզբունքը, որը «Շիջ» մակամունով հայտնի սահմանադրագետ անգիջում հետեղակա-նությունը դնում էր Մայր օրենքի յուրաքանչյուր կետում։

Յիմա, 23 տարի անց, երբ դասարանստեմ ենք կիրառության դնել մեր 3-րդ՝ բարեփոխված սահմանադրությունը, եւ երբ մեկ ամսից էլ դասարանստեմ ենք մեզ հանրապետության բոլորովին այլ տիպի նախագահ եւ նույնիսկ նոր տիպի վարչապետ ունենալու, տեսնում ենք հենց այդ՝ հակակեղծների սկզբունքի անտեսումը։ Վերջին բարեփոխե-րի ֆունդամենտը խորհրդարանում եւ նրա դասերից դուրս, միմյանց հաջորդող օրինագծերն ու մեկնաբանությունները մեզ իրավունք են տալիս եզրակացնելու, որ Չայասանի Չանրապետությունը ոչ թե խորհրդարանական, այլ վարչապետական համակարգի է անցնում, այն էլ՝ այդ համակարգի հոռեզույն՝ անձնավորվածության «սկզբունքով»։

Չակերտված այդ «սկզբունքը», ղեւք է խոստովանել, եղել է մեր հանրապետության հաջորդական երեք նախագահների եւ նրանց ստասարկողների մոտեցումը, ես կասեի՝ սխալ ընկալված տիրապետության, ավելի ճիշտ՝ թայֆաբազության դրսեւորումը։

Ասվածի ձեւաւորումը համոզվելու համար բավական է մտաբերել ընտրված նախագահի ունեցած կամ ենթադրվող իրավասությունների կողողողը եւ գողողը աղագա վարչապետին հանձնելու ունակ փութաբանությունը, որը բոլորովին կասկածելի է դարձնում սահմանադրական գլխավոր դրոյթներից մեկը՝ «Չանրապետության նախագահը ղեւքությունը զուտ է»։ Ի՞նչ զուտ, որն իր դասարանություններն ու լիազորությունները կարող է կասարել, աս ի՞նչ բացառությամբ, միայն ու միայն հանրապետության վարչապետի կամ կառավարության «առաջարկությամբ»։ Ստասարկողների այդ քննադատման միջոց է մտաբերում, թե ի՞նչ է անելու երկրի նախագահը, եթե այդ առաջարկը, ասենք՝ կառավարության ձգնաժամի դասձառով, ուսանա կամ ընդհանրապես չարվի։

Չանրապետության նախագահի անլիազորության կամ իբխանագուրկ լինելու գլխավոր փաստը, սակայն, այժմ էր արդարադասության նախարարության կողմից քննադատության դրված օրինագիծն է, որը երկրի կարեւորագույն՝ Անվտանգության խորհրդի կազմից Չանրապետության նախագահի, ինչպես նաեւ Ազգային ժողովի նախագահի դուրս թողնում է, որը արդարացվում է նրանց ընտրելիության կարգավիճակով, այսինքն ընտրված դասարաններից նախագահի մարմնում սովորական անդամ դասնալու անդասեղ լինելով։ Անհիմն փաստարկ՝ որն անտեսում է նաեւ վարչապետի ընտրելիության փաստը եւ, ավելին, առաջարկում է վերջինին կարգել Անվտանգության խորհրդի ղեւք՝ անմիջապես իր իսկ նախագահի հզորագույն գեղատեսչությունների ղեկավար։

Ասեմ՝ որ ի սկզբանե ես համամիտ էի մեր այն մի ֆանի ղեկավարանագեղ-ֆաղաֆագեղի առարկություններին, ովքեր անհեթեթ էին համարում Չայասանում խորհրդարանական հանրապետության հասարանը։ Նրանք նկատի ունեին մեր երկրում կուսակցությունների եւ կուսակցականության գաղափարի կայացած չլինելը։ Եվ իրավացիորեն։ Զանգի առանց կուսակցությունների (խոսքը անտես է չի վերաբերում արհեստածին եւ արհեստական կուսակցություններին եւ փողի ու իբխանության քուրջ ստեղծված սարստեսակ կառույցներին ու դաշինքներին) ժամանակակից, աշխատող, ժողովրդի իսկական կամով ընտրված խորհրդարան չի կարող գոյություն ունենալ։ Դետեաբար փոխարենը Չայասանը դասնում է վարչապետական համակարգի երկիր, որտեղ այդ համակարգը դադարում է համակարգ լինելուց եւ վերածվում միապետական լիազորությունների հարթակի։

Եվ այս իրականության մեջ, բացի ժողովրդավարության, ազատականության, սենեսական ու մարդկային ազատությունների եւ ընդհանրապես արդարությանը ստառնագող վսանգներին, կարելի է զգալ անձնալուրջ ստառնայի՞ր՝ կախված մեր անկախ ղեկավարության գլխին։ Ուռնացնելով աղագա վարչապետի լիազորությունները, իրավասություններն ու դասարանությունները, փաստորեն նրան հեղ խոցելի են դարձնում ներսում թե դրսում. ներսում՝ անձն բանի դասարան-դասարանստեղծությունը նրանից դասարանելով, իսկ դրսում եւ դրսեղների համար՝ նրան վերածելով անտարժեք թիրախի։

Չոկտեմբերի 27 տեսած երկրում չի կարելի նման անլիազորություն թոյլ տալ. հակակցուցված է։

Վարուժան Ավեւիֆյան. «Մենք աս ավելի դակաս բան ենք անում սահմանին կանգնած գիւրի արածից»

Անցած տարվա հունվարի 1-ից գործում է Չիմնառայողների աղահովազության հիմնադրամը։ Այս 14 ամսվա ընթացքում հիմնադրամը հավաքած միջոցներից կասարել է 39 հասուցում՝ 425 մլն դրամի չափով, որից 360 մլն-ը միանվազ հասուցումներն են, մնացածն՝ անասական վճարները։ Չիմնադրամը գոհված գիւրի ընտանիքներին եւ վիրալոր գիւրներին միանվազ փոխհասուցումներից բացի՝ 2 մլրդ դրամի դասարկություն է վերցրել՝ 20 տարվա անսավճարների հասուցման վերաբերյալ։

Օրես Չայասանի նախագահ Սերժ Սարգսյանը, հիմնադրամի խորհրդի անդամների, Պաշտամության նախարարի, ԿԲ նախագահի, հիմնադրամի գործադիր տնօրենի մասնակցությամբ խորհրդակցություն էր անցկացրել՝ անփոփոխելով եւ գնահատելով հիմնադրամի տարուց ավելի աշխատանքը։ Նախագահը հիմնադրամի աշխատանքը ղեկավարում, մասնավոր եւ հասարակական հասվածների արդունակեղ համագործակցության աս լավ օրինակ էր հասարել երկրի անվտանգության ոլորտում՝ ընդգծելով, որ գիւրականների աղահովազությունը, իր համոզմամբ, սերտորեն կառված է անվտանգության հետ։ Չայսնի է , որ Կենտրոնական բանկի աշխատակիցներն են հասարակական հիմնադրամի իրականացումը հիմնադրամի իրավական, հաշվաղահական, աղղիտրական, ակտուարական, ակտիվների ու դասարկությունների կառավարման, հասարակայնության հետ կաղերի, ծառայությունների գաղացման հետ կաղած ծավալուն աշխատանքները։

«Ազգի» հարցազուրյը հիմնադրամի գործադիր տնօրեն, ԿԲ իրավաբանական վարչության ղեկ Վարուժան Ավեւիֆյանի հետ։

Չիմնադրամի աշխատանքի ու աշխատանքի վերաբերյալ ի՞նչ առաջարկներ արեց նախագահը։

- Առաջարկը միակն է՝ քարուակել աշխատել։ Ինձ համար հանրապետության նախագահի երկու ուղերձն էին կարեւոր. առաջինն այն էր, որ մեր գիւրածա-

ռայողները ղեկ է իմանան՝ եթե նրանց հետ, Ասված չանի, որեւէ դժբախտ դեղք դասաղի, հասարակությունը կանգնած է նրանց ու նրանց ընտանիքների կողմին։ Դա բարձրագույն արժեք է իմ կարծիքով, եւ հասարակության՝ գիւրածառայողի կողմին կանգնած լինելը երաշխավորում է առաջին հերթին Չայասանի անվտանգությունն ու անկայունությունը։ Եւ նաեւ այն գիւրականն է կարեւոր, որ մենք բոլորն ենք դասարանում մեր սահմանը, ոչ միայն գիւրածառայողն ու նրա ընտանիքն են դասարանում, այլեւ բոլորն։ Չիմնադրամի աշխատանքով այս գաղափարն է նյութականանում։ Սա կարեւորագույն մեւսիջ է, ես սա եմ ընկալել։ Երկրորդն այն է, որ հասարակական կարծիքը, նախագահի գնահատականով, ընդհանուր առմամբ դրական է այս նախաձեռնության նկատմամբ, եթե նույնիսկ կան հասարակությունում փոքր խմբեր (նաեւ՝ հաճախ աղերսիվ), որոնք այս կամ այն կերպ բացասաբար են անդրադառնում հիմնադրամի գաղափարին, ղեկ է հաշվել առեւել նաեւ նրանց կարծիքը, բայց ընդհանուր առմամբ՝ հասարակությունը մեր աշխատանքը կարեւոր ու գնահատելի է համարում, նախագահն այդպես գնահատեց եւ կոչ արեց քարուակել աշխատանքը։

Յիմա, դրանք դեռեւս խորհրդում չենք ֆունդարկել, ու ճիշտ չէ առանց ֆունդարկման դրանց մասին խոսելը։ Բոլոր մտրումները մեր ստեղծման օրից մեզ ներկայացած թիվ մեկ մասահարկերին՝ մեր գործունեության թափանցիկությանն ու հրաղարակայնությանն աղահովմանն են վերաբերում, մեր հիմնադրամի հեղինակականության բարձրացմանը, որը կերտն նաեւ նվիրաբերություններին աճին, ու հայությունը ոչ միայն Չայասանից, այլեւ Սփյուռնից եւ Արցաղից նվիրաբերություններ կան։ Չիմա նվիրաբերությունների գումարը կազմում է 102 մլն դրամ՝ աշխարհի 20 երկրից, որի առյուծի բաժինը Չայասանից է։

Այս 14 ամիսների ընթացքում 7 մլրդ դրամից մի փոքր ավելի ենք հավաքարել, որի 6,8 մլրդ դրամը մեր ֆաղաղիցների վճարած 1000-ական դրամներից է գոյացել, իսկ նվիրաբերությունները, որոնց ընդհանուր գումարն արդեն մեզից, 1 դուրսից մինչեւ 15 հաղ. դուրսի սահմաններում են եղել, եւ դրանց գեղակեղ մասը նույնպես Չայասանի նվիրաբերություններն են կասարել։ Միջոցները մենք կառավարում ենք ներդնելով արժեղթերում, ավանդներում, դասարաններում, եւ այդ ներդրումներից սացել ենք 156 մլն դրամ եկամուտ, որը նույնպես կուսակվել է հիմնադրամի հաշվին։ Արսեմ, որ այն հեղանիքները, որ սահմանել է խորհուրդը՝ ներդրումների միջոցով եւ եկամուտ հավաղարելու, դրանցից զգալիորեն ավելի բարձր ցուցանիքներ ենք աղահովել։

Պատիժ առանց ուժի

էջ 4

ՕՉԱՆ ԴՈՒՐՅԱՆ. «Ես ուզում եմ, որ բոլորը իմանան ճշմարտությունը»

էջ Ա-Գ

Ս. Բենտոնը ռազմավարական գաղտնիք է բացում

էջ 11

⇒ 1 Եւ մեր հիմնական մարտահրավերը՝ վստահության, քափանցիկության, հեղինակության բարձրացման առումով՝ իմ կարծիքով իրագործել ենք, դրա ցուցիչն է նվիրաբերությունների ոչ վաս ցուցանիչն այդքան կարճ ժամկետում: Ընդ որում՝ ցանկացած տեղեկատվություն՝ նվիրաբերողների եւ մնացած բոլոր գումարների վերաբերյալ մեր կայքում (1000plus.am) կզտնե՛ք հրապարակային է: Այդ մարտահրավերի ուղղությամբ անընդհատ մեզ է աշխատեցնում հասարակությանը մեզ հետ հասանելի դարձնելով մեր գործունեության արդյունքները:

-Այս առումով միզուցե ավելի ճիշտ է որոշ ծառայություններ անվճար չհրականացնել՝ ջանքերը գուցե կրկնադաշտի կլինեն: Թե այդ մոդելը, այնուամենայնիվ, աշխատող մոդել է՝ գուցե հայրության համար զգայուն հարցերում:

-Հիմնադրամի անձնակազմը եւ խորհուրդը բացառապես անվճար են աշխատում, ավելին՝ հիմնադրամն իր հավաքած գումարից որեւէ այլ ծախս չի

ված են զգում: Այսօր ժամը չորսին ունենք հիմնադրամի խորհրդի միս (հարցազրույցը տեղի է ունեցել մարտի 14-ին՝ Մ.Ս.Ն.), ու դաշտանության նախարարության փաստաթղթերի ուսումնասիրության արդյունքում՝ ես վեց հասուցման որոշում ենք այսօր ընդունելու: Ի դեպ՝ մենք եռօրյա ժամկետում արձագանքում ենք փաստաթղթերով ամբողջոված հայերին, օրենքով է այդ կարգը սահմանված, հասուցումների վերաբերյալ բոլոր որոշումները հրապարակված են մեր կայքում: Որոշման կայացման օրը անվճար տղասարկող մեր երեք գործընկեր բանկերը («Կոմվերս», «Չայթիզեն-բանկ», «Արցախ» բանկերը), նայած որն էլ ըստ բնակավայրի մոտիկ գտնվում հասուցման հասցեատիրոջը, հասցեատիրոջ համար բացած հաշվեհամարներով փոխանցումներ են անում:

Առաջին կարգի հաշվառումներին եւ զոհված զինծառայողների ընտանիքներին մենք միանվագ փոխանցում ենք 10 միլիոն դրամ, երկրորդ կարգի հաշվառումներին՝ 5 միլիոն դրամ, ինչպես նաեւ փոխանցում ենք առաջին ամսվա ամ-

միզուցե եկող տարի հնարավոր կլինի այդ հարցին անդրադառնալ: Ֆինանսական հնարավորությունը, առաջին հայացքից, սուբյեկտիվ բան է՝ օբյեկտիվություն արտահայտելու համար մաքսիմալակապ հաշվարկներ են մոտիկ:

-Հանրության մեջ անվստահությունը բոլոր տեսակի հիմնադրամների նկատմամբ, այնուամենայնիվ կա, ինչպե՞ս անել, որ մեր 10 միլիոնանոց Սփյուռքը այս մի հարցում գուցե ավելի ակտիվ լինի: 100 միլիոն դրամ նվիրատվությունն, իհարկե, վաս չէ, բայց սահմանող դաշտանող զինվորին աջակցելու գաղափարի առումով եւ Սփյուռքի ներքին համեմատությամբ՝ չնչին է: Միզուցե իրազեկման դաշտ ունի Սփյուռքը, կամ ուղղակի իշխանության հանդեպ անվստահությունը նաեւ հիմնադրամի վրա է տարածվում:

-Որ մեզ չեն վստահում՝ միզուցե ճիշտ են անում, այդ չվստահելը մեզ համար դառնում է ավելի լավ աշխատելու ռեսուրս: Եթե չհաշվենք բանասիրությունների եւ բանբասանի մակարդակը՝ ա-

այսինքն առանց հիմնադրամի, ընտանիքներին օգնել ցանկացողներին ոչ ոք չի կարող սահմանափակել: Մեր հիմնադրամն այդպիսի դաշտն է չի կասարում՝ նվիրատուների կոնկրետ հասցեական ցանկություններն իրականացնելու: Առաջին օգտագործում ու ասեմ, որ հիմնադրամի անձնակազմը սկզբունքներից մեկն է, որ բոլորը հավասար հասուցում ստանան: Երբ օրենքն ընդունվում է՝ ասում էին հավաքագրումը դառնալի մի արեք, թողեք կամավորության սկզբունքով լինի: Այդպիսի դաշտագրված հետ ամբողջ աշխարհից այդ ժամանակ զոհված եւ նվիրավորված զինծառայողների համար տասնմեկ, թե տասներկու միլիոն դոլար հավաքագրվեց, հիմա մենք մի տարում տասներկու միլիոն դոլար ենք հավաքում դառնալի հավաքագրումների հաշվին: Կամավորության սկզբունքով մարդիկ, այդ, տղա եւ, գլուխ ենք խոնարհում ամեն նվիրատուի առաջ, բայց մեզ է հիշել, որ հիմնադրամը ֆան տարվա խոստում է ստանձնել զոհված զինծառայողների եւ նրանց ընտանիքների առջեւ, դառնալի ենք այդ գումարը տալ: Ասված տա՛ հասուցման անհրաժեշտության ենթակա անձանց թիվն այլեւս չմեծանա:

Մենք հաշվարկել էինք, որ ամսական կես միլիարդ դրամ դառնալի հավաքագրումներից ստանալու ենք, միջինում դա ստանում ենք:

-Ի՞նչ նոր գործիքներ մեզ է ներդնում հիմնադրամի աշխատանքում:

-Մի տարի լավ ծրագիր է հաստատել մեր խորհուրդը, կոչվում է «Հիմնադրամի դեպարտամենտ» ծրագիր: Փաթեթը դաշտան է վեց-յոթ լեզուներով: Իմաստն այն է, որ Սփյուռքում գտնվում մարդիկ, ովքեր դաշտան են իրենց համայնքներում իրականացնել հիմնադրամի ֆարգություն՝ կամավորության սկզբունքով: Այդ մարդիկ կկոչվեն հիմնադրամի դեպարտամենտ: Նրանց համար տեղեկությունների, հաշվառման սրվող հարցերի դաշտանների փաթեթը դաշտան է, շուտով կլինի կայքում: Այդ մարդկանց մեզ է գտնվում, կաղ հաստատում, որ նրանք իրազեկեն, դաշտանություններ կարգան հիմնադրամի մասին, իսկ նրանց մասին էլ մենք կդաշտանենք մեր կայքում:

-Ամփոփելով...

-Կուզեի ընդգծել այն միտքը, որ մերը արտահովագրական հասուցում է, ոչ թե օգնություն, հավասար ու արդար արտահովագրում ենք իրականացնում՝ անկախ նրանից, հարուստ են, թե՛ աղքատ, երեւանում են արդում, թե՛ գյուղում՝ նույն չափով ենք հասուցում: Մենք բարեգործական հիմնադրամ չենք, այլ զինվորին ու նրա ընտանիքին արտահովագրող կառույց: Օգնություն մեզ սուբյեկտիվ կա, արդիական դաշտագրված հետ տասներեւ են օգնություն ստացել, տարբեր ստեղծություն կան, որ ընտանիք է եղել՝ միմյանց հարյուր հազար դոլար օգնություն է ստացել, իսկ ընտանիք է եղել՝ ոչինչ էլ չի ստացել, ասեմ՝ հեռավոր գյուղում արդող ընտանիք, եւ մամուլը նրա մասին չի գրել: Մենք այս խնդիրը լուծել ենք, անկախ նրանից՝ ո՞վ է զինծառայողը, հարուստ է, աղքատ է, ինչ ազգի է՝ թեք սահման է դաշտել ու նվիրավորվել է, մենք նրա կողմից կանգնած ենք հավասարության սկզբունքով: Սա անձնակազմը սկզբունքն է արտահովագրական հասուցումների:

Պետությունը ստեղծել է մի խորոպակ, ներգրավել յոթնեփոխակների, եւ քափանցիկ, հավասարություն արտահովող համակարգով երաշխավորում է, որ նվիրաբերված հարյուր դրամն անգամ կգնահատանի հասցեատիրոջը: Եթե ուզում եք օգնել հայրենիքի դաշտանությանը մասնակցած զինծառայողներին ու նրանց ընտանիքներին, սա անձնահուսալի խորոպակն է, որը երաշխավորում է, որ ձեր նվիրաբերած մեկ դոլարն անգամ կհասնի անգամ անձնահեռավոր գյուղը:

Զրուցեց ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԷ

Վարուժան Ավետիսյան.

«Մենք տաս ավելի դաշտան քան ենք անում սահմանին կանգնած զինվորի արածից»

իրականացնում: Գաղափարի շուրջ հավաքվել են հասարակության տարբեր ներկայացուցիչներ, որոնք բոլորը կամավորության սկզբունքով են աշխատում, ԿԲ-ի աշխատակիցները հանձնառել են անվճար աշխատել, մյուս կողմից՝ առեւտրային բանկերն են անվճար տղասարկում, ԳԿ-ների ներկայացուցիչներն են կամավորության սկզբունքով խորհրդում աշխատում: Այս բոլորը ցույց է տալիս, որ հասարակության տարբեր շերտեր կարող են համախմբվել մի գաղափարի շուրջ, աշխատել ի բարօրություն սահմանող դաշտող մեր զինվորների եւ նրանց ընտանիքների: Սա կարեւոր ձեռքբերում է, որը ցույց է տալիս, որ եթե լինեն համագործակցող այլ նախագծեր, այդ մոդելը կիրառելի կարելի է դարձնել նաեւ այլ ոլորտներում:

-Չեն դադարում մնադաշտություններն առ այն, որ այդ խնդիրները կարելի էր իրականացնել Հայաստանի բյուջեի համադաշտանի հասկացումներով, նաեւ հասցեական դաշտանային հավաքագրման գաղափար իրականացնելով, առանց հիմնադրամ ստեղծելու...

-Տեսե՛ք անձնակազմը արգուններն ունեցող մեկն ինչ է՝ ո՞ր սա մեզ է լինի հարկային մուտքերը առանձնացված հավաքագրում, հիմնադրամում կուսակալի, կարողանանք դրոճեփոխակ կառավարում իրականացնել եւ դրանից առավելագույն եկամտաբերություն արտահանելով՝ ավելացնել ու մեծացնել հիմնադրամի միջոցները: Այդ անում ենք համագործակցելով մասնավոր կառույցների, օրինակ՝ առեւտրային բանկերի հետ, ինչը դաշտանային կառուցվածքում հազիվ թե հնարավոր լինի:

-Իսկ ինչո՞վ են մոտիվացվում անվճար աշխատողները...

-Գաղափարով: Որ իրենք զինվորի կողմին են կանգնած: Երկրի սահմանը դաշտանողի շարժառիթն էլ գաղափարն է, չէ՞: Այսպես մտածող մարդիկ տաս են, հավասարեք: Մենք տաս ավելի դաշտան քան ենք անում սահմանին կանգնած զինվորի արածից: Մենք 14 ամսվա ընթացքում 39 հասուցում ենք արել, զրեթե բոլորին այցելել ենք, բոլոր մարզերում, նաեւ՝ Արցախի հանրապետությունում: Տեսել ենք, որ մարդիկ զգում են, որ հասարակությունը, դաշտանողներն իրենց կողմին կանգնած են. սա է գերագույն երաշխիքը, երբ զգում ես, որ զինվորն ու իր ընտանիքն իրեն դաշտան-

սակն վճարը, որը առաջին կարգի հաշվառումն է զոհված զինծառայողի համար տասանվում է 200-300 հազար դրամի սահմաններում, եթե երեք եւ ավելի երեխաներ ունի՝ լրացուցիչ 100 հազար դրամ, երկրորդ կարգի հաշվառումի դաշտագրում այդ գումարը 100-200 հազարի սահմաններում է: Եւ դրանից հետո այդ մարդիկ ֆան տարի ամեն ամիս այդ անձնական գումարը ստանալու են: Չորսված զինծառայողի ընտանիքի համաձայնությամբ գումարը կարող է բաժանվել մի ֆանի հաշվեհամարների, կամ մեկ հաշվեհամարի՝ իրենց ներքին համաձայնության խնդիրն է: Եթե մարդիկ չեն կարող այցելել բանկ, արդա բանկն է մարդկանց այցելում-գումարները տալիս: Այս դաշտան մենք արդեն արել ենք 425 մլն դրամի հասուցում, որից 360 մլն միանվագ հասուցումներն են, մնացածն՝ անձնական վճարները: Բայց նաեւ մենք ունենք 2 մլրդ դրամի դաշտանություն՝ ֆան տարվա անսավճարների համար:

-Հետագայում, երբ հիմնադրամի միջոցներն առավել սովորական, հնարավորություն կլինի՞ վերանայել օրենքը՝ թեկուզ 2016 թվականի արդիվն զոհվածների ու նվիրավորների համար փոխհասուցման դաշտանային բացելով:

-Մեր խորհրդի վերջին նիստում մենք հասուցման 4 որոշում ենք կայացրել, որոնք վերաբերում են 2016 դեկտեմբերի 29-ին եւ 30-ին նվիրավորված, բայց արդեն անցած տարվա հունվարին մահացած զինծառայողներին: Հիմնադրամի խորհուրդը նախորդ նիստերից մեկում արդեն իսկ որոշել էր, որ եթե տարի ամփոփելիս միջոցներ գտնվեն՝ արդա այդ դեպքերի համար էլ փոխհասուցում կարվի, են այժմ այդ հնարավորությունը կար, հասուցումներն արվեցին: Ասեմ, որ այդ ընտանիքները գումարներ ստացել են նաեւ այլ հիմնադրամների հաշվին, մենք միայն անսահման վճարները մեզ է անձնա առաջիկա տարիների: Ինչու եք 2016 թվականի արդիվ դեպքերի մասին խոսում միայն, վերջին մի ֆանի տարի մույնդեպ վերավորներն ու զոհերն ենք ունեցել: Օրենքով կարավորում ունենք, որ երբ հավաքագրված միջոցները հնարավորություն տան խորհրդին՝ անդրադառնալ նաեւ նախորդ դեպքերին՝ դա հնարավոր լինելու է հետագայում: Ֆինանսական հզորությունից է կախված լինելու, հասկացումների չափն էլ դրանից է կախված լինելու: Դրան անդրադառնալը ֆինանսական առումով դեռ վաղ է,

որը ֆինանսությունն ու հարցադրումները, որ ստանում ենք, մեզ մղում են, որ լրացուցիչ ջանք գործադրենք իրազեկման բարձրացման ու վստահության ամբողջական գործիքներն ընդլայնելու առումով: Մեր կայքը քափանցիկ է, մեր գործունեության յուրաքանչյուր մասնատված կզտնեք այնտեղ՝ չորս լեզվով: Երկրորդը՝ որդեք հիմնադրամի սօրեն կարծում են, եւ մեզ համար դա տաս կարեւոր է, որ մարդը թեկուզ տաս փոքր նվիրաբերություն անի, մեր մտական նվիրատուն դառնա: Մենք ունենք նվիրատուների 35 տղոսանոց կրկնություն, երբ նույն մարդիկ ամեն ամիս են նվիրատվություն անում: Մենք թիրախ ունենք հասնելու 60 տղոսի, որը սովորաբար աշխարհի լավագույն բրեյդերի մակարդակն է: Եթե այդ տեսակետից մայեք՝ մտական նվիրատուների ներկա դաշտանը հուսադրող է:

-Իսկ մեծահարուստներն ակտիվ են:

-Մեծահարուստներն էլ են նվիրատվություններ անում: Օրինակ՝ Ազգային ժողովի դաշտանավոր Կարեն Կարապետյանը որոշեց դաշտանավորական մեկ տարվա աշխատանքը նվիրել հիմնադրամին: Առեւտրային բանկերի բաժնետերերն են նվիրատվություններ անում: 102 միլիոնից 86 միլիոնը Հայաստանից է, մենք ունենք Կիրոսից մեկ մեծ նվիրատվություն՝ 10 հազար դոլարի, երկու նվիրաբերություն Ֆրանսիայից, էլի մեկ անձից, դրանք անհասական նվիրաբերություն են: Նայեք ցանկը, հրապարակված է: Սփյուռքի ներքին ավելին է, Սփյուռքը մեզ է ակտիվանա: Մենք համեմայնողապ այդ ուղղությամբ իրազեկման հարցերը լուծում ենք՝ կայքով, սոցիալական ցանցերում, հարցազրույցներ ենք տալիս Սփյուռքի ՋԼՄ-ներին, Armenian Mirror-Spectator-ը մեկ տարի է, ինչ մեր գովազդն ամեն շաբաթ տղագրում է: Մենք աշխատում ենք հայաստանյան եւ սփյուռքյան բազմաթիվ կառույցների հետ, որոնք նվիրաբերություններ են հավաքագրում: Սփյուռքից տաս գումարներ, իհարկե, տարբեր հիմնադրամների գալիս են, մենք նաեւ այդ առումով ենք մրցակցությամբ մեզ:

-ՊՆ-ն հոսքերը համակարգելու խնդիր չի դնում:

-Դե նախարարը բազմիցս դա հայտարարել է, զինծառայողներին ու նրանց ընտանիքներին օգնել ցանկացողներին բազմիցս մասնացույց է արել բոլորին հավասար, արդար սկզբունքով օգնող մեր հիմնադրամը, բայց ուղղակի,

ԵՐԿԱՆԴ ԱԶՍՅԱՆ

Դեկտեմբեր, ԱՄՆ

Թուրքիայի նախագահ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանն իր սեփական անձի վաթսրագույն թեմանին է: Նա բավական խելացի գեներալ էր աշխարհին հավաստելու, որ իր առաքելությունն էր իր երկիրը միջնադարից սեղանի վրա դնելու արդի, ժողովրդավարական դարաշրջան: Նույնիսկ արեւմտյան դեկադաներ սկսեցին Թուրքիայի մասին խոսել որոշույթի իսլամական աշխարհի համար օրինակելի երկրի, որտեղ ժողովրդավարական արժեքները միահյուսվել են իսլամական կառույցների հետ: Մահմեդական այլ երկրներ սկսեցին մրցել նրա հետ, նույնիսկ արդյունքի հասնելու համար:

Նման դասարանի ստեղծումը լայն հնարավորություն սկսեց Էրդողանին ՆԱՏՕ-ի միջոցով վերագրելու իր բանակը եւ արագ սեմոթորով զարգացնելու երկրի սնտեսությունը:

Այդ բոլորը Էրդողանի շնորհիվ Հայաստանին ընծայված նվերներ էին:

Ներկայիս Թուրքիան Երզրաճային փուլում է գտնվում՝ օտարացված Արեւմուտքի կողմից, զանազան թելերով կաղված Արեւելի հետ, բայց դեռեւս հավաստվել չի, որ կկարողանա հաջողությամբ դուրս գալ այդ ճահճից:

Շաֆարը, որին դասարան էին կանչել Հայոց ցեղասպանությունը ճանաչելու համար, հետեյալ բառերով է նկարագրում ժամանակակից Թուրքիան:

«Դժբախտ է այն երկիրը, որ ասում է իր մտավորականներին: Թուրքիան, իմ հայրենիքը, այդպիսի վայր է: Այսօր կառավարման լրացված միջոցներում հետզհետե ավելի զանազան դիվային հանդերձանք հազցնում մտավորականներին, դարսավանդի ենթարկում նրանց սոցցանցերում՝ «արեւմուտքի հետ համագործակցողներ» կամ «դավաճաններ» որակելով, բանտարկում, դատաւարում կամ երկրից արտաքսում նրանց: Նման Կաֆկայան դասավարության՝ ցնահ բանտարկումը թվում են դասավորներ եւ ուսիկանույն անույն անույնները եւ իրենց դասերը: Մտայն աղապար է սղասում Թուրքիային: Այնպիսի նման մտավորականները աստիճան էին եկել մարդկային դիմագիծ հաղորդելու համար Թուրքիային: Երբ վեց տարի առաջ Այթանը Մ. Նահանգներ էր այցելել, նա ոչ միայն ճանաչել էր Հայոց ցեղասպանությունը, այլև նշել էր, որ իր կարծիքով Թուրքիան դեռ չէր փոխվել: «Դուրս է փոխվել Թուրքիայի մասին ձեր դասերը: Գուցե դրանով օգնեք, որ Թուրքիան փոխվի», ասել էր նա: Վաղաժամիկ Հանս Դինը միտնույն ուղերձ էր հղել աշխարհին: Հակառակ Դինի ողբերգական վախճանին, Այթանն այդ ժամանակ դեռ հավաստում էր, որ Թուրքիան ճիշտ ուղու վրա է: Իր ուղերձով նա փորձում էր մարդկային կերտարան հաղորդել Թուրքիային: Նա զանազան էր, երբ իր հանրային ելույթներից մեկի ժամանակ ասաց. «Հավաստեցի ինձ, թուրքերն էլ սիրո ու խիղճ ունեն: Մեզ

հույսեր է փայլախոսում, որ Թուրքիայի նման, Ամերիկայում էլ դասավորները կարող են մահաճորեն գործել եւ Գյուլենին հետն ալմոտես հանձնել Ամերիկային: Նախկին երկու դասակարգների՝ Էրդողանի եւ Գյուլենի միջեւ տարաբանությունը չարիքի բողոքի սակ թափված բարիք է: Քանի որ վերջինս (Գյուլենը) ավելի զգուշավոր եւ բարեկիրք մեթոդներով է փորձում տարածել իսլամը: Այդ դավանանքը Մ. Նահանգներում տարածում է գտնում հարյուրավոր շարժարկի դրոշմների միջոցով, որոնց կառավարումը հանձն է առել Գյուլենի «Հիզմետ ընկերությունը»՝ Մ. Նահանգների հարկատուների հաշվին: Նույն գործելաճի կիրառվում է նաեւ այլ երկրներում: Երկու անհասների թեմանությունն առնվազն չեզոքացնում է միմյանց ջանքերը՝ ծնունդ տալու իսլամի նոր մի դրսետրման, որն ավելի չափավոր է թվում, բայց կարող է խիստ վստահավոր դառնալ: Որտեղ եւ որտեղ ժամանակ, որ փառաբանությունն ու կրոնը միախառնվում են, արդյունքը դաշտույցի կարող է լինել:

Էրդողանն աղապար է, որ ինքը Մեծավոր Արեւելում Արեւմուտքի կեղտոտ գործերն իրականացնող անհրաժեշտ չարագործն է: Բայց այդ դասակարգությունը կատարելուն զուգահեռ նա իրեն եւ իր վարչակազմի իսլամական փառաբանություններին է դավաճանում: Շուտով դարձվելու է, որ 80 միլիոն փառաբաններին բանտարկված դաշտն ու Արեւմուտքի եւ Արեւելի գերագույն ղեկավարությունների հետ աշխատողությամբ զբաղվելն այնքան էլ հեշտ գործ չէ մեր ժամանակների նոր սուլթանի համար:

Դասավորը լսելուց հետո Այթանը ողբացել էր իր ճակատագիրը գրելով. «Մեզ երբեք չեն մեր, եւ մեմ կմահանանք բանտարկություն»: Էրդողանի ներկայիս վարած անկայուն եւ անհաստատական փառաբանությունը վստահորեն արագացնելու է իր իշխանության անկումը եւ հերքելու է Այթանի կանխագուշակումը:

Թարգմ. ՆԱԿՈՒՅ ԾՈՒՆԻԿՅԱՆԸ (The Armenian Mirror-Spectator)

Պատիժ՝ առանց ուժի

անհրաժեշտ է առաջ գնալ հաղթահարելու համար 1915-ի արյունոտ վերջնագիծը»:

Ճակատագրի հեզմանով Թուրքիայի «խիղճը» իրեն անգամ չխնայեց, էլ ուր մնաց, որ խնայեր իր հայ ունկնդիրներին: Երբ հեղաշրջման փորձը սաղավելեց, Էրդողանը խանդավառված նշեց, որ «դա Աստուծո կողմից ուղարկված դարձեւ էր»: Եվ իրոք, նա այդ դասավանդ օգտագործեց հաշվները մաքրելու համար իր բոլոր թեմանների հետ եւ երկիրը գլորելու ցած՝ դեռ չէր ստորեկրյա զնդանը: Իր գլխավոր թեմանի Ֆեթուլլահ Գյուլենին նա մեղադրում է երկրի դատարանային բոլոր դժբախտությունների մեջ եւ Մ. Նահանգների իշխանությունների հետ ունեցած իր խնդիրներից մեկն էլ այն է, որ Վաշինգտոնը հրաժարվում է Գյուլենին արտահանել Թուրքիային, որտեղ նրան դասավորություն է սղասում: Էրդողանը

Բայց երկար ժամանակ չդաժանեցվեց նրանից ցույց տալու համար իր իրական դեմքը. նա փակեց Մուսթաֆա Քեմալ Աթաթուրքի աշխարհիկ «բարեփոխումների» ամբողջ կոնցեպտը. փողը՝ չադրան վերադարձեց կանանց եւ դուրանը՝ մարդասաներին, որոնք սնկի նման հայցնվեցին ամենուրեք: Թուրքիայի հասարակության եվրոպականացած հասկանքը հանկարծակի եկավ իր սեփական երկրում օտարացված զգալով իրեն: Նորբեյյան մրցանակակիր Օրհան Փամուկի եւ միջազգային ճանաչման արժանացած վրդազիր Էլիֆ Շաֆափի նման գրողներ չկարողացան հարմարվել իրարությանը: Էրդողանն ու իր AKP կուսակցությունը արհամարհեցին օտարացված այդ հասկանքին: Նրանց համար ավելի կարեւոր էր աղախովել անասողական գյուղացիների վերելքը, որոշեցի կարողանալին 51 տոկոսի շեմն անցնել եւ երկիրը ետ մղել դեպի միջնադար:

կության (առանց վաղաժամկետ ազատարձակվելու իրավունքի) ենթարկվեցին փետրվարի 28-ին ակամավոր վրդասան եւ խնդրագիր Ահմետ Այթանն ու իր եղբայրը՝ Մեհմետ Այթանը, սնտեսագիտության դրոշմներն ու փառաբանական մեկնաբանը: Նրանց մեղքն այն էր, որ 2016-ի հուլիսյան հեղաշրջման փորձից մեկ օր առաջ հյուրընկալվել էին հաղորդավոր Նազիլ Իլիչչակի հեռուստաճորտում: Նրանց եւ Իլիչչակին ներկայացված մեղադրանքն էլ այն էր, որ հաղորդման ընթացքում «ենթագիտակցական ուղերձներ» էին փոխանցել հեղաշրջման վերաբերյալ: Այս դատան դասավորչին ուրիշ բացատրություն չի կարելի տալ, քան նշել, որ դա դարձադաշտ ուրվականների սարսռագրեցիկ ուր է»:

Ահմետ Այթանը ձախակողմյան հակումներով մտավորական է եւ հիմնադիր խնդրագիրն էր «Թարաֆ» թերթի, որն Արեւմուտքում որոշույթ արժանահավաս աղբյուր էր ճանաչված: Նա նաեւ վրդասան է, որ ճակատագրի հեզմանով մի գիրք է գրել, որտեղ հերոսը, ինչդեռ Կաֆկայի գործերում, բանտարկվում է առանց հասկանալու, թե իր ո՞ր մեղքի համար, քանի որ ոչ մի մեղք էլ չէր գործել:

Մեղավոր ճանաչվելուց հետո Այթանը Սիլվիյի բանտից մի էստե է գրել, որտեղ նշել է. «Ես դեռ չեմ հաղթել թաղապարտությունն եմ գնում: Քայլում եմ խավարի միջով ինչդեռ մի ասված, որն իր սեփական ճակատագիրն է կերտել: Իմ նախաշրջումն ու ես միասին անհետանում ենք մթության մեջ»: (Էստեմ տղազրվել է «Նյու Յորք Թայմսում»):

Այթանն ու եղբայրը միայնակ չեն: Բանտում արդեն 100 լրագրող կա: 50 հազար փառաբաններ կալանավորված են, իսկ 250 հազար ուրիշներ, ո-

Գեղ Երբայանը Նյու Ջերսիում

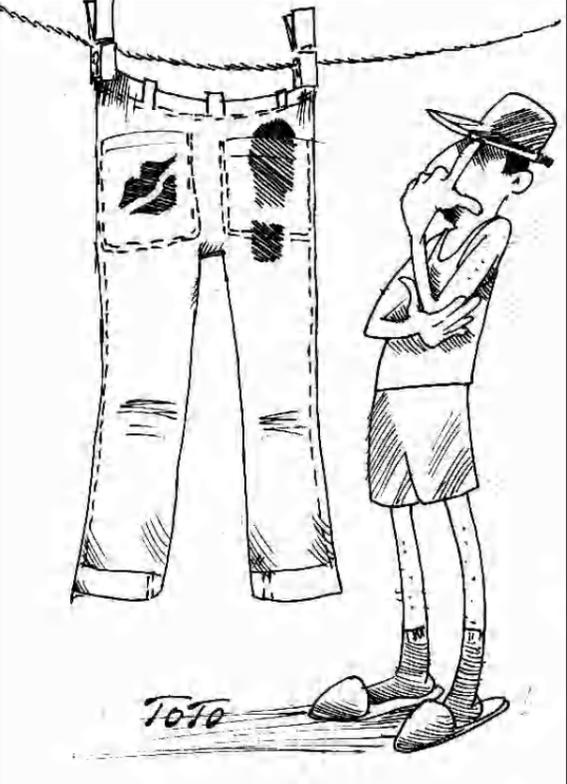
Այնանյան օվկիանոսը հասելով բրիտանահայ երաժիշտ, դերասան եւ կասակերգու Գեղ Երբայանը փետրվարի 4-ին Մաուայի (Նյու Ջերսի) ավագ դպրոցում Հայ օգնության ընկերության (Armenian Relief Society) կազմակերպած զվարճանքի միջոցառմանը հաճելի դաշտն էր դարձնել ունկնդիրներին: Մրցանակակիր կասակերգու-դասակահարը երկու ժամ անընդհատ ծիծաղի հաճելի մթնոլորտ է ստեղծել համեմատելով իր սրամտությունները դաճանաւորային եւ վոկալային անթերի կատարումներով: Անգլիայում արայական ընտանիքի առաջ ելույթ ունեցող հայորդին հանդիսատեսի ուշադրությունը լարված էր դաշտն մերք ընդ մերք հետաքրքրական դրվագներ դասնելով իր տարբեր երկրներում (այդ թվում նաեւ Հայաստանում) ունեցած փորձառությունների մասին: «Ես զանազան Երբայանի աշխարհում, բայց ամենամեծ փորձառությունը ձեռք բերեցի Հայաստանում, որտեղ վավերագրական ֆիլմ նկարահանեցի «Բացահայտված Հայաստանը» խորագրով: Այնտեղ հարցազրույցներ են ճանաչված հայ դեմքերի՝ Շառլ Ազնաւուրի, Գեորգի Միսիթարյանի, Զիվան Գասպարյանի եւ այլոց հետ: Գիտեցի իմ սեղանի հայերի մտավոր ընդունակությունները տեսնելով: Խիստ տղապորիչ էր հանդիպումս «Թումո» կենտրոնում դասանիների հետ, որոնք ռոբոտոտեխնիկայով էին զբաղված: Ես դա եմ ցանկանում աշխարհին ցույց տալ», նշել է Մայմոն Կոուելի «Բրիտանացի տղաճողներ» հաղորդագրի կիսաեզրափակիչ փուլ հասած Օրբայանը, որն այժմ Երբայանության է դուրս եկել: Կազմակերպիչներն անունից նրան շնորհակալություն է հայցնել Զնար Զիլեյանը եւ նվիրել դաշտն հուշատախտակ:

Ն.Ծ.

ՀՈՎԻԿ ԱՅՅԱԼ

Տարբեր բարբեր

Այն, ինչը Թրանսի խոսքերով հնարավոր չէր անցյալ տարվա հոկտեմբերին, նույն Թրանսի խոսքերով հնարավոր եղավ այս տարվա մարտին։ ԱՄՆ ղեկավարող Ռեյս Թրանսը մի քանի ամիս արվեց ու այդ մասին հայտնեց ինքը՝ նախագահ Թրանսը, ոչ թե Սոցիալական, այլ Twitter-ի սեփական էջում։ Հիշեցնենք, որ Թրանս-Թրանսը հակասությունների կամ սարձայնությունների մասին արդեն սեփական ժամանակ է նույնիսկ ՌԴ ԱԳՆ ներկայացուցիչ Մարիա Զախարովան է խոսում՝ իր ամենամայա ձեռագրությունների ժամանակ, ավելին՝ այս թեման հենց ամերիկյան ՋԼՄ-ների ուժերության կենտրոնում էր, ու Սոցիալական ու Պեմբարտարությունը բազմիցս էին հերքում այդ լուրերը, դարձվեց՝ դրանք իրական են։ Ամեն դեպքում Թրանսը Թրանսումին գործից հանելու իր որոշումը հիմնավորել է հանգամանակով, որ իր ելույթի արժեքը միջուկային զենքի սարձայնություններ կան՝ աշխարհաբարձարական տարբեր հարցերի շուրջ։ Ըստ վերլուծաբանների, այդ հարցերից ամենակարևորը Իրանի միջուկային համաձայնագիրն է, որից Թրանսին ուզում է դուրս գալ, Թրանսը, ինչպես հասկանում ենք՝ ոչ։ Բացի այդ, չի բացառվում, որ Թրանսը այդքան էլ համաձայն չէ Թրանսի հետ, որը հայտնել է Կիմ Զեն Ընի հետ հանդիպելու իր մասնատվածությունը մասին ելույթում է Փենյանցից հյուրեր ընդունել կամ ինքն այնտեղ հյուր գնալ՝ այլ թիմով։ Մի խոսքով, ԱՄՆ ղեկավարողությունն այսուհետ կզբաղվի Չեմբանությունների դաշնային բյուրոյի նախկին սնտեր Մայք Պոմպեոյի, որն արդեն հասցրել է հայտարարել, որ իր համար, ինչպես եւ նախագահ Թրանսի, ամեն

թյուն ու վստահ եմ, որ նա հիմա ավելի երջանիկ կլինի։ Կամ դաշնամանկ է արվում վարչապետ, օրինակ՝ Հովիկ Աբրահամյանը, եւ հնչում է նույն հայտարարությունը նախագահից։ Ես վստահ եմ, որ եթե այսպես լինեք, մեր երկրում չնչին, բայց կարեւոր բան կփոխվեք, օրինակ Սեյրան Օհանյանը այլևս չէր մտածի ֆաղափականություն մտնելու մասին եւ իր համար երջանիկ կարգեր, մասնավոր, որ դրա համար ամեն ինչ եւ մեկին ունի։ Հովիկ Աբրահամյանը՝ նույնպես, չէր հիշի զանազան առումներ եւ գեղատեսիլ ու հանգիստ կվայելեք Արարատ լեռան տեսարանը՝ հայրենի Արարատի մարզում... Բայց, քանի որ այս մարդկանց դաշնամանկ են արել ու հաջողություն չեն մարտել, ավելին, քանի որ Հայաստանում՝ նախագահից սկսած՝ Միջայան գյուղի դուրսից հավաքարարից վերջացած վստահ եմ, որ երջանկությունը դաշնում ունենալն է, նրանք իրենց նորից են նետում ֆաղափականության մեջ՝ կորցրածը հետ վերադարձնելու հույսով։

Թրանսը նաեւ ասել է, որ իր ելույթում հարաբերությունները մնում են լավ։ Պատկերացրե՛ք, Սեթ Մարզայանը հայտարարում է՝ **Իմ եւ իմ մարտական ընկեր Սեյրան Օհանյանի հարաբերությունները մնում են լավ...** Զե, ես հասկանում եմ, որ Թրանսի եւ Թրանսի հարաբերություններն ամենայն հավանականությամբ լավ չեն, ավելին՝ Թրանսը հենց հիմա վստահ է մտածում Թրանսի մասին, բայց խոսքը, հայտարարությունը, ասելը, ...գեղեցիկ է, չէ՞, ղեկավարման է, չէ՞, ղեկություն ու աշխարհի ամենահզոր ղեկություններից մեկն այսպես են ստեղծում ու դառնում, չէ՞...

Թրանսը նաեւ ասել է, որ իր ելույթում հարաբերությունները մնում են լավ։ Պատկերացրե՛ք, Սեթ Մարզայանը հայտարարում է՝ **Իմ եւ իմ մարտական ընկեր Սեյրան Օհանյանի հարաբերությունները մնում են լավ...** Զե, ես հասկանում եմ, որ Թրանսի եւ Թրանսի հարաբերություններն ամենայն հավանականությամբ լավ չեն, ավելին՝ Թրանսը հենց հիմա վստահ է մտածում Թրանսի մասին, բայց խոսքը, հայտարարությունը, ասելը, ...գեղեցիկ է, չէ՞, ղեկավարման է, չէ՞, ղեկություն ու աշխարհի ամենահզոր ղեկություններից մեկն այսպես են ստեղծում ու դառնում, չէ՞...

Բակո Սահակյանն ուղղակի այցելել է ԱՄՆ

Բակո Սահակյանը մեկնել է ԱՄՆ։ Նախագահ Թրանսին անուշահամ չի ընդունելու, Արցախի նախագահին նոր ղեկավարող Մայք Պոմպեոն էլ չի ընդունի, փոխարենը Բակո Սահակյանը եղել է ԱՄՆ Կոնգրեսում։ Ի դեպ, վերջին 16 տարվա ընթացքում սա Արցախի Հանրապետության նախագահի առաջին այցն է ԱՄՆ։ Կասե՛ք՝ ղեկավար, կամ դաշնամանկ, կամ աշխարհային, կամ միջուկային հարաբերություններն ընդլայնելուն միջավայր, բայց, ինչպես գիտենք, Հայաստանի Հանրապետությունը չի ճանաչել Արցախի անկախությունը, հետեւաբար դեմ է սահմանափակվել միայն ներքին, որ Բակո Սահակյանն այցելել է ԱՄՆ, ուղղակի այցելել է։

Արցախի նախագահից առաջ ԱՄՆում էր ՀՀ ԱԺ դաշնակցությունը։ Իմիջիայն, հայ դաշնակցությունների այցը կարելի է նույնիսկ անմասնաբաժնի անվանել, քանի որ դաշնության մեջ երբեք Հայաստանից այդքան մեծ թվով դաշնակցություն Միացյալ Նահանգներ չէր մեկնել։ Նույն Կոնգրեսում հանդիպումներից մեկի ժամանակ սեմանթ Զրբը դաշնակց է, որ երբ ինքը մի քանի տարի առաջ հայտարարեց անկախության շեղում էր, հայ զինվորը փրկել է իր կյանքը։ «Սեմանթ կանգնած էինք առաջին գծի վրա ու հանկարծ հայ զինվորը բռնեց իմ օձիքից ու ինձ ներքե հրեց։ Նույն դաշնակցի աղբյուրներից կրակեցին ու ես հասկացա, որ զինվորը փրկեց իմ կյանքը», ասել է սեմանթ Զրբը։

Դժվարանում են ասել՝ Բակոյան լսել էն արդյոք սեմանթ Զրբին, բայց հայ-ամերիկյան այս իրադարձություններից

բարկացել են։ Հետո, երբ բարկությունը անցել է, բոլորով հավաքվել են Իլիամ Ալիևի մոտ եւ խորհրդակցություն անցկացրել։ Ընդ որում, երբ նրան տեղեկացրել են, որ Բակո Սահակյանն էլ է վաճառված, Ալիևն ասել է՝ «Բակո Սահակյանն ո՞վ է»։ Արցախի էլ, հանգիստ դաշնակցներն են՝ Արցախի նախագահը, չէ, արդարության համար ասենք, որ ասել են՝ **Ղարաբաղի նախագահը**, բայց սա այն դեպքն է, երբ կարելի է Արցախը՝ Արցախ է, թե՛ Ղարաբաղ։ Մի խոսքով, հենց Ալիևին էլ կարողացել է բողոքի ցույց հղել ԱՄՆ, հղել են։ Բակոյան ԱՄՆ դեստամությունն էլ դաշնակցներն է, նախ, ըստ արդարության, նախկին լրատվամիջոցների, շեքելով այն, որ ԱՄՆ-ն, ինչպես եւ աշխարհի բոլոր ղեկավարությունները, այդ թվում Հայաստանը, չի ճանաչում Լեռնային Ղարաբաղի անկախությունը։ Հետո դեստամությունը ցարունակել է. «ԱՄՆ-ն ազակցում է Միսսիսիպիի ջանքերին եւ ԼՂ հիմնահարցի կարգավորմանը՝ սարածային ամբողջականության եւ ազգերի ինքնորոշման իրավունքի սկզբունքների հիման վրա»։

Թե այս դաշնակցներից ի՞նչ է հասկացել Բակոյան, նորից կզժվարանամ ասել, գուցե հենց հիմա դեռ փորձում են հասկանալ։ Բայց ասենք, հետխորհրդային սարածում առկա այլ հակամարտություններում, օրինակ Աբխազիայի, Հարավային Օսիայի, Մեծնոստրի, Ղրիմի (ներդրություն են խնդրում ռազմավարական դաշնակցից՝ Ղրիմը հակամարտություն անվանելու համար), ԱՄՆ-ն շեքում է, որ դրանք դեմ է լուծվեն բացառապես սարածային ամբողջականու-

թյան սկզբունքի իրացմանը, մինչդեռ Լեռնային Ղարաբաղի հիմնահարցը, փաստորեն միակն է հետխորհրդային ողջ սարածում, որտեղ, ըստ ԱՄՆ-ի, լուծումը դեմ է գտնել նաեւ ինքնորոշման իրավունքի իրացմանը։

Բայց ավելի շուտ գրումայստե Հաիրյար Մամեդյարովը կհարթի աշխարհի չեմպիոնի հավակնորդների մրցաժամանակ, ապա եւ աշխարհի չեմպիոն Մագնուս Կարլսենին, քան Բակոյան կհասկանա այս ճանաչությունը ու կհաշվի դրա հետ։ Պատահական չէ, որ նույն այս օրերին Արթուրյանը լայնամասշտաբ գործարարություն է սկսել՝ 25 հազար զինվորականի ներգրավմամբ։ Ընդ որում, գործարարություն անելու ցանկության, ժամկետի, զորքի եւ գեներալների ու ֆանտոմի մասին Բակոյան նախօրոք տեղյակ չի դառնել ԵԱԿԻ-ին, ինչը անել դարձավոր է՝ համաձայն Վիեննայի 2011-ի փաստաթղթի 5-րդ գլխի 40.1.1-րդ ենթակետի։

Ինչպես ասել, որ էլ չխախտի՞, ստիպել, ասենք Բակոյան ԱՄՆ դեստամությունը հանդես գա հայտարարությամբ ու ասի՝ «Հարգելի դարձնե՛ք Ալիև, Ղուբ 2011-ին Վիեննայում ստորագրել է մի փաստաթուղթ, որն այսօր խախտում եք, ուսի կոչ ենք անում անհատապես դադարեցնել աղբյուրի գործարարությունը։ Առայժմ կոչ ենք անում»։

Բայց այսպես կլինի, եթե սեմանթ Զրբը հանկարծ ընտրվի ԱՄՆ նախագահ։ Ցավով նա նման ցանկություն չունի, չնայած... Եթե ընտրվի էլ կար չունի, միևնույն է, ԱՄՆ-ն, ինչպես եւ Հայաստանը, չի ճանաչում Արցախի անկախությունը։

(Գ)երանի ֆիններին

Հայաստանից ֆինլանդիա չեն գնում։ Դե այսինքն ես չգիտեմ մի հայաստանցի, որը ասի, որ այստեղ իրեն ամեն ինչ հոգնեցրել է, փողի դակասը, սիրո դակասը, ուժերության դակասը, հնարավորությունների դակասը, մի խոսքով՝ երջանկության դակասը եւ ինքը որոշել է վաճառել երեխանյականոց բնակարանը, ավտոմեքենան, դուրս գալ աշխատանքից, վերցնել գեղեցկուհի եւ իմաստուն կնոջն ու առայժմ միայն գեղեցկուհի դաշերն ու մեկնել ֆինլանդիա՝ մեծական բնակության։ Ֆինները մեզ մի տեսակ անհասկանալի են, ոչ ռուս են, ոչ ամերիկացի, ոչ գերմանացի կամ ֆրանսիացի, ոչ էլ անգամ թուրք, որ զանգվածաբար մեկնենք. ֆիններն ու երանի իրենց։ Բանն այն է, որ մարտի 14-ին ՄԱԿ-ը հրապարակել է հեթանոսական The World Happiness Report-ը, ըստ այդմ՝ աշխարհի ամենաերջանիկ երկիր է հռչակվել հենց ֆինլանդիան, ընդ որում՝ առաջին անգամ իր ավելի ճիշտ ՄԱԿ-ի հիշյալ զեկույցի դաշնության մեջ։ Վերջին տարիներին աշխարհում ամենաերջանիկը համարվում էին նորվեգացիները, բայց ընթացիկ տարում ֆիններն առաջ են անցել հարեաններից, ու Նորվեգիան հիմա երկրորդն է ցուցաբերում։ Երրորդը Դանիան է, հետո Իսլանդիան, Շվեյցարիան, Նիդերլանդները, Կանադան, Նոր Զելանդիան, Շվեդիան եւ Ավստրալիան։ Եթե հետաքրքրական է, ապա ասենք, որ Հայաստանն այս ցուցակում առիտասարակ չկա. ՄԱԿ-ի անդամ 156 երկիր կա, բայց Հայաստանը չկա։

Զեկույցը կազմված է հազարից ավելի մեծաքանակությամբ միջոցառումներից, սոցիալական աջակցությունը, կոռուպցիան եւ որոշ այլ ցուցանիշներ։ Ընդ որում, զեկույցի հեղինակները հազարից ավելի մեծ երկրներում բնակվող ներգաղթյալների վիճակը։

Ի դեպ, ներգաղթյալների մասին։ Հայաստանում, երեւի կհաստատվի, ներգաղթյալներ կան, բայց միայն Սիրիայից են, միայն հայ են ու ամենեւին էլ ներգաղթյալ չեն, այլ վերադարձած են։ Ամեն դեպքում այդպես ենք ասում, չնայած ո՛չ իրենք են այդպես մտածում, ո՛չ էլ մենք։ Իսկ այ Հայաստանից մեկնողներ... Մի բարեկամ ունենք, որն արդեն ամբողջ է Լոս Անջելեսում, իր ասելով՝ օվկիանոսից փչե՛ք հեռու։ Ինչու արդեն, քանի որ ինչ ճանաչում են նրան, երբ գնում էր Ամերիկայի մասին։ Ամեն տարի «Գրին ֆարթի» խաղարկության եր մասնակցում, վերջը՝ երկու տարի առաջ ասեց։ Այստեղ հոգեբան էր աշխատում, չնայած հոգեբանները Հայաստանում չեն աշխատում, ուղղակի լինում են. ազգային առանձնահատկություն է։ Իսկ այնտեղ ռեսուրսների մեծությամբ է։ Համախառն խոսքով իրար հետ։ Միտ զգացել են, որ չնայած ասում է, թե գործերը լավ են, բայց մի տեսակ ինքն է, դե այսինքն երջանիկ չէ։ Վերջին անգամ հարցրեցի, թե ի՞նչ խնդիրներ ունի։ Սկզբում լռեց, հետո ասաց՝ ոչ մի, հետո ես տնդեցի, եւ նա ասաց. «Գիտե՛ս, ասաց, երբ այդտեղ էի ու ամեն օր ուզում էի Ամերիկա գալ, ինչ-որ բաներ էի միտ անում, որ սացվի գալստ, չգիտեմ, մարդկանց հետ էի հանդիպում, անգլերեն էի սովորում, ...եկա, ու հիմա չգիտեմ, թե ինչ անեմ, մի տեսակ, ոնց որ էլ բան չկա անելու, ամեն ինչ լավ է, ամեն բան կա, այնպես է, ինչպես միտ են ուզել, դաշնակցները ու երազել, եւ հիմա՝ վերջ։ Վերջի զգացողությամբ են ամբողջ, էլ բան չեն ուզում, իսկ դա ինքն է»։

ՄԱԿ-ում, վստահ եմ, տեղյակ չեն իմ այս բարեկամի մասին ու նա ամբողջությամբ, հակառակ դաշնակցային ֆիններին ամենաերջանիկը չէին ճանաչի. բանն այն է, որ մարդիկ երկար ամբողջ են, սոցիալական աջակցություն ստանում են, կոռուպցիա չունեն (ավելի ճիշտ՝ չեն գտնում), ներգաղթյալներին ընդունում են, ինչպես ֆինները՝ ֆիններ, մի խոսքով... Էլ բան չունեն անելու։ Օրինակ Նորվեգիան ունի, դեմ է հաջորդ տարի նորից ամենաերջանիկ երկիր դառնալ, Դանիան ունի, Իսլանդիան ունի... Հայաստանն էլ ունի եւ իրականում հենց դա է երջանկությունը. Ամերիկայում ամբողջ հոգեբան բարեկամս է ասում։

Տերիֆ Է Մոսկվան խաղա Բաֆլի կանոններով Նախագահ Սահակյանը ԱՄՆ Կոնգրեսում Խսկ ե՞րբ Ռուսաստանում

Մեր: Ըստ որում, դառնական Փարիզը հայաստանում է, որ իմը հեռուում է ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի սկզբունքներին, հանդես է գալիս ԼՂ հակամարտության դիվանագիսական կարգավորման օգտին եւ ձեռնարկ է անում Արցախի շահագործողական անկախության ճանաչումից:

Իրեն ուրիշ կերպ է դառնում Մոսկվան: Փաստորեն բոլոր մակարդակներում նա երջանակում է Ստեփանակերտի հետ փոխհարաբերությունների կառուցումը առանց նրա կարգավիճակի ճանաչման՝ ի հեռու Կապիտալում եւ Փարիզի ֆայլերի: Մոսկվան չգիտես ինչու կանգնած է Բաֆլի դիրքում՝ «բացառում, այլ ոչ թե մեղադրում», ինչը հազիվ թե համարաբար սախամի Ռուսաստանի իրական էստեթիկ: Պետք է խոստովանել, որ իր ռուսաստանցի լոբբիստների վրա հենվող ադրբեջանական դիվանագիսությունը այս ուղղությամբ նկատելի հաջողությունների է հասել եւ հմտորեն մանևերում է՝ օգտվելով ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համաձայնագրի երկրների սարածայնություններից: Միեւնույն ժամանակ ակնհայտ է, որ Մոսկվայի եւ Ստեփանակերտի ոչ դառնական կապերը կարող էին նմանակարգի Բաֆլի-Երեւան հարաբերություններում լարվածության մեղմացմանը:

Եվ ահա առաջին դարադրոփը: Ռուսաստանը եւ Հայաստանը ռազմավարական գործընկերներ են, ՀԱՊԿ եւ ԵԱՏՄ անդամներ, միջուկ Ադրբեջանը վարում է, փաստորեն, արեւմտամտ արտաքին փառաբանությունը, Թուրքիայի հետ ունի ռազմատեխնիկական համագործակցության լայնամասշտաբ, հայաստանում է ոչ թե ռուսական, այլ եվրոպայի կողմնորոշման մասին:

Երկրորդ դարադրոփը. Երեւանն ու Բաֆլին միասին, թեւս սարբեր արահեսներով, բարձր են դեղի Եվրոպա, որտեղ, ի դեպ, Երեւանի եւ Ստեփանակերտի դիվանագիսությունը սկսել է հասնել նկատելի հաջողությունների: Ինչ վերաբերում է Ռուսաստանին, նա, գործելով Մինսկի խմբի դառնական կանոններով, հայնվում է մեկուսացման մեջ՝ հրաժարելով ԼՂ հակամարտության կարգավորմանն ուղղված սեփական նախաձեռնությունների առաջադրումից:

Ու ռազմավարական լուրջ սխալ է, որի հետեւումները կդառնան սարածաբանից Ռուսաստանի դուրսնալուք եւ սարածաբանային անվտանգության համակարգի կառուցման գործում Արեւմտեցի կողմից նախաձեռնությունը սիրանալը: Միայն ՌԴ արտոնմանարարության մեթոդա միասնիկ սրցկիսները կարող են հավասար այն բանին, թե Մոսկվա-Անկարա-Բաֆլի դաժիքը սարածաբանական կամարողի Ռուսաստանի դիրքերը: Ժամանակին այդ ուղղությամբ Աթաթուրք Սալիմից ավելի խորամանկ գնացնել:

Այժմ նույն խաղը կարող են խաղալ Ալիեւն ու Էրդողանը Պուսիմի դեմ:

Պարզեմ ներկայիս աշխարհաբանական դասավորվածությունը: Ռուսաստանին երջանցելով՝ Բաֆլի էներգետիկ նախագծերն իրականացնելու նմանակարգի մասն Ադրբեջանը, աղա նաեւ Վրաստանը առավելագույն ջանքեր գործարդեցին ԱՄՆ-ին եւ Թուրքիային սարածաբան երեւելու համար: Ռուսաստանին հաջողվեց անդամակցել միայն Հայաստանում: Դասելով բոլոր նշանակություն, ավելի ուժ ԱՄՆ-ը եւ նրա եվրոպական դաժնակիցները անադունկ սկսեցին հեռանալ ԼՂ հակամարտության նկատմամբ հավասար հեռավորության սկզբունքից, մինչդեռ Ռուսաստանը բարունակում էր խաղալ անկախ իրավարարի դերը: Ու թեւս ուժերի հավասարակշռությունը փոխհանրացվում էր Հայաստանին զենքի մասնակարարմամբ, դա Երեւանի կողմից խորացնում էր եւ խորացնում է Ռուսաստանի փառաբանական անվտանգությունը: Մանավանդ որ Արցախի նկատմամբ Մոսկվան խաղը վարում է ադրբեջանական կանոններով, մինչդեռ Երեւանն ու Ստեփանակերտը սկսել են բազմակողմանի դարձնել իրենց արտաքին փառաբանությունը՝ հույս չունենալով, թե Մոսկվան Բաֆլին կառաջարկի երջանակումը վերացնելու սեփական լայնամասնությունը:

Ռուսաստանի այրորինակ փառաբանությունը վստահավոր է, քանի որ Ադրբեջանին հնարավորություն է սալիս Արցախի դեմ կայծակնային զարհուրածի հույսեր փայտայտել: Եվ սա այն ենթադրում, երբ Մոսկվայում հայաստանում են, թե Ռուսաստանի նմանակարգը եւս մեկ ռազմական

բախում թույլ չսալն է: Սրանք լուկ խոսեր են, իսկ որտեղ են գործերը: Արտե հիժեցնել ռուսաստանցի գեներալների այն խոսքերը, թե Հայաստանի ղեկավարությունը չի ակնկալում, թե ՀԱՊԿ անդամ երկրները անեն մի հակամարտության (առավել եւս դարաբարդյան հակամարտության) դեղում գեներ ձեռնարդին կնեւելն Հայաստանը դաժնակեղում: Ըստ երեւոյթին, ռուս գեներալներին դեղ է արգելի հանդես գալ փառաբանական հայաստանություններով: Պաստահական չէ, որ Բաֆլում դա գնահատեցին որդես դաժնակեղում հնարավորության եւ Ռուսաստանի ադրբեջանամեղ դաժնակալու աղանձան:

Այս համատեղում, Բալո Սահակյանի ԱՄՆ այցելելու կադակցոյանը սրամարանական է թվում Ադրբեջանի ԱԳՄ մամլո փարսուղարի արած հայտարարությունը, թե «այս ֆայլը մեղ գնահատում են որդես ԱՄՆ-ի դիրքերի փոխոխությունը հայ-ադրբեջանական ԼՂ հակամարտության նկատմամբ եւ այն համարում են կանխակալ»: Տարատվը եւ Արեւմիդիվակի կարծում են, որ սվալ հակամարտության նկատմամբ Մոսկվայի կորոդրաշիվ վերաբերումի դրսեւորման լուրջ գործընդ այդդես կոչված անջատական ուժերի հետ հարաբերություններ կառուցելու անկարողությունն է կամ չկանությունը, ուժեր, որոնք, ամերիկացի մի բարբ փաղափազեցների ու փորձագեցների գնահատմամբ, արդեն կառուցել են ժողովրդավարական դեղություն:

Այս ուղղությամբ Ռուսաստանը դեղ է դուրս դրծնի ստեղծված հողի երջանից: Ըստ հողվածագիրների, վաղուց ժամանակն է Մոսկվա հրավիրելու ԼՂ ղեկավարությանը եւ երկխոսություն սկսելու նրա հետ, ինչդես դա անում են ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի մյուս համամախազահ երկրները: Ինչ վերաբերում է Ադրբեջանի բողոմներին, դրանցից չի վախեցնում ոչ ԱՄՆ-ը, ոչ էլ Ֆրանսիան: Արդ, ինչդեղ դեղ է դրանցից վախեցնա Մոսկվան, եթե իրոբ ուղում է ձերբազատվել իր անդրկալկասյան փաղափառության մեջ թույլ սված վրիդումներից: Ռուսաստանի համար Բաֆլի ու Երեւանի միատեսակ կարեւորությունն անվիժելի է: Ժամանակն է այդ սխեմայի մեջ ներառելու նաեւ Ստեփանակերտը: Առայժմ Մոսկվան դադողանում է թե՛ Վաշինգտոնի, եւ թե՛ Անկարայի նկատմամբ սկսյալական առավելությունները, ինչդես նաեւ ԼՂ հակամարտության կարգավորման մեջ խոր փոխզիջման հասնելու հնարավորությունները: Գ.Բ.

Հազվագյուտ գրքերի Բարիքյան հավաքածուն՝ գիտաշխատողներին

Փետրվարի 20-ին հազվագյուտ գրքերի ցուցահանդեսով լոնդոնյան «Իսոն» (Eton) փլեջը գիտաշխատողների առաջ բացել է իր գրադարանի «Բարիքյան հավաքածու» մոն 650 հայկական հասրներ դարունակող բաժինը: Ցուցահանդեսին առընթեր հայկական առաջին սասվածագնիցի տղագրության 350-ամյակի առթիվ խոսք է առել դոկտ. Գագիկ Ստեփան-Սարգսյանը, որից հետո Լեւոն Զիլինգիրյանի ղեկավարությամբ ելույթ է ունեցել Զիլինգիրյան ֆառայալը:

Ջոլեցի գրադարանը 1988-ին է Բարիքյան ընսամիցից սսացել 16-19-րդ դարերին դասկանող այդ հազվագյուտ հասրները, որոնք միայն մոն 30 սարի անց ենթարկվել են առարկայական ցուցակագման եւ դասակարգման Բրիտանական գրադարանի փրսոնեական Մերձավոր Արեւելի բաժնի նախկին կուրատոր Վրեժ Ներսիսյանի կողմից՝ աջակցությամբ Գալուստ Գյուլբենկյան հիմնադրամի:

Ճանաչված բրիտանայի ջութակահար Սանուկ Բարիքյան (1920-1987) ու կիղը՝ Դիանան (1927-2012) սասնամյակներ բարունակ հավաքել են այդ արծեւավոր հասրները, որոնց մեջ կան նաեւ լաշինասսառ հրասարակություններ՝ 16-րդ դարից: Մանուկի մահվանից հետո հավաքածուն նվիրվել է «Իսոն» փլեջի գրադարանին, որովհետեւ ընսամիցի երկու որդիները՝ Ստեփանն ու Լեւոնը այնտեղ սովորելիս են եղել:

Մանուկ Բարիքյանը ծնվել էր Մերսինում (Կիլիկիա), հասակ առել Կիդրոսում, աղա երաժեշտության հետեւել Լոնդոնի Տրինիթի (Trinity) երաժեշտական փլեջում (1936-39 թթ.): Առաջին անհասական ելույթը ունեցել է Լիվերմոլում 1947-ին: 1947-48 թվերին ղեկավարել է Լիվերմոլի ֆիլիարմոնիկ նվագախումբը, այնուհետեւ 1949-57 թվերին՝ Լոնդոնի ֆիլիարմոնիկ նվագախումբը: Ամոռոնայի ելույթներ է ունեցել աշխարհի սարբեր երկրներում, այդ թվում Հայաստանում: Տ.Օ.

ՈՈՒԲԵՆ ՀԱՎՈՐՅԱԼ

Քաղաքական գիտությունների թեկնածու

Մի ֆանի սարի առաջ էր... Հանրային հանրություններից մեկի ժամանակ, երբ ելույթ ունեցողը, Հայաստանում մնալու կարելու փաստարկներից մեկն էլ երիտասարդներին դիմելով դիտարկեց մեր «sawster» դառնալից գերեզմանները» (բանախոսը մինչ այդ անդրադարձել էր իր իսկ ձեռնարկում) «մեր նախնիների հերոսական անցյալին», վերջին շարժումը մասնաճիւղներից մեկը տեղից գրեթե բոլորով «Ձեռք չի՛ թվում, որ այս դասին զբաղված եմ ընդամենը հայրենասիրական էնդոգեն գողանալով: Կամ՝ էլ ի՞նչ հերոսական անցյալի մասին է, որ էս անկախի մեջ էմ էսօր հայտնվել...»: Երիտասարդը բանախոսից համառոտեմ դասախոսը և մեր դասընթացը զննարկեց փաստերի լեզվով ու առարկայորեն (օրեկսիմ), եւ, ինչպես նրանցից մեկը վերջում նշեց՝ «հասկանալի մեր ձայնաբանների իրական դասախոսներն ու ինքնախաբերությամբ չզբաղվեմք»: Իսկապես, մենք երբեք փորձել ենք անկախալ, թե ինչն է դասախոսը, որ երկու հազարամյակ առաջ, ունենալով ավելի քան 300 հազար ֆ/կմ սարածք եւ լինելով սարածաբանական հիմնական դերակատարներից մեկը, այսօր մնացել է այդ սարածի ընդամենը սարը տկոսը՝ այն էլ հիմնականում օր-օրադասված թեմաներով, գրկված դեղի

վա իշխանությունը անկեղծորեն չբացրեց իր մոտեցումը Հայաստանում իշխանություն ձեռնավորելու հարցում եւ գեմը ձեռքին ի լուր ամենի հայտարարեց, որ եթե ընդդիմությունը նույնիսկ 100 տկոս ձայն հավաքի, նրան «իշխանություն սկող չկա»: Խնդրեմ, անկախության դայանմանում, առանց դրսից որեւէ դասախոսի կամ միջոցառման մեր իսկ կողմից ընդունած եւ մեծությամբ ու անկախության ճակատագիրը վստահող առաջին ինքնազննարկող հրովարակը: Եվ նախորդ ծանր սարիներին համազգային ուժերով ու նվիրումով շարժած հաղթանակներին եւ հաջողություններին մեր իսկ կողմից թիկունքից հասցրած առաջին դավադիր լուրջ հարվածը, որից մինչեւ այժմ ուժի չենք գալիս: Այո, մինչեւ այժմ, որովհետեւ ընտրությունները կեղծելու միջոցով իշխանությանը սիրամալու հրեշտակով այս նախադեղը դարձավ հիմնական ընտրական ավանդույթ-գործիակազմը՝ հետագայում վերաճելով դեռ իշխանությանը մանրամասն ֆայնալոգ աշխույժ վերի: Եվ ամենացավալին, որ ազգովին համարժեք դասախոսական չկարողացանք սալ տա-ստեղծել դառնում հազարավոր զոհերի գնով հաղթանակած ֆաղափարը ձայնը կեղծողներին՝ դառնալով օրվա իշխանությանը արժանի հանցակիցներ:

Մյուս դավադիր հարվածը դեռությամբ՝ հոկտեմբերի 27-ն էր, երբ գնդակահարվեց Աժ-Ե: Ահաբեկչության նպատակը տեղա-

դեռություն լինելու կարգավիճակով եւ ամենակարեւորը՝ իր անդամաճան ռազմավարական դաճակակով վաղը բոլորովին այլ ծրագրով ու հնարավորություններով է ներկայանալու, ինչի ակնառեսն ենք այսօր... Պատահական չէ, որ այս փաստաթղթի ստեղծումը արդեթաճանական վերլուծաբանները (եւ ոչ միայն նրանք) դիտարկում են որոշել 7. Այնտեղ դիվանագիտական բացառիկ եւ կարեւորագույն հաղթանակներից մեկը:

Քաղաքական-դիվանագիտական հարթության վրա Արցախին հասցրած մյուս հարվածը, նույնպես բացառապես մեր ջանքերով, թերեւս, նրան միջազգային ամբիոններում Միմակի խմբի կազմից որոշեւ բանակցային կողմ գրկելն էր, ինչը նշանակում էր Արդեթաճանի սկստեղի վրա դիվանագիտական հաղթաբող մասնուցել: Այդ գործընթացի սկիզբը դրվեց այն դասից, երբ Արցախում ժողովրդի ազատ վերջին ընտրված նախագահ Ռոբերտ Զոհարյանը նշանակվեց ՀՀ վարչապետ: Միջազգային ամբիոններում այս փաստը թափահարելով, Արդեթաճանն ու իր ռազմավարական դաճակակը սկսեցին ավելի համառոտեմ Արցախի ինքնորոշումը ներկայացնել որոշեւ Հայաստանի կողմից Արդեթաճանի նկատմամբ հողային դատաւար: Ուրիշ ինչպե՞ս մեք է արձագանքեւ Արդեթաճանը մեր այս՝ միջազգայնորեն անընկալելի եւ Արցախի կարգավիճակը, ըստ էության, անլուրջանող որոշումը: Համոզված եմ, որ այդ դասին Հայաստանում ոչ

Երբ Եւրոնակ ինքն Բե՛գ եւ դասընթաց...

ծով ելից: Կամ՝ փորձել ենք երբեք անկեղծորեն մեզ հաշիվ սալ, թե ինչն է դասախոսը, որ մեր ազգի մոտ 2/3 այսօր արդուն է իր դասախոսական հայրենիքի սահմաններից դուրս: Ի դեպ, համեմատության կարգով նշեմ, որ Իսրայելի անկախացումից հետո 25 սարիների ընթացում ավելի քան 6 անգամ ավելացավ ազգաբնակչության թիվը՝ ներգաղթի շնորհիվ, ինչը հրեաների համազգային ծրագիր չունեցանք, այլ նաեւ այս սարիների ընթացում փաստացի արձանագրված արագադրի չափերը արդեն լրջորեն սղառնում են մեր ազգային անվստահությունը...

վորվում է գրեթե նույն տրամաբանության սահմաններում, ինչով առաջնորդվեցին 96-ի ընտրակեղծարարները. այն է՝ եթե կարել է իշխանական ռեսուրսներ օգտագործելով կեղծել ընտրությունները եւ վերահսկողություն իսկ ինչն էլ կարելի գնդակահարելով Աժ-Ե՝ սիրամալ իշխանությանը: Հասկանում եմ՝ հարցը նուրբ է եւ կլինեն մարդիկ, ովքեր այս գնահատականները անձնապես ցավ կարող են զգալ կամ չհամայնել զուգահեռի հետ, բայց ընդունել, որ հրեաները միշտ ծնվում են, երբ խուսափում են բացառապես եւ կանխել ծնող դասառնները: Մենք այդպես էլ ուժ չունեցանք երբեք հրադարակային ֆնարկել ու գնահատել այս երկու ողբերգությունների դասառնախեղեման մասին կարող, վախեցանք ինքներս մեզ հետ միայնակ մնալ, իրար աչքերի մայել... Իհարկէ՛ անձառ է, հասկապես Աժ-Ե գնդակահարելու դեպքում երրորդ ուժի՝ ռուսաճակների համար՝ արեւմտեւ, արեւմտաճակների համար՝ ռուսների ստորագրության հետքեր փնտրելն ու անդայնամ ամենաարքեր ու «ամենախառնուրդի» փաստարկներով այն զսնելը... Սեփական սխալն ու մեղավորությունը չընդունելը, անձնական անհաջողությունները ուրիշների վրա բարդելը ընդհանրապես միշտ հասնու է թույլին, մեղավորին, գաճաճին...

դակաս արժանի բազմաթիւ թեկնածուներ կարող էինք զսնել, բայց այս նշանակումով օրվա իշխանությունն ընդամենը մի ասանդ, անձնական խնդիր էր լուծում՝ չեզոքացնել բացառապես կեղծված ընտրություններին հետեւանով Հայաստանում եւ սփյուռքում ստեղծված ներազգային եւ ներազգային լարվածությունը: Այդ նշանակումը որեւէ այլ հիմնավորմամբ մեկնաբանելը նշանակում է՝ ուժ չունենալ գործած սխալը ընդունել կամ՝ զբաղվել ֆաղափարական դարազգույն երեսուցությամբ:

Ըստ էության, վերջին 30 սարիների մեր դեռության զարգացման ամբողջական փաթեթը հիմնականում անցկացրել ենք Արցախի հիմնախնդրի որիզմայով, ինչը, որոշեւ համազգային առաջնախերություն, բնական է: Բայց, անկեղծ ասած, նկատի ունենալով եղած իրողություններն ու Հայաստանի ներկա վիճակը, այս դասին real politik-ի դիրքերից դիտարկում եմ կանխատեսել, թե ինչպիսի լուծում կունենա արցախյան հակամարտությունը... Չմայած Արդեթաճանի նախագահի՝ Երեւանը «վերահարձնելու» անհեթեթ հայտարարություններին, մերում էլ դակաս ոգեւորությամբ չենք դասախոսանում. մոտավորապես՝ համը չհանվե, թե չէ ոչ միայն Բաղրամ կրակեմք, այլեւ Կասպից ծովում ձուկ կորսանք եւ թեյ կխմենք: Բայց հասկանալի է, որ ման հայտարարություններով չէ, որ կլուծվի Արցախի ճակատագիրը: Նաեւ չեմ կարծում, որ լայնամասսճաբ ռազմական գործողություններին արդյունքում այն կարող է լուծում ստանալ. երկու դեռություններն էլ զինանոցներում զենքի այնքան լուրջ դաճար են կուսակել, որ իրար դեմ այն ազատ օգտագործելու դեղմում երկուստեք կարող են միմյանց ունեցած-չունեցածը մի ֆանի անզամ հողին հավասարեցնել: Մյուս կողմից՝ եւս մի ֆանի սարի ներկա ստատու- ֆոյի դատաւարան դեղմում դժվարանում են ասել, թե ժողովրդագրական ինչպիսի դասակարգում կունենանք եւ ինչպիսի կլինի Հայաստանի եւ Արցախի իրական վիճակը, եթե Եւրոնակեմք վերջին 20-25 սարիների ֆաղափարականությունը:

Անուշտ, կարեւորագույն թեմա է նաեւ Հայաստանի ներազգային դաճի ներկա վիճակը... Մրանք հարցեր են, որում միայն համազգային միասնական ծրագիր մշակման եւ իրականացման դեղմում կարող են դրական լուծումներ ունենալ...

Իսկ կունենանք... Կարծում եմ՝ կունենանք, եթե ուրիշների աչքերում փուռ փնտրելու փոխարեն հավաքար տեսնենք մեր իսկ ձեռնով մեր աչքում միտած գեղանը, առարկայորեն վերլուծենք դասախոսանում մեր անհաջողությունների իրական դասառններն ու դասեր ֆաղեմք դրանցից:

ՎիվաՍել-ՄՏՍ. Գնեք ամարթֆոն եւ մասնակցեք «KIA Rio X-Line» ավտոմեքենայի խաղարկությանը

ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ը տեղեկացնում է, որ 2018թ. մարտի 7-ից արդիվ 8-ը 39 900 դրամ եւ ավելի արժողությամբ ամարթֆոն գնելու դեղմում գնորդը կստանա հնարավորություն մասնակցելու «KIA Rio X-Line» մակնիշի ավտոմեքենայի խաղարկությանը: Խաղարկությանը մասնակցելու համար ամարթֆոնը մեք է ձեռք բերել ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ի սղաաւարկման կենտրոններից՝ կանխիկ կամ աղառիկ եղանակով: Գործարք կատարելուց հետո մեք է դատաւարել գնված ամարթֆոնը եւ ՀՊՄ կտրոնը:

«Հեռահաղորդակցության ժամանակակից ծառայություններից լիարժեք օգտվելու առումով ամարթֆոնը թերեւս անփոխարինելի է: Միեւնոյն ժամանակ՝ թանկ ամարթֆոն ունենալն այդ ծառայություններից օգտվելու նախաղայման չէ: Տարբեր նախասիրություններ ունեցող իր բաժանորդներին, որում մարտի 7-ից արդիվ 8-ը ընկած ժամանակահատվածում ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ի սղաաւարկման կենտրոնից կզնն 39 900 դրամ եւ ավելի արժողությամբ ամարթֆոն, ընկերությունը նաեւ կընձեռնի «KIA Rio X-Line» մակնիշի ավտոմեքենայի խաղարկությանը մասնակցելու հնարավորություն», ասել է ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ի գլխավոր տրոն Գալի Հիլիկյանը:

Խաղարկության հաղթողը կորուսի «ՄՏՍ Հայաստան» ՓԲԸ-ի կողմից մշակված ծրագրային աղառովման միջոցով՝ դասառակառնության սկզբունքով, 2018թ. արդիվ 25-ին՝ ժամը 15:00-ին:

Խաղարկության ընթացին եւ արդյունքի հրաղարակմանը հնարավոր է հետեւել առցանց 2018թ. արդիվ 25-ին՝ ժամը 15:00-ին, ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ի («ՄՏՍ Հայաստան» ՓԲԸ) ֆեյսբուքյան դաճոնական էղում:

Խաղարկության կանոններին կարող եք ծանոթանալ հետեւյալ հղմամբ՝ <https://www.mts.am/docs/default-source/marketing/kia-lottery-rules-20180306-arm.pdf>

Ծանոթություններ

Ըահող մասնակիցը մեք է 2018թ.-ի արդիվ 26-ից մինչեւ մայիսի 10-ը (ներաղայ) ներկայանա «ՄՏՍ Հայաստան» ՓԲԸ-ի գլխամասային գրասենյակ՝ ֆ. Երեւան, Արաի-սի 4/1 հասցեով՝ Ըահողը ստանալու համար: Ըահող մասնակիցը մեք է ներկայացնի անձը հաստատող փաստաթղթը (անձնագիր կամ նույնականացման փաթ), ինչպես նաեւ այն ամարթֆոնը, որի IMEI կոդը ընտրվել է խաղարկության արդյունում, եւ համաղատասաղան ՀՊՄ կտրոնը:

ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ը հաջողություն է մաղթում բոլոր մասնակիցներին:

Մանրամասն տեղեկություններ ստանալու համար կարելի է օգտվել www.mts.am կայքից, գանգահարել 111 անվճար հեռախոսահամարով, հաղորդակցվել մեք հետ «111 օնլայն» դորսայի միջոցով, կամ այցելել մեր սղաաւարկման կենտրոններից որեւէ մեկը: Մեր նորություններին մշատես ծանոթ լինելու համար միացեք մեք ֆեյսբուքում՝ <https://www.facebook.com/MTSArmenia/>

ԱՐՄԵՆ ՄԱՆԿԵԼՅԱՆ

Պատմական գիտությունների թեկնածու

Այս տարվա մայիսին ազգովին Պատմական գիտությունների թեկնածուները համառոտաբար կ'ընթացեն 20-րդ դարի Պատմական գիտությունների միջոցով, սակայն միաժամանակ ղեկավարվելով նաև 20-րդ դարի Պատմական գիտությունների միջոցով...

Պատմական գիտությունների ոլորտը գործընթացը տեղի է ունենում այն նույն տարիներին, երբ լրացավ Պատմական գիտությունների 30-ամյակը, որն ի տարբերություն Առաջին Համաշխարհային պատերազմի 100-ամյակի, անցել է անտեսելի և անհայտ...

համառոտաբար կ'ընթացեն 20-րդ դարի Պատմական գիտությունների միջոցով, սակայն միաժամանակ ղեկավարվելով նաև 20-րդ դարի Պատմական գիտությունների միջոցով...

Ինչպես, երբ համեմատում ենք հայ ժողովրդի 20-րդ դարի Պատմական գիտությունների միջոցով, սակայն միաժամանակ ղեկավարվելով նաև 20-րդ դարի Պատմական գիտությունների միջոցով...

Ընդհանրապես, Առաջին Համաշխարհային պատերազմի 100-ամյակը, որն ի տարբերություն Առաջին Համաշխարհային պատերազմի 100-ամյակի, անցել է անտեսելի և անհայտ...

ներին արդեն հսկայական ընդգծված ազգային-ազատագրական շարժումներ են: Սա, թերևս, ամենակարևոր շարժումներն են, որ կար այս երկու իրադարձությունների միջոցով, սակայն միաժամանակ ղեկավարվելով նաև 20-րդ դարի Պատմական գիտությունների միջոցով...

Ինչպես, վերջում նվազում է համեմատության մոտեցումը չէ կարելու մեկ իրադարձությունը եւ թերազնահատել երկրորդը, քանի որ հասկանալի է, որ դրանք տեղի են ունեցել Պատմական գիտությունների միջոցով, սակայն միաժամանակ ղեկավարվելով նաև 20-րդ դարի Պատմական գիտությունների միջոցով...

Պետության ընկալման մեր տեսլականը, կամ ինչ հենքի վրա ենք կառուցում նորագույն Հայաստանը

հասկանալի է, որ այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը...

դեմոստրացիայի մեծ հոգեբանական շարժումներն են, որ կար այս երկու իրադարձությունների միջոցով, սակայն միաժամանակ ղեկավարվելով նաև 20-րդ դարի Պատմական գիտությունների միջոցով...

Այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը...

Այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը...

Այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը, այսօրվա Հայաստանը...

դեմոստրացիայի մեծ հոգեբանական շարժումներն են, որ կար այս երկու իրադարձությունների միջոցով, սակայն միաժամանակ ղեկավարվելով նաև 20-րդ դարի Պատմական գիտությունների միջոցով...

Պատմական գիտությունների միջոցով, սակայն միաժամանակ ղեկավարվելով նաև 20-րդ դարի Պատմական գիտությունների միջոցով...

Առաջին Համաշխարհային պատերազմի 100-ամյակը, որն ի տարբերություն Առաջին Համաշխարհային պատերազմի 100-ամյակի, անցել է անտեսելի և անհայտ...

Հացի խնդիրը լուծվեց, ջրինը՝ ոչ

Մեր կառավարությունը ամեն օր առում է, ղեկավարում է, համոզում է, որ իրենց գերմասնակներից մեկը, եթե ոչ կարելու առաջնությունն է (եւ այդ տղի սակ էլ ամեն տարի ղեկավարվելով նաև 20-րդ դարի Պատմական գիտությունների միջոցով...

Մեզ մեր մայրող հողածններում արդեն անդադարել ենք վարդենիսի արձանի համայնքների տարածական խնդիրներին: Տարածաշրջանային կարելու խնդիրներից է, եթե ոչ ամենակարևորը, խնդիրը ջուրը, որոգմանն էլ, ինչպես գյուղացիներն են առում՝ ջհանդանը: Օրինակ, վերջին օրերս գյուղը:

Այսօր 90-ականներից հետո հացի խնդիրը լուծվեց, ջրինը՝ ոչ:

Գյուղում ի սգրանե խնդիրը ջուրը աղափարկված են եղել միայն երկաթգծի (խոսքը Հարավկովկասյան երկաթուղիներ ընկերությանը ստասարկող երկաթգծի մասին է) հարեանությամբ զսնվող ենթակառուցվածքները, այդ հարցը ժամանակին լուծել էին խորհրդային իշխանությունները: Մինչև 2010 թ. գյուղում մարդիկ օգտվում էին առվի ջրից, այո՛, այո՛, առվի ջրից, բացառությամբ մի քանի ընտանիքների, որոնց բախտը բերել էր, եւ զսնվում էին վերոնշյալ ջրագծի «ճանապարհին»: Այնուհետեւ արտասահմանյան բարեգործական ընկերությունները որոշեցին գյուղում խնդիրը ջրագիծ անցկացնել: Թվում էր՝ ամեն օր կենդանիների սանհանգույց ծառայող առումն անցյալում էր մնալու, բայց միայն թվում էր: Ջրագիծն, անուշուր, անցկացվեց, բայց, չգիտես ինչու եւ ինչպես, երկու կողմերում մաքուր ջրերի հսկայական դաշտերում ունեցող համայնքի միայն մի հասկածը մեծապես աղափարկվեց մաքուր ջուրը, քանի որ ջրի դաշտերը, չգիտես ինչու, հենց այդ ժամանակ «որոշեցին դադարեցնել ամեն»: Գյուղի մյուս հասկածների բնակիչներն ստիպված էին կանգնել նույն ճանապարհի առաջ եւ մաքուր ջրին մոտից առվի ջուր խառնել: Իսկ եթե վերոգրյալին հավելենք մաքուր ջրամբար կոչեցյալների աղբամոց վիճակը, ապա դարձապես սոսկալի կլինի, եւ է: Թե ինչու եւ ո՞վ (չնայած՝ ովը մոտավոր հասկանալի է, բայց ինչպես լուրջ հարց է) այդպես արեց, գյուղացիներից շատերը միանշանակ դատախազում են «փողերը կերել են», բայց թե ովքեր ու ինչպես են կարողացել մի ամբողջ համայնքի թիկնակ յուրացնել այդպիսի մեծ զուտարներ, մինչ օրս հարցական է մնում, համեմատելով մեզ համար: Որոշման ջրի մասին խոսելն արդեն իսկ ճիշտություն է, քանի որ հիմա դա անցյալի գյուղական մասին հիշեցնում են միայն ծակծակված ու մասնատված խողովակները:

Մեր տեր Աստվածն ա, բարոյաբախտ ենք անում Աստուծան այնպիսի, առում են գյուղացիները: Բայց Փամբակը չարյաց փոխադրվում է: Խնդիրն ավելի անմխթար վիճակում է ասենք՝ Փոքր Մասրիկ գյուղում, որի բնակիչներին հեռվից տեսնողը կնամանեցնի 18-19-րդ դդ. կառավարման, բայց ոչ, նրանք ուղղակի ստիպված են ավանակներին լծած սայլերով խնդիրը ջուր բերել հարեան Նորակերտ համայնքից, կամ խնդիրը սեփական այգիներում «դեղած» արեցյալ ջրերը: Եվ այսպես շարունակ, նույն դասերը կարելի է տեսնել տարածաշրջանի մի շարք այլ համայնքներում:

Զնայած նրան, որ մեր երկրում գրեթե ոչինչ զարմանալի չէ, այնուամենայնիվ, համոզվում են զարմանալ, թե ինչպես է սացվել, որ մոտ 30 տարվա ընթացքում ղեկավարվող չի կարողացել լուծել իր ֆաղափարների կեցության առաջնահերթ խնդիրները:

Մի բան դարձ է դառնում, որ տեղական իշխանությունների անհետևողականության դատաճառով համայնքը կանգնել է այսօրվա խնդիր առաջ, եւ հենց նրանց խղճին է մնում այն երեխաների՝ հայրենիքի աղափար զինվորների ու մայրերի վստահված կամ, ցավոք տղի, արդեն վնասված առողջությունը, ովքեր գերմասնակներ են օգտվել մի ջրից, որի մեջ կարելի է լողացող խոզ տեսնել, որի մեջ կարելի է տեսնել մարմինների բաժնից դատարկվող կով ու ձի տեսնել:

ԳԵՎՈՐԳ ԳՅՈՒՂՈՒՅԱՆ, Վարդենիս-Երեւան

ԶՈՐԻ ԲԱՆԱՅԱԼ

Մեզանից հեռացավ սաղանդավոր գիտնականը Էլ Բազարի ծովագնացը

Արմեն Նազարյանը ոչ առանց հոյառության ընդգծում էր, որ իր նախնիները Նախիջեանից ել Դարբադից են: Հայրը՝ Հայրապետ Նազարյանը, խոսուր գիտնական-կենսաբան էր: Մայրը՝ Զինաիդա Գաբրիելյանը (Նազարյան) հայսնի գրադարանավարուհի էր: Եվ գարնանայի չէ, որ Արմենը, ավարելով Երեւանի Պետական համալսարանը, դարձավ իսկական գիտնական:

Առաջ անցնելով նստեմ, որ լողալով «Կիլիկիա» առաջասանավով, ես արդեն այն ժամանակ հուշատետրում գրել էի Արմենի մասին. «1963 թվականից Արմենը աշխատել է Երեւանի Ֆիզիկայի ինստիտուտում որդես գիտաշխատող: 1969 թվականից՝ որդես ավագ գիտաշխատող Ռադիազիոն ֆիզիկայի դոկտորանտուրային լաբորատորիայում: Պատշաճել է դիտերացիա, ստանալով ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների թեկնածուի գիտական ստիճան: 1981 թվականից որդես բաժնի ղեկ է աշխատել «Աերոզոլ» կոնսուլտանտային սեյսմիկական հասուկ բյուրոյում: Շուտով նսանակվել է Լազրային սեյսմիկայի գիտաշխատական միավորման գլխավոր սերտեն: Պատաստվում էր դատաշխատել դոկտորական դիտերացիա»:

Հիտեցնեմ, որ դատանեկան սարիներից սարված էր սդորսով: Եվ, ինչդեպ հաճախ էր հոյառությանը ստան, միտ գրադվել է մեծ թեմիտով: Հայաստանում հիմնել է վիտնիտերֆիտզը՝ որդես ազգային մար-

զաձե: Եվ սրտի գալով նստեմ, որ միտցե իր կյանի վերջին սոր համարյա կյոր սարին աշխատում էր որդես մարզից: Հաձախ էր կրկնում. «Ատազան երիտասարդությունն է»: Եվ հաձախ էլ խոսուկանում էր, որ իր բոլոր գիտական նախագիտերը միանգամից մի կողմ է դրել:

2004 թվականի ամռանից սկսած Արմենը իր որդու՝ Արեգ Նազարյանի հետ ընդգրկվեց «Կիլիկիա» առաջասանավի անձնակազմում: Ինքն էլ երջանկություն ունեցա լինել այդ անձնակազմի անդամ: Եվորդայի տուրջ «Կիլիկիա»-ի նավարկությունն ընթացավ երեք փուլով, երեք սարվա ընթացում: Արմենը, ինչդեպ ոչ այլ ոք, գիտակցում էր մեր ճամփորդության ողջ լրջությունը, այն համարելով հիտրավի ազգային նվաճում: Դրա համար էլ գիտակցված կերով հեռացավ գիտությունից, որին միտց այդ նվիրել էր իր կյանից: Եվ դատահական չէր, որ դարձավ հայ ժողովրդի դատանության մեջ առաջին տուրջերկրյա նավարկության կազմակերմման ամենակաշիվ գործիցներից մեկը:

Քչերին է հայսնի, որ նա մեկն էր առաջարկողներից, որդեսգի աշխարհատուրջի վերջնագիտում «Արմենիա» առաջասանավը խարսիվի Սուրբ Դազար կղզում, որտեղ գրեթե կյոր սարին գրոսաշրջիկները այցելում են դատանական եզակի թանգարանը: Հավելեմ, որ իր անտաշետի մահից մեկ սր առաջ նա ինձ

մոտ էր խոսում էր լեգենդար «Արմենիան» իր հայրենիք՝ Սեւան վերադարձնելու ժամկետների ել երթուղու մասին: Չեմ կարող դատակերացնել «Արմենիա»-ն առանց Արիկի:

Բացի ամենայնից, մեր ճամփորդությունների բոլոր երկար սարիների ընթացում, երբ ես գործնականում ամեն սր ին տերորսաձեմերն էի ուղարկում հայկական թերթերին ել ամսագրերին, Արմենը սանջվում էր ին անընթեռնելի ձեռագրի վրա, շարելով այն համակարգով ել ինտերնետով ուղարկելով ըստ հասցեների: Նա ել առաջին ընթերցողն էր, ել առաջինն ինտադատը:

Չեմ ուզում հավատալ, որ նա հեռացել է: Նա միտ կմնա մեզ հետ: «Կիլիկիա»-ի ել «Արմենիա»-ի հետ: Իր սիրելի կնոջ՝ Ռուզաննայի հետ:

Տիտասակի մատուռներ Բեռլինում

«Փեռվարի կետերին, ձմեռային ցուրտ մի սր, երբ ուձեղ փամին միտցե մարդու ոսկորներն էր թափանցում, ին ուղեկից դորձ. Թեաա Հոֆմանի հետ, երկուսս էլ դատասարված սափ վերարկուներով, մտան Լuisenkirchhof III գերեզմանատունը: Մտումս անընդիտատ դատակում էին կանանց ու երեխաների տառադայից դատակերները, որոնք իրենց բնորոտից տեղահանված, հարյուր սարի առաջ ստիղված էին բռնագաղթել դեղի անխուսափելի մահ՝ սառը եղանակային դայնամներում», գրում է «Արմենյն Սիրուր-Սիտեթեթեր» թերթի մարտի 3-ի համարում Մուրիել Միրափ-Վայրափախը: Նրա հողվածից փողում եմք հետեյակ տեղեկությունները:

Բեռլինի գերեզմանատունը մուտք գործելը դատասակ է հետադողել այցելել աշխարհում եզակի՝ Էկյունեմիկ նորակառույց հուշատանայից, որտեղ իրարից փչ հեռավորության վրա լուռ ու արձանատաշիվ կերակաձեմով վեր են խոյանում երեք մատուռներ: Առաջինը իր շուրհազարդ խաչաքով նվիրված Հայոց ցեղատաանության գոհերին, երկրորդը՝ հավասարաթե խաչով՝ նվիրված հույներին, ել երրորդը՝ նվիրված ասորիներին ել արամեացիներին: առաջին ել երկրորդ մատուռների միջե տեղադրված մեծ հուշատարի վրա գրված է. «Հիտեք 1912-1922 թվերի Օսմանյան ցեղատաանության գոհերին»: Իսկ յուրաքանչյուր մատուռի կողային թեկերին բնաջնջման տեսարաններն են: Հուշատանայի մաջետում նախատեսված է տեղադրել 68 փառե սաղիկներ՝ Ցեղատաանության հիմնական վայրերի անուններով: Դրանից 7-ը արդեն տեղադրված են ել կրում են Բիթլիս, Դիարբեքիր, Էդիրնե, Չմյունիս, Նիսիբեք (նախկին Մծքինի մոտ), Տրապիզոն ել Վան տեղանունները, այնտեղ աղորող համայնգների լեգուններով՝ հայերեն, հունարեն ել կամ արամեերեն:

«Պրոֆ. Թեաա Հոֆմանը հոյարսանալու իրավունք ունի», գրում է Միրափ Վայրափախը: Եզակի հուշատանայից գլխավորադես իր ել FÖGG-ում (Förderverein für eine Okumenischen Gedenstätte für Genozidopfer im Osmanischen Reich c. V) իր գործընկերների սնաջան ջանքերի շուրհիվ է, որ իրականություն է դարձել: Նա բազմաթիվ գրերի հեղինակ է ել մարդու իրավունքների «ճանաչման համար դայարող աշխատանային խմբի» նախագահը (AGA), որն ընդդեմ ցեղատաանությունների ել հանուն միջազգային հասկացողության է գործում:

Հնարավոր սարթեր վայրեր գնեյուց ել համադատասախան իտխանությունների հետ հարցը ինարկելուց հետո, 2012-ի մայիսի Luisenkirchhof III-ի բողղական եկեղեցու վարչությունը այս վայրն է տամարդել, որտեղ երեք նախկին դամբարաններ են եղել: Բեռլինի վարչական տրջանի ել դատանական հուշարձանների դատաշխանության գերմանական հիմնադրամի (Deutsche Stiftung Denkmalschutz) նյութական աջակցության շուրհիվ ամբողջովին ել բարձր մակարդակով վերանորոգվել են դամբարանները ել ներկայիս տեսն ընդունել: Իհարկե, եղել են բողղներ թուրական համադատասախան մարմինների կողմից, բայց ու է եղել որեւէ բան փոխել: «FÖGG-ի» աշխատակիցները շատ գոյց են գործել՝ միտցե ավարսին են հասցրել կառույց: «FÖGG-ը» մտահղացել է կառուցել մնան հուշատանայի Բեռլինի Տեխնիկական Համալսարանում 2002-ին կայացած Օսմանյան կայսրությունում փրոսոնյաների ցեղատաանությանը նվիրված գիտաժողովի ընթացում: Հիմնվել է «Խոսեմ մեկ ձայնով» աշխատանային կոմիտե, որն էլ 2008-ին որոշել է սգո էկյունեմիկ մի կենտրոն կառուցել Գերմանիայի մայրաքաղաքում: 2011-ին կոմիտեի աշխատանքներին միացել են նաեւ հայ, հույն ել արամեան (սիրիացի ուղղափառներ) համայնգների ներկայացուցիչներ ել ստեղծվել է FÖGG-ը, որը որդես բարեգործական աղոցիացիա դատաոնադես ճանաչվել է կառավարության կողմից 2012-ին:

Այսուհետ, ինչդեպ Հոֆմանն է նստել, հայերը աղրիլի 24-ին, սիրիացիները հունիսի 15-ին, իսկ հույներն էլ սեդեմբերի 14-ին կկարողանան այդ վայրում հարգել իրենց գոհված հայրենակիցների հիտասակը:

Ճավակցական ԱԼԻՍ ՏԵՓՈՅԱՆ

Խոր ցավով ստացանք մահվան բողղ վասակաշատ մտավորական, խմբագիր, կուսակցական-հասարակական գործիչ, Ռանկավար Ազատական կուսակցության հնագույն անդամ, ավանդադատ սիդար հայ ընտանիքի մայր Ալիս Տեփոյանի, որի կյանն ու գործը օրհնակելի են մնալու ոչ միայն եգիտատայ մեր սիրելի գաղթաջայի, այլեւ ողջ սիլուտի ու նաեւ Մայր հայրենիքի մեր ժողովրդի ել առանձնատես հայ կանանց համար:

Դեռեւս նորակթիթ երիտասարդուհի՝ Ալիս Տեփոյանը ընտեց ազգային ծառայության ուղին, այն ճանադարիդ՝ որը ուղեմսվել էր Վահան Թեփեյանի, Միտրան Տամասյանի, Ալեքսանդր Սարուխանի ել մեր մյուս երախավորների կողմից, որոնց առաջակի մեջ՝ նաեւ իր ամուսինը՝ ՌԱԿ անմոռանալի ղեկավար Վահագն Տեփոյանը:

Այսուհանդերձ, որդես լայն գաղաջման տեր ել ազգային-հասարակական հարցերի նկատմամբ զգայուն անձ ել հայրենատեր, բնականաբար ընկերուհի Ալիս Տեփոյանի համար ամենակարեւորը եղավ ու մնաց հայ մամուլի դարձանք «Արեւ» օրաթերթը, որին ծառայեց անընդմեջ, գորգուրամնով, թե՛ որդես թողակից, թե՛ որդես սյունակագիր ել թե՛ որդես խմբագիր: Սկզբունքային ու հետետողական «Արեւի» միջոցով նա հայրենասիրություն, ազգասիրություն, բարձր ճատակ ջանքեց բոլորին, առանձնատես ցայտեցնելով հայ կնոջ դերը մեր դատանության ու գաղաջմության մեջ, սիրահոձար, առանց նյութական որեւէ գնահատանի: Իսկ բարոյական թերես միակ գնահատականը եղավ տուրջ երեք սարի առաջ Հայաստանի ժուռնալիտաների միության կողմից մրան շուրհված՝ «Մասնագիտությանը հավատարիմ» շխանանը, որը լավագույնս էր բնորոշում Ալիս Տեփոյանի վասակը այդ ոլորտում:

Ընկերուհի Ալիս Տեփոյանի մահով ՌԱԿ-ը կորցնում է հայ մամուլի ել հասարակական գործի իր ամենանվիրյալ անդամներից մեկին, որի հիտասակը միտ վառ կմնա մեր բողղի սրտում:

Այս տյուր առիթով ՌԱԿ Կենտրոնական վարչությունը հանուն հայատանյան ել սիլուտիան իր բողղ կառույցների, խորին ցավակցություն է հայսնում հանգուցյալի որդիներին՝ ժիտրայ ել Արա Տեփոյաններին ու նրանց ընտանիքներին, ինչդեպ նաեւ ՌԱԿ Եգիտատի Շրջանային վարչությանը ել եգիտատայ ազգային բողղ մյուս կառույցներին:

ՈՍՏՐԱՎԱՐ ԱԶՄԱԿԱՆ ԿՈՄՍՍՏՅՈՒԹՅՈՒՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԵՐԵՎԱՆ, 10 մարտի, 2018

ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ի գործարար կառավարման մողելը ներկայացվել է «1-ին բիզնես դայրոց» նախագծի ուսանողներին

Ինչդեպ կառավարել առողջ բիզնես, մրցակցային դատաոն հանդես գալ ձկուն գաղափարներով, արձանագրել հաջողություն ել շարունակաբար դատաոնեյ առաջատարի դիրքերը: Ի՞նչ հիտությունների դեթս է տիրապեթ մեներջմեներով գրադվել ցանկացողը: Հայատանի հեռահաղորդակցության առաջատար օդեստորի կառավարման ել սղատարկման մակույթը շարունակում է դիտարկել որդես փորձի փոխանակման համար հաջող օրինակ:

ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ի գլխամասային գրատեյակում այս անգամ հյուրընկալվել են «1-ին բիզնես դայրոց» նախագծի ուսանողները՝ մարդիկ, ովքեր արդեն ունեն մասնագիտություն, սակայն հետաքրքրված են բիզնես գործունեությամբ ել փորձագիտական հարուստ գիտելիք են ստանում 2015 թվականին ստեղծված, մասնագիտական առաջին հարթակում: Հայատանի ել միջազգային փորձագետների անցած ճանադարին ուսումնասիրող ուսանողներն աղազայում կարող են սեփական բիզնեսը ստեղծել կամ գրադվել մեներջմեներով:

ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ի գլխավոր սերտեն Ռալֆ Յիրիկյանի հետ հանդիղման ընթացում, ուսանողներն ստացել են իրենց հետաքրքրող հարցերի դատասխանը, ծանոթացել ընկերության կառավարման մակույթին, նորարարությունների խթանման մարեթիմային փայլերին ել շարունակաբար ներդրող սեյսմոլոգիաներին:

«Բիզնեսի հաջողությունն սկսվում է կառավարման մողելի ընտրությունից: Կարեւոր են ոչ միայն նոր գաղափարները, մարեթիմային ձկուն լուծումները, ձիտե սաղակները, դիտերն ու հաջողությունները կանխատեսելն ու վերլուծելը, այլեւ դատասխանատու մոտեցումն ու սղատարկման փողափակիթ մակույթը: Մրցակցային մեր առավելությունն այդ ամենի համարգումարի արդյունք է», - ստել է ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ի գլխավոր սերտեն Ռալֆ Յիրիկյանը:

Ընկերության գլխավոր սերտեմի հետ հանդիղմումս ավարսվել է ինտերակիվ ինարկման մթնոլորտում:

ՍՈՒՐԵՆ Թ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ողո՞ղ

Հայաստանի Առաջին Հանրապետությունը եւ ռամկավարները հիմնախնդիրը դիտարկելիս մեզ համար ելակետային է եղել այն, որ ռամկավարներ ասելով նկատի ենք ունեցել նրանց արեւելահայ հասկածն ի դեմս Հայ ժողովրդական կուսակցության (ՀԺԿ) եւ արեւմտահայ հասկածն ի դեմս Հայ Սահմանադրական ռամկավար կուսակցության (այսուհետեւ՝ ՀՍՌԿ)։ Մեր նախորդ գրույցներում (սեւ «Ազգ»-ի նախորդ 4 համարները) ներկայացրեցինք ՀԺԿ-ն որդես խորհրդարանական, իսկ այժմ կխոսենք ՀՍՌԿ-ի (ՀՍՌԿ հիմնադրման եւ գոյության ողջ սարիների գործունեության մասին սեւ Սարգսյան Ս., Հայ Սահմանադրական ռամկավար կուսակցություն 1908-1921 թթ., Ե. 2009), որդես արտախորհրդարանական կուսակցության, մասին։

Հայսնի է, որ շուրջ 1915 թ. հերոսական ու փայլուն իրականացրած ինքնապաշտպանության, որի ռազմական դեպքերը Արմենակ Եկարյանը էր, Հայոց ցեղասպանությունից խուսափած շուրջ 150 հազար Վասպուրականի եւ Արեւսյան Հայաստանի մնացած զավառներից հրաժարված մոտ 50 հազար գաղթականության ժողովուրդը մեծ կոչու ուներ ՀՍՌԿ-ն։ Մտադրեա ժողովրդի հետ լինելու իր դավանած սկզբունքներին հավասարիմ այդ կուսակցությունը Մեծ եղեռնից հետո գործունեության աստիճանը դարձրեց Արեւելյան Հայաստանը եւ ակտիվորեն համագործակցում էր ՀԺԿ-ի հետ (Տե՛ս Սարգսյան Ս., նշվ. աւխ., էջ 32)։

Իրեն «զուտ թուրքահայ իրականության ծնունդը եւ թուրքահայերի դաշնակցություն» համարող («Վան-Տոմար, 12 մարտի 1917») ՀՍՌԿ-ն նույնպես դեմ էր դասակարգային դաշնակցությանը ու վախճանում էր հայ ժողովրդի «խելագար ոգեւորությունից» («Արեւ», Ալեքսանդրիա, 3 հունիսի 1917)։ Կուսակցությունը հայտարարում էր, որ «սոցիալիստական դաշնակցությանը կհայոց դաշնակցությանը» (ՀՍՌ, հ. 11, էջ 391)։ Սահմանադիր ռամկավարները դաշնակցություն էին առաջադրում ժողովրդավարական Հայաստանի գաղափարը, որն իրենց կարծիքով հնարավոր կլինե՞ր իրականություն դարձնել «Համաժողովրդական մեծ կուսակցություն» ստեղծելով եւ առողջ բոլոր ուժերի համախմբմամբ (Սաֆրասյան Ա., Ռուսական հեղափոխությունը եւ Հայաստանը» հոդվածը, «Արմենիա» թերթ, Մարտի, 25 ապրիլի 1917)։

Կուսակցության հայաստանյան կազմակերպությունը նույնպես բողոք արտահայտեց ՀՀ կառավարության մայիսի 28-ի «Միացյալ եւ անկախ Հայաստանի» մասին հայտարարության դեմ։ ՀՍՌԿ կենտրոնական խորհուրդը հունիսի 4-ին բողոք ներկայացրեց խորհրդարանին եւ դիմումներ կատարեցին կառավարության ակտիվիստներին նախաձեռնությունների մեջ մտնել Պողոս Նուբարի գլխավորած Փարիզի Արեւմտահայ գործադիր մարմնի հետ եւ փոխարձակ համաձայնությամբ կազմել Միացյալ Հայաստանի կառավարություն («ժողովուրդ», 8 հունիսի 1919 թ., «Վան-Տոմար», 9 հունիսի, 1919 թ.)։ Իսկ Հայաստանի ռամկավարների կենտրոնական օրգան «Վան-Տոմար» հունիսի 2-ի համարում հայտարարեց. «Կորչին դաշնակցության մասին 12 հարցազրույցները» («Վան-Տոմար», 2 հունիսի, 1919 թ.)։

Մայիսի 28-ի ակտը մեծ անբավարարողությամբ ընդունեցին նաեւ գաղութահայ ռամկավարները եւ անձամբ Պողոս Նուբարը, որն իրեն նույնիսկ վիրավորված զգաց եւ այդ առիթով համոզեց ելակետ հասուն կայսրարությանը (Վրացեան Ս., նշվ. աւխ., էջ 6)։

Ստեղծված իրավիճակը հարթելու եւ միջկուսակցական վեճերին վերջ դնելու նպատակով 1919թ. հոկտեմբերի կեսերին ռամկավարների նախաձեռնությամբ Փարիզից Ազգային դաշնակցություն (Վա-

հան Թեֆլյան, Նորայր Տեր-Ստեփանյան, Սամսոն Հարությունյան) ժամանեց Երեւան, որը հոկտեմբերի 29-ից մինչեւ նոյեմբերի 16-ը բանակցություններ վարեց ՀՀ կառավարության դաշնակցության հետ (ըստ Ս. Վրացյանի, ՀՀ դաշնակցությունը նշանակվել էր կառավարության կողմից, անդամներն էին՝ Սիմոն Վրացյանը (նախագահ), Շավարս Միսախյանը եւ Ս. Հարությունյանը)։ Սակայն միջազգային ուժերի կողմից Հայաստանի Հանրապետությունն ու նրա օրվա իշխանությունը միակ օրինակներ ճանաչելու արդյունքում ՀՀ կառավարությունն անզիջում դիմադրություն էր օրեցօր կոչվում էր այն։ Ի վերջո կողմերի այդ անզիջողականության դաշնակցությունը համաձայնություն չկայացավ եւ Վահան Թեֆլյանի գլխավորած դաշնակցությունը ձեռնարկեց վերադարձավ Փարիզ։ Արդարությունը դաժանեցում է նշել, որ ՀԺԿ-ն եւ ՀՍՌԿ-ն Միացյալ եւ անկախ Հայաստան ստեղծելու մասին դաշնակցական հայտարարությունը դեմ արտահայտեցին ոչ թե այն բանի համար, որ իրենք ընդհանրապես դեմ էին այդ գաղափարին, այլ նրա

հանջանյանն էր) հանդես եկավ հետեւյալ հայտարարությամբ. «Տաճիկ փառանքներ մի կողմից, բոլշեւիզմի կարմիր դաշնակցությանը հազարավոր խմբերը մյուս կողմից նորից ստանում են Հայաստանի անկախությանն ու ազատությանը» (Վարանդեան Միք., ՀՀ Կենտրոնական դաշնակցության Ե., 1992, էջ 353) եւ կոչ արեց բոլոր փառանքական ուժերին սատարել կառավարությանը հակա-կառավարական ելույթը ճնշելու գործում։ «Ժողովուրդ» թերթը տեղեկացնում է, որ մայիսի 13-ին այդ առիթով Հ. Օհանջանյանի աշխատանքներում տեղի է ունենում խորհրդակցություն, որին մասնակցող ՀԺԿ-ն (Գրիգոր Տեր-հաչատրյան) եւ ՀՍՌԿ-ն (Արսակ Դարբինյան) միակամ դաշնակցություն են հայտնում անկախությունը դաշնակցությունը գործում աջակցել կառավարությանը («ժողովուրդ», 11-12 հունիսի 1920 թ.)։ Նկատելով, որ ՀԺԿ-ն ցույց տվեց նաեւ գործնական օգնություն։ Ավելացնում ենք, որ այդ կուսակցությունների բարոյական եւ գործնական աջակցությունը զգալի դեր խաղաց առաջադրության արագ եւ ոչ ցավազին հնազանդեցման գործում։

թյունը (Համադրեան Ավետիս, Համառոտ դաշնակցության ՌԱԿ կազմութեան, Գահիրե, 1977, էջ 3), որը գործում է մինչեւ օրս ի Եւրոպայի մեր ժողովրդի բարության եւ լուսավոր աղաքայի։ Նշենք, որ այդ միավորումը միանգամայն անհրաժեշտ եւ օրինաչափ երեւոյթ էր, իսկ գործընթացն սկսվել էր դեռեւս հայոց անկախ դաշնակցության վերահաստատման դաշնակցություն, երբ անհրաժեշտ համարվեց, որ Վերակազմյալ հնչակյան (այն ստացել էր «Ազատական» անունը), Սահմանադրական Ռամկավար եւ Հայ ժողովրդական կուսակցությունները կազմակերպական առումով միավորվեին մեկ միաձույլ, առաջադիմական, ազգասիրական եւ աղաքասակարգային կուսակցության մեջ։ 1919-1921 թթ. ընթացքում «Ազատական միությունը» եւ հասկապես Արցախ Զոդանյանը ինքնուրույն աշխատանքներ ծավալեցին հայ ազատական-ժողովրդավարական (լիբերալ դեմոկրատական) կազմակերպությունները մեկ միացյալ կուսակցության մեջ միավորելու ուղղությամբ։ ՀԺԿ-ի անունից բանակցում էին Միխայել Պապազյան

Հայաստանի Առաջին Հանրապետությունը եւ ռամկավարները (Չրոյց հիւսկերորդ)

համար, որ իրենք էին ձգտում դրանում գլխավոր դերակատարություն ունենալ։ 1919 թ. դեկտեմբերի 21-27-ին Երեւանում տեղի ունեցավ ՀՍՌԿ Հայաստանի Բ համագումարը։ Այն մերժեց «ճանչնալ ներկա կառավարությունը Միացյալ Հայաստանի կառավարություն», կոչ արեց հնարավոր միջոցներով մեղմացնել գաղթականության վիճակը եւ արձագանքելով Տիգրան Հախումյանի Հայ Ռամկավար եւ Հայ ժողովրդական կուսակցությունների միավորման կոչին՝ արձանագրեց. «Հասունացած է աղաքասակարգային կուսակցություններու միացման խնդիրը, միացման շուրջ բանակցություններ սկսած են Ռամկավար, Ժողովրդական եւ Վերակազմյալ Հնչակեան կուսակցություններուն, ինչպէս նաեւ Փարիզ կազմուած Ազատական Միութեան միջեւ», սակայն «ժողովրդական եւ Ռամկավար կուսակցութեանց միութեան անմիջական գործնականացումը» հարկավոր է հետաձգել մինչեւ Հայկական հարցի լուծումը, քանի որ փառանքական, իրավական եւ սեփականական դաշնակցությունները առաջին նպատակահարմար չէ (Դարբինյան Արսակ, Հայ ազատագրական շարժման օրերն, Ե., 2003, էջ 234-235)։

Նկատելով նաեւ, որ չնայած ռամկավարների կողմից կառավարության համախափ ֆինանսավորումներին՝ մայիսյան դեմոկրատիկ ժամանակահատվածի միասին նրանք դաշնակցություններ կառավարությունը։ Մայիսի 5-ին գումարված կառավարությանն աջակից փառանքական ուժերի՝ ՀԺԿ, ՀՍՌԿ, ՀՍԴԿ ժողովը միաձայն որոշեց «կանգնել դաշնակցական ինքնապաշտպանության եւ Միացյալ Հայաստանի անկախության ընդհանրական վրա» («Հայաստանի ձայն», 15 մայիսի 1920 թ.)։

ՀՀ կառավարությունը (Ալեքսանդր Խաչատրյանի հրաժարականից հետո 1920 թ. մայիսի 5-ից ՀՀ վարչապետը Համո Օ-

ւմիտիլովը նշենք, որ չնայած հանրապետության հասարակական-փառանքական կյանքում ՀԺԿ-ի կրած անհաջողությանը եւ ՀՍՌԿ-ի ոչ մեծ ձեռնբերումներին, այդուհանդերձ, հավասարիմ մնալով հայ ազգային իդեալներին՝ այդ կուսակցությունները շարունակում էին սատար լինել հայոց անկախ դաշնակցությանը եւ կայացմանը։ Այսպես, համագաղթյալ սոցիալիստական ՀՀ կառավարությանը եւ խորհրդարանին ջերմորեն շնորհակալություններ հայտնեցին ՀԺԿ կենտրոնական եւ ՀԺԿ Հայաստանի կենտրոնական կոմիտեները, ՀԺԿ Երեւանի ուսանողական եւ աշակերտական խմբակցությունները, «ժողովուրդ» թերթի խմբագրությունը (ՀԱԱ, ֆ. 198, գ. 1, զ. 71., թթ. 78-79, 86, 105-106)։

Իսկ այդ առիթով հրավիրված հանդիսավոր նիստի ժամանակ Հայ ռամկավարների Հայաստանի խորհրդի անունից ողջույնի խոսք ասաց Արսակ Դարբինյանը, որը հայտարարեց. «Գլխավորը ազատությունն է՝ դաշնակցությունը» (ՀԱԱ, ֆ. 1022, գ. 7, զ. 70, թ. 1)։ Ավելացնենք, որ Հայաստանի խորհրդայնացումից հետո ՀԺԿ-ի եւ ՀՍՌԿ-ի դեկավարների հիմնական մասը հեռացավ արտասահման (Հայաստանում սովորական իշխանության ամրապնդման դաշնակցության մի ֆունկցիոնար, Ե., 1987, էջ 191-192)։ 1921 թ. Կոմսոցնուկոմիտեում Ռամկավար եւ Ազատական դաշնակցությունները գործող բոլոր կուսակցությունները միավորվեցին եւ ստեղծեցին Ռամկավար Ազատական Կուսակցու-

յանը եւ Ա. Ենֆիաճյանը («ժողովուրդ», 31 օգոստոսի 1919)։

Ազատական եւ ռամկավար բոլոր կուսակցությունների եւ հոսանքների միավորման համար սկզբում ծրագրված էր միավորիչ համագումար հրավիրել 1920 թ. փետրվարի 15-ին Փարիզում, որին հրավիրվել էր նաեւ ՀԺԿ-ն (ՀԱԱ, ֆ. 282, գ. 1, զ. 13, թ. 4), սակայն դեմոկրատիկ բերումով ՀԺԿ-ի միաձուլումը ՌԱԿ-ին կատարվեց մի փոքր ավելի ուշ։ Ընդգծենք նաեւ, որ Ռամկավար, Ժողովրդական, Վերակազմյալ եւ Փարիզի «Ազատական» կուսակցությունների ու միությունների աշխարհայացքն ու սոցիալ-փառանքական հիմնադրույթները նույնն էին։ Նրանք դարձապես ներկայացնում էին հայ իրականության արժեքները, իսկ արժեքները միայն անվանման մեջ էր։ Այդ ամենի արդյունքում 1921 թ. հոկտեմբերին հռչակվեց ՌԱ կուսակցությունը, որի նշանաբանը դարձավ «Հայրենիքի հետ, հայրենիքի համար» սկզբունքը (Դարբինյան Ա., նշվ. աւխ., էջ 9), որը թեւ մի Եւրոպայից հարցրեցին չընդունելով իշխանությունների գաղափարախոսությունն ու մերժելով նրանց ծայրահեղ գործելաձևերը՝ մտադրեցին զսնվեց հայրենիքի կողմն ու ազգագույն բոլոր հարցերում սատարեց նրան։

Մասնավորապես նաեւ Հայաստանի Առաջին Հանրապետության գոյության երկուսուկես ժամանակահատվածի ռամկավարների գործունեության մասին գրույցների հակիրճ շարք։ Համոզված ենք, որ հիմնախնդիրն ավելի արդիւնաւոր է եւ լավ չուսումնասիրված չի։ Հետեւապես ասելի դեր էր խաղում իսկ մեծ հաջողիկ կիրառելով զարմանալի կերպով ՀԺԿ, ՀՍՌԿ եւ մյուս ռամկավար գործիչ-անհատներին ներկայացնելով հնարավորինս լրացնել եւ ամբողջացնել այդ կուսակցությունների մասին գիտելիքները։

Մոխսակ սան նախկին գլխավոր տնօրենի Breibart News-ի սնորհների խորհրդի նախագահ Սթիվեն Բենոնը իտալական La Stampa թերթին սված հարցազրույցում Վաշինգտոնի առաջարկել է Մոսկվայի դիտարկել որդես ԱՄՆ-ի բնական դաճակից Չինաստանի, Թուրքիայի եւ Իրանի դեմ մղվող պայքարում: «Սառը պայքարում ժամանակ եւ ռեսուրսները մարտնչել են որդես սուղաճափի սղա, իսկ հետո Պենսագոնում աճխատել են նրանց գիտաբախման նղախակով: Ես նրանց ճանաչում եմ եւ գիտեմ, որ մտադիր չեն կռվել մեր դեմ, քանի դեռ մեր բնական դաճակիցներն են: Դրինի համար չարժե մտադիրը, քանի որ իսկական թճամհները Պեկինում են, Թեհրանում եւ Անկարայում», աւել է Բենոնը:

Նա զարգաբանել է, որ ինքը չինական, իրանական եւ թուրքական քաղաքականությունները խորք է համարում ինչդես ԱՄՆ-ին, այնդես էլ Ռուսաստանին, որոնց, իր կարծիքով, միավորում է ճճմարիտ հուղայական-իրիսոնեական մճակույթը: Սակայն, քիչ ավելի վաղ, GQ հանդեսին սված հարցազրույցում Սթիվեն Բենոնը քիոք-ինչ

ծընկեր, իսկ այժմ «թճամաճաճ» Անկարային, որին առաջարկում է վերադարձնել դաճիմ: Այստիսով Բենոնը հասկաճնում է, որ իրադարձությունների որոճակի ընթաճքի դեղմում Ռուսաստան-Թուրքիա դաճիմը Արեւմուտում չի համարվի թճամական: Առանձնահատուկ գոտու մեջ են ընդգրկվում Իրանն ու Չինաստանը, որոնց հետ Մոսկվայի եւ Անկարայի հարաբերությունները անհեռանկարային են համարվում աճխարհաքաղաքական տեսակետից:

Չեսաքրական է, որ վերջերս Իրանի գերազույն հոգեւոր առաջնորդ այաթոլլահ Ալի Խամենեյիի օգնականը՝ գեներալ-մայոր Յահյա Ռահիմ Սաֆաքին առաջարկեց ստեղծել կոալիցիա Իրանի, Ռուսաստանի, Սիրիայի, Պակիստանի ու Իրաքի մասնակցությամբ՝ «Իսլամական դեսուդայան» դեմ զայաքող ամերիկյան կոալիցիային հակադրելու համար: Ի դեղ, Թուրքիան եւս մտնում է ամերիկյան այդ կոալիցիայի մեջ:

Գոյություն ունի նաեւ Ռուսաստանում ՉԾԳ դեսղադայան ռազմական կցորդ գեներալ-մայոր Կույ Յանվեյի հայաքարությունը: «ԱՄՆ-ը արեւմտյան դաճակիցների հետ եվրոպական մասում գաղում է

վում է որդես Մոսկվայի վերադարձ: Սակայն այնտեղ չկա բլոկների դիմակայություն, իսկ մարաքական դաճիմների մեջ մտնող երկրների խմբերը առաջվա դես ազդեցիկ չեն, նճում է «Ռեգում» գործակալությունը: Ինչ վերաբերում է Պեկինին, նա ձեռնղաղ է մնում սարաճաճանում ակաքի քաղաքականություն վարելուց եւ նախընտրում է «մեղմ ուժի» քաղաքականություն վարել ճանաճան նախաճճերում ներդրումներ կաքարելու միջոցով: Իսկ նրա «Մեկ գոաի, մեկ ուղի» նախաճճը Մերձավոր Արեւելի համար դեռ հեռավոր աղաճա է՝ չխոստելով արդես այնտեղ չինական բլոկի ստեղծման մասին:

Ահա թե ինչու քրանսիաքի հայաքի քիորձաճես Յուրան Պարանսյեյն դնողում է, որ այսօր Մերձավոր Արեւելում ընդունված է ոչ թե բլոկների, այլ բազմաթիվ դաճիմների սրամաքանությունը, որոնց ուրվաճճերը հաճախ դժվար են ընկալվում: Արեւմուտը Իրանին հայաքարել է «վաքարակ», իսկ Թուրքիան երբեմնի հուսալի ընկերոքից վերաճվել է հակառակորդի, որը, սակայն դաճողանում է ԱՄՆ-ի դաճակից կարգավիճակը, թեւ առանձնակի վաքահողություն

Ս. Բենոնը ռազմավարական գաղտնիք է բացում

ԱՄՆ-ը վախենում է Թուրքիա-Իրան-Չինաստան դաշինքից

սարքեր ճնահատականներ եր սվել: Ներկա դաճին ստեղծվում է մի իրավիճակ, որը ինչ-որ չափով հիճեցնում է 1930-ականների իրադրությունը: «Դուք ռուսով կսեսնեք, թե ինչդես է հետգիտես ուճեղանում Չինաստանի, Իրանի եւ Թուրքիայի համախմբվածությունը: Վերջին հաճվով մեմի դես է դադարեցնեմ սառը զաքարաճը, այնդես չէ՝ Թուրքիան դես է լինի մեր դաճակիցը»:

Բենոնը արաքսովոր եւ ոչ միանճանակ անձնավորություն է: Անցյալ սարվա օգոստոսին նա ԱՄՆ նախաճաքի վաքալաճամից հեռաճվեց այն դաճառաքանությունը, որ նրան դասել էին այլընտրական աճերի թվին: Բաքի դրանից, հաղորդեց, որ նախաճաքի Դոնալդ Թրամփը նրան կասկածում է Մոխսակ սնից տեղեկաքության արաքահոսին մեղսակից լինելու մեջ: Սրա արդունում Մոխսակ սան նախկին գլխավոր տնօրենը չի խորքի նախաճաքի Թրամփին հասցեաքրված կսուն արաքահայություններից, որոնց մի մարը ներառված է Մայլ Վուլֆի աղմկաքարույց «Կրակ եւ մոլեղճություն» գրում, որը մերկաճնում է ԱՄՆ նախաճաքի թիմին:

Վերջին ճաքաքներին ԱՄՆ Սենատի ստրին դալաքի հետախուղոքյան հանձնախումբը Բենոնի հետ վեճեր է ճավալել Թրամփի դաճոնակալոքյանը նախորդած եւ դրան հաղորդած իրադարձությունների մեջ նրա խաղաճած դերի ռուրջ: Ընդսմին, ինչդես նճում է «Ամերիկայի ճայն» ռաղիոկալյանը, Մոխսակ սունը չօգսվեց Բենոնի ցուցմունքների նկասմամբ խորհրդաղաքի քաճաղի իրավունքից, թեւ սահմանաքակեց նրան սրվելիք հարցերի ռջանակը: Ներկայումս Բենոնը դրսեւորում է նկասեղի քաղաքական ակաքիություն՝ հանդես գալով ճանաճան իրարամերճ քաղաքական հայաքարություններով: Նրան կարճես թե լսում են եւ խոսքերը հրադարակում են արեւմտյան սարքեր հրաքարակություններ՝ աքես ակնարկելով, որ Սթիվ Բենոնի գաղաքարները դսքսվում են ամերիկյան քաղաքական իստերիճեմների ռջանակներում:

Եթե հանեմատեմք La Stampa-ին եւ GQ-ին նրա սված երկու հարգաքույցները, որոնցում նա խոսում է Չինաստանի, Իրանի եւ Թուրքիայի դաճիմի մասին, աղա կսեսնեմք, որ առաջին դեղմում նա առաջարկում է Մոսկվայի դիտարկել որդես Վաշինգտոնի բնական դաճակից, իսկ երկրորդ դեղմում դաճակից է համարում ՆԱՏՕ-ի ճճով գոր-

Ռուսաստանին, իսկ ասիական մասում՝ Չինաստանին: Պենսագոնի նոր ռազմավարության մեջ Չինաստանն ու Ռուսաստանը դիտարկվում են որդես ԱՄՆ-ին սղառնաքող վաքանճեր: Մոսկվայն եւ Պեկինը դես է համատեղ հակադրեմ գլոբալ սղառնաքիմներին, ինչդես նաեւ ԱՄՆ-ի եւ նրա դաճակիցների մարաքարվերներին, որդեսգի աղաքիով են ոչ միայն իրենց սարաճաճանների, այլեւ համայն աճխարի անվաքանությունը»:

Ինչդես տեսնում ենք, Բենոնը միայնակ չէ ռազմավարական նոր միություններ ու դաճիմներ կազմելու ձճսման մեջ: Իսկ ինչ ունեմք այժմ Մերձավոր Արեւելում: Գործում է «Իսլամական դեսուդայան» դեմ զայաքող ամերիկյան կոալիցիան, Սիրիայի ուղղությունը Աստանայի սկզբունքների հիման վրա ձեաքորված է Մոսկվա-Թեհրան-Անկարա դաճիմը: Նկասեղի են հակաքրանական կոալիցիա ձեաքորելու Սառույան Արաքիայի ջանքերը: Ի հայա են եկել Զաքարի նկասմամբ թուրք-իրանական դաճիմ, ինչդես նաեւ ամերիկա-իրանական դաճիմ Սիրիայում եւ Իրաքում: Վերջաղես, Թեհրանի ռուրջը դաճն են կազմել Թուրքիան, Իրաքը, լիքանայան «Ղճքոլլաղը» եւ եմեյան հուսիսները:

Մերձավոր Արեւելում Իրանը քիաստրեն միակ երկիրն է, որը լրջորեն սղառնում է սարաճաճանում ԱՄՆ-ի գերիճառնոքյանը: Իրանին ԱՄՆ-ի հասցեաքրած մեղադրանքները բազմաթիվ են եւ ներառում են «միջաճաքային աքաքեկոքյան հովանավորումը, մարդու իրավունքների խախտումները», ԱՄՆ-ին եւ նրա մերձավորարեւելյան դաճակիցներին սղառնաքիմեր ուղղելու հակունը, Աֆղանստանում, Իրաքում եւ Սիրիայում հակաամերիկյան խռովաքարների դաճոքանությունը, միջուկային գեմի ստեղծումը եւ այլն: Այդ դաճիմները ձեռք են բերում հիմնականում մարաքարական բնոքաքրեր եւ ճանաճան դաճառնեղով կարող են քիոքիվել: Դաճիմների անդամներից յուրաքանչյուրը քիորձում է դաճոքանել սեքիական ճաքերը եւ դիվանաճաքսրեն մաներել: Սակայն գոյություն չունի երկրորդ զայմանաքրով վավերաճված ընդհանուր առանք, ինչը բարդություններ է ստեղծում Մերձավոր Արեւելում ԱՄՆ-ի ազդեցությունը թուլաճնելու գործում:

Այս ուղղոքյամբ միակ հուադրող զայլը ռուսական օղաքիեղերական ուճերի հայաքվելն է Սիրիայում: Ինչդես Արեւմուտում, այնդես էլ սարաճաճանում դա ընկալ-

Սթիվեն Բենոն

չի ներճնչում նոր գործընկերներ Ռուսաստանին եւ Իրանին: Իհարկե, ամերիկաքիմները քիորձում են թույլ չալ Ռուսաստան-Չինաստան ռազմաքաղաքական բլոկի ստեղծում եւ ջանում են չկորցնել Թուրքիան: Բայց նրանք ինչ կարող են անել դրա համար:

Ինչդես նճվում է Stratfor-ի կանաքաքեսման մեջ, Ռուսաստանն ու Չինաստանը ակաքիվորեն կիանաքորճակեցեմ բլոքը հարցերում, ներառյալ անվաքանությունը, ինչը նրանց թույլ կաք գեր մնալ ԱՄՆ-ի ճճումից եւ մարաքարվեր նեքել ամբողջ աճխարիում սարքեր սցեմարներով Վաշինգտոնի ռազմավարական դիրքերին, ներառյալ Մերձավոր Արեւելը, որտեղ հնարավոր է Ռուսաստան-Իրան-Չինաստան դաճիմ, թեւ ըստ Stratfor-ի նման դաճիմը կարող է ունեմալ հսակ սահմաններ՝ նկասի ունեմալով Ռուսաստանի եւ Իրանի ճաքերի սարքությունը Կովկասում եւ Կենսոնական Ասիայում:

Ինչ վերաբերում է Թուրքիային, նա կքաքի իր այաղես կոչված բազմակեկսոր քաղաքականության բարդություններին, կքիորձի օգսվել ԱՄՆ-ի եւ Ռուսաստանի հակասություններից, որդեսգի իրականաքնի իր վաղեմի, դեռ դաճողանվող աճխարհաքաղաքական նկրումները՝ Ռուսաստանին դրդելով դաճիմ կնեկ սարաճաճանում իր մրցակիցների դեմ: Նոր աճխարհաքաղաքական լուծումներ է քիոքում նաեւ ԱՄՆ-ը: Սթիվեն Բենոնի հարգաքույցը դրա վկայությունն է: Գ.Բ.

Չեխիան ազատ է արձակել քուրդ առաջնորդին, հերթը Գերմանիայինն է

Պրահայից «ալ-Մոնիսոք» թերթում Ամբերին Չամանը գրում է, որ Չեխիայի իճխանությունները ազաք են արձակել սիրիաքի քուրդ առաջնորդ Սալիհ Մուսլիմին, որին քիեքվարի 24-ին Թուրքիայի խնդրանքով կալանավորել էին Պրահայում:

Թուրքիան ճայրույթ է արաքաքել այդ առթիվ: Արգորճանաքարությունը հաղորդաքուքությունը նեքել է, որ դրանով եվրոպական երկրները ցույց են ալալա իրենց «անլուրջ վերաքերումները» աքաքեկոքյան դեմ զայաքի գործում: Փոխաքսգորճանաքար Բեքիր Բոզդաղն ավելի առաջ ճնալով աքել է, որ դա նճանակում է «աքակեցել աքաքեկոքյանը»: «Մեղ համար Սալիհ Մուսլիմը աքաքեկիչ է: Նրա ազաք արձակումը սկանդալալին երեույթ է: Մեմք կքարունակեմք հետաղնդել նրան», աքված է հաղորդաքուքյան մեջ:

Սալիմը Սիրիայի «Դեմոկրատական միություն կուսակոքություն» (PYD) նախկին համանաքաքահն է: Թուրքիան այդ եւ նրա ռազմական թեղը հանդիսաքող «ճողոքրի դաճոքանություն միավորումներին» (YPG), որոնք զայաքարում են ԻՊ-ի դեմ Սիրիայում, համարում է աքաքեկչական խմբավորումներ: Մուսլիմին հակաղես մեղադրում են 2016-ի մարաքին Անկարայում ավսոնդիլալին զայաքունի հետեաքնով առնվաճն 37 մարդու սղառնոքյանը մասնակից լինելու մեջ: Պաքյունի դաճասաքանաքվությունը իր վրա էր վերցրել «Զուրիստանի ազաքսության բազմերը» խմբավորումը, որը PKK-ի արմաքական թեւն է:

Մուսլիմը «ալ-Մոնիսոքին» տեղեկաքրել է, որ ինքը Թուրքիայում չի եղել 2015-ի քիեքվարից ի վեր: Դիտորդներն էլ հավաքաքած են, որ նրա դեմ մեղադրանքները Թուրքիայի ճրաքրված ջանքերի մաս են կազմում, որդեսգի Ս. Նահանգներն ու եվրոպական երկրները դադարեն ազակեցել YPG-ին:

Ազաք արձակվելուց հետո Մուսլիմը նեքել է, որ եվրոպայում ռջաքայում էր մարդկանց իրաքեկելու համար, թե ինչ է կաքարվում Աֆրիկում: Իսկ Պրահա էր ճամանել մասնակեցելու Կալիֆոռնիա համալաքարանի «Մերձավոր Արեւելի գարգաքան կենսոնի» եւ Չեխիայի Չանաքաքեկությունը ու Նիդերլանդների կազմակերոքյանը անցկաքվող միջաճաքային կոնֆերանսին: Ըստ «Նյու Յոք թայմսի» նրան ձեքաքակալել են «Մարիթ» իյուրանոցում, որտեղ իջեաքնել էր: Նրան ազաք արձակելը նճանակում է, որ Չեխիան հրաճարվում է կաքարել Թուրքիայի խնդրանքը, որն էր արաքահանճել Մուսլիմին Անկարային:

Ըստ «Ռոյթեր» գորճակալության լրաքողներ Ա. Ըալալի եւ Լ. Ռինիի Չեխիայից հետո Մուսլիմը անցել է Գերմանիա, որտեղ մասնակեցել է եւ լույթ ունեցել Զառուքոլուի այեցելոքյան առթիվ կազմակերոքված ցույցին: Թուրքիան Գերմանիային էլ է դիմել Մուսլիմին արաքահանճելու համար: Գերմանիան խնդրանքն ուղաքել է արդարադաքսության նաքարություն հարցը սահմանադրականորեն ճնարկելու եւ դաքաքալան սալու համար: Ն.Օ.

Տարը նոր համակարգիչ՝ Ամասիայի միջնակարգ դպրոցին

Շիրակի մարզի Ամասիա գյուղը հայտնի է իր խստաբունջ եւ ճեական ձմեռներով: Առաս ճեղումների եւ հաճախակի արձանագրվող ձնաբքի դաս- ձառով, արեւմտեցիկ թուրքալիս, իսկ հյուսիսից Վրաստանի սահաման- կից բնակավայրն ամիսներ շարունակ «մեկուսանում է» աշխարհից: Այդ ժամանակահատվածում անօգուտ են դառնում նաեւ բնակիչների՝ գյուղա- կան առօրյան փոքր-ինչ հեծաբքի դարձնելու փորձերը:

Գյուղի դպրոցում սովորում է 180 աւակեր: Բացահայտող, խելացի, վեր- լուծող սերունդ կրթելու համար, մանկավարժները ներդրում են անհրա- ժեշտ ջանքեր: Գյուղական գրադարանից օգտվելը կամ Գյուղի մեկնելը, փակ ճանադարանների դասձառով, ոչ միշտ է հնարավոր լինում: Աւակեր- ների համար աշխարհի հեծ հաղորդակցվելու եւ զարգացումներից չկտրվե- լու արդարացված միջոցը մնում է համակարգչային հաղորդակցությունը: Դրոցի ինֆորմացիայի դասարանը համարվել է սառը նոր համակարգ- չով: Առարկան նոր հնարավորություններով ուսումնասիրող աւակերներն սկսել են մեծ հեծաբքություն դրսեւորել: Դասավանդող ուսուցչի՝ Անուշ Աղայանի գնահատմամբ, դասադրոցեան առավել արդյունավետ է դարձել եւ շատերի համար կարող է մասնագիտական կրթության հիմք դառնալ:

«Ուսումնական գործընթացի աշխուժացմանն ուղղված գործնական ֆյա- լերն արդեն ցանկալի արդյունք են սվել. մեծացել է առարկայի նկատմամբ ա- շակերների հեծաբքությունը, բարձրացել է կրթության որակը: Այս նվերը մեծ անակնկալ էր մեզ համար: Զարգանքի է արժանի այն անձնավորությունը, ով կարևորում է կրթությունը», - ասել է դրոցի ճեռն Կարինե Զարեհյանը:

Ամասիայի միջնակարգ դպրոցը 10 նոր համակարգիչ է ձեռք բերել Վիվա- Սել-ՄՍՍ-ի գլխավոր ճեռն Ռաֆ Զիրիկյանի անձնական նվիրատվու- թյան շնորհիվ:

ՆԱԾՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

«Ազգային ժողովրդավարական միություն» կու- սակցության 2017թ. դրամական միջոցների շար- ժի վերաբերյալ: (Չափի միավորը՝ հազար դրամ):

Table with 2 columns: Description and Amount. Includes items like 'Մնացորդ առ 01.01.2017թ.', 'Մուտքի վճարներ', 'Մնացորդ առ 01.01.2018թ.', 'Գույվը՝ մնացորդ առ 01.01.2018թ.'.

ԱՄՄ նախագահ՝ հազարավոր Վազգեն Սանուկյան Մրմինե Մկրչյան

ՆԱԾՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսումնական Ազգային կուսակցության 2017 թվականի ֆինանսական հաշվետվություն

Table with 2 columns: Description and Amount. Includes items like 'Մնացորդը հաշվետու տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ', 'Մուտքի վճարներ', 'Ֆիզիկական անձանց սրված վճարներ', 'Գույվի վարձակալության վճար', 'Կոմունալ վճարումներ', 'Հարկեր, տուրքեր', 'Մնացորդը 31.12.2017 դրությամբ'.

ՈւՍԿ արեւմտեցի Գալարիա Հակոբ Ավետիսյան Գալարիա Անի Աբրահամյան

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կարիներն ադապտվելու նպատակով A4 ֆորմատի թուղթ, հիգիենայի թղթե դարազաներ (զուգարանի թուղթ, թղթե սրբիչ) ձեռքբերելու համար կազմակերպության ընտրության երկու փու- լով բաց մրցույթի նախաորակավորման գործըն- թացի կազմակերպման մասին

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը իրականացնում է երկու փուլով բաց մրցույթի նախաորակավորման գործընթաց՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի կարիներն ադապտվելու համար՝ Lns 1՝ A4 ֆորմատի թուղթ, Lns 2՝ հիգիենայի թղթե դարազա- ներ (զուգարանի թուղթ, թղթե սրբիչ) ձեռքբերելու նպատակով:

Նախաորակավորման գործընթացին կարող են մասնակցել Հայաստանի Հանրապետության եւ օտա- րերկրյա իրավաբանական եւ ֆիզիկական անձինք, որոնք բավարարում են սույն հայտարարությամբ եւ հրա- վերով սահմանված որակավորման չափանիշներին եւ ունեն գնման թայմանագրով նախատեսված դար- սավորությունների կատարման համար դաժանվող իրավունք, ժեյնիկական եւ ֆինանսական միջոցներ: Նախաորակավորման գործընթացին մասնակցել ցանկացող անձինք մեծ է բավարարել հետեւյալ դաժանվածներին՝

Մասնակիցը մեծ է ունենա թայմանագրով նա- խատեսված դարսավորությունների կատարման հա- մար հրավերով դաժանվող՝

մասնագիտական գործունեության համադասա- խանություն թայմանագրով նախատեսված գործու- նեությանը:

- 1) մասնագիտական փորձառություն.
2) ժեյնիկական միջոցներ.
3) ֆինանսական միջոցներ.
4) աշխատանքային ռեսուրսներ:

Հայտերն անհրաժեշտ է ներկայացնել թղթային ձե- տվ, Հայաստանի Հանրապետություն կենտրոնական բանկ՝ ֆ. Երեւան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

Հայտերը մեծ է ներկայացվել հայտերն լեզվով: Մասնակիցները կարող են իրենց հայտերը ներկայաց- նել մինչեւ 2018 թ. մարտի 27-ի ժամը 16:00 «Հայաս- տանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ» ֆ. Երե- ւան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

Հայտերի բացման նիստը անց է կացվելու ՀՀ կեն- տրոնական բանկում՝ ֆ. Երեւան 0010, Վազգեն Սարգ- սյանի փողոց 6 հասցեով, 2018 թ. մարտի 27-ի ժա- մը 16:00:

Նախաորակավորման գործընթացի արդյունքների ամփոփման նիստը իրավիվում է 2018թ. ապրիլի 03- ին ժամը 16:00:

Նախաորակավորման գործընթացին մասնակցե- լու հրավերը հրադարակված է Հայաստանի Հանրա- րապետության կենտրոնական բանկի ինտերնետային WEB կայքում (www.cba.am): Նախաորակավորման գործընթացին մասնակցելու հրավերը, ինչդեռ նաեւ լրացուցիչ թեղեկություններ ստանալու համար ցան- կացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրապե- տության կենտրոնական բանկի Ներքին ծառայություն- ների վարչություն, հեռ. 59-28-02, 59-28-05 ներքին՝ 18- 02, 18-05:

ՀՀ ԿԲ հասարակայնության հեծ կաղերի ծառայություն

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկում շահագործվող ծրագրային ադապտված ուղեկցման արտո- նագրեր ձեռքբերելու նպատակով կազմակերպության ընտրու- թյան հրադարակային մրցույթ կազմակերպելու մասին

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը կազմա- կերպում է հրադարակային մրցույթ՝ ՀՀ կենտրոնական բանկում շահագործվող ծրագրային ադապտված ուղեկցման արտոնագրեր ձեռքբերելու նպատակով կազմակերպություն ընտրելու համար:

Մրցույթին կարող են մասնակցել Հայաստանի Հանրապետության եւ օտարերկրյա իրավաբանական եւ ֆիզիկական անձինք, որոնք բա- վարարում են սույն հայտարարությամբ եւ հրավերով սահմանված ո- րակավորման չափանիշներին, ունեն գնման թայմանագրով նա- խատեսված դարսավորությունների կատարման համար դաժանվող իրավունք, ժեյնիկական եւ ֆինանսական միջոցներ:

Մրցույթին մասնակցել ցանկացող անձինք մեծ է բավարարել հետեւյալ դաժանվածներին՝

Մասնակիցը մեծ է ունենա թայմանագրով նախատեսված դար- սավորությունների կատարման համար հրավերով դաժանվող՝

- 1) մասնագիտական գործունեության համադասախանություն թայմանագրով նախատեսված գործունեությանը.
2) մասնագիտական փորձառություն.
3) ֆինանսական միջոցներ.
4) աշխատանքային ռեսուրսներ:

Հայտերն անհրաժեշտ է ներկայացնել թղթային ձետվ, Հայաստա- նի Հանրապետություն կենտրոնական բանկ՝ ֆ. Երեւան 0010, Վազ- գեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

Հայտերը մեծ է ներկայացվել հայտերն լեզվով: Մասնակիցները կարող են իրենց հայտերը ներկայացնել մինչեւ 2018թ. ապրիլի 23-ի ժամը 16:00 «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ» ֆ. Երեւան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

Հայտերի բացման նիստը անց է կացվելու ՀՀ կենտրոնական բան- կում՝ ֆ. Երեւան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով, 2018թ. ապրիլի 26-ին ժամը 16:00:

Մրցույթի արդյունքների ամփոփման նիստը իրավիվում է 2018թ. մայիսի 07-ին ժամը 16:00:

Մրցույթի հաղթող է ճանաչվելու մրցույթի որակավորման չափա- նիշներին համադասախանող այն մասնակիցը, որը կներկայաց- նի Հրավերով դաժանվող բոլոր փաստաթղթերը եւ կառաջարկի դաժանվող ժամկետով ուղեկցման բաժանորդագրության արտո- նագրի նվազագույն գինը:

Մրցույթին մասնակցելու հրավերը հրադարակված է Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի ինտերնետային WEB կայ- քում (www.cba.am): Մրցույթին մասնակցելու հրավերը, ինչդեռ նաեւ լրացուցիչ թեղեկություններ ստանալու համար ցանկացողնե- րը կարող են դիմել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի Գործերի կառավարչություն, հեռ. 59-28-02, 59-28-05 ներքին՝ 18-02, 18-05:

Մրցույթին մասնակցելու հրավերի թղթային տարբերակը ստանա- լու համար ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրա- րապետության կենտրոնական բանկ՝ ֆ. Երեւան 0010, Վազգեն Սարգ- սյանի փողոց 6 հասցեով:

ՀՀ ԿԲ հասարակայնության հեծ կաղերի ծառայություն

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Գավառ տարածային տղառողական կոորդինացիոն հրավիրում է կրկնաձուր- դի:

Այն ճեղի կունենա մարտի 30-ին, ժա- մը 12.00-ին:

Հասցեն՝ ֆ. Գավառ, Զ. Անդրանիկի 69, տղառողակի շենքում (Շրջկոորդ):

Վաժանվում է՝

- 1. Սարկիսյան համայնքի 3. Աբրահա- մյան 177/3 հասցեում գեյնող N2 մթ. խանութի շենքը 2068400 դր. մեկնար- կային գնով:
Աժուրող անցկացվելու է Հոլանդա- կան եղանակով, աժուրողի մասնակ- ցել ցանկացողները մինչեւ մարտի 28-ը աժուրողային հանձնաժողովին մեծ է ներկայացնել՝

- 1. Աժուրողի մասնակցելու հայտ:
2. Աժուրողի մասնակցելու վճարի աժուրողագիրը:
3. Գեյնող շենքի մեկնարկային գնի 5%-ի չափով մուծման աժուրողա- գիրը:
4. Աժուրողում հաղթողը հանդիսա- նում է օբյեկտի դարձելու եւ դարձակա- լորությունների իրավահաղորդը:
5. Շենքի շենքի մեկնարկային արժեքում հաշվարկված չեն սարկիսյանի մեծ է ներկայացնել:

Մանրամասն թեղեկությունների հա- մար զանգահարել 093111642 կամ 093320456 հեռախոսահամարներով:

Աժուրողային հանձնաժողով Վաչչ, նախագահ Վ. ԳԵՆՐԳՅԱՆ

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԻԹ

Հրատարակություն ԻԵ ՏԱՐԻ Հիմնադր եւ հրատարակիչ «ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՄՈԸ Երեւան 0010, Հանրապետություն 47 e-mail: azg@azg.am, azgdaily@gmail.com www.azg.am

Գլխավոր խմբագիր 3ԱՎԿԸ ՎԵՏԻՔԵՆԻ հեռ. 060 271117 Հավաքագրող (գովազդ) հեռ. 582960, 060 271112 Լրագրողների սենյակ հեռ. 060 271118 Հավաքագր. ծառայություն հեռ. 060 271115 Կոորդինացիոն ծառայություն հեռ. 060 271114, 010 529353 Համակարգչային շարձան՝ «Ազգ» թերթի

Թերթի միջոցով անդրադարձված թե մաս- նակի արտատրամետրը սղագիր մասնակի միջոցով, ռադիոհեռուստատեսությամբ կամ համացանցով, առանց խմբագրու- թեան գրատր համաձայնության խստի արգելվում են համաձայն ՀՀ հեղինա- կային իրավունքի մասին օրենքի: Միջոցը չեն գրախոսում ու չեն վերա- դարձնում: Գ. տղառող յոթնամեծերը գովազդային են, որոնց բովանդակությունը համար խմբագ- րությունը դասախանախոսություն չի կում: «AZG» Weekly Editor-in-chief H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 0010

Ազգայնականություն

Թիվ 10(370)
16 ՄԱՐՏ
2018

Ոգում եմ սկսել մի փոքր հեռավոր, 25 տարվա մի շահադատությունից, որից հետո հասկանալի լինի: Կուզեի, որ մարդիկ իմանան, թե ինչի համար գնացի եւ ինչի համար եկա:

1969 թվականին Հայաստանը դատարանում էր մեծ շուքով: Երբ հանձնեց թուրքական ծննդյան հարյուրամյակը: Այդ առթիվ դատարանում էր «Անու»-ի նոր բեմադրությունը, Վարդան Աճեմյանի բեմադրությամբ: Երաժշտական ներկայացման ղեկավարությունը հանձնվեց ինձ, հակառակ որ ես չէի աշխատում օպերային թատրոնում: Ես այդ ժամանակ աշխատում էի Լայպիցիգում եւ Երեւանի ֆիլիհարմոնիայում: Եվ հունիս ամսին մշակույթի նախարար Կամո Ուղումյանը ինձ կան-

...1994-ին ես դեռ խմբագրում էի «Վարուժան» գրական-մշակութային ամսաթերթը: Այդ տարվա աշնանը, սեպտեմբերին, թե հոկտեմբերին էր, խմբագրություն եկավ մատչար Օհան Դուրյանը: «Ասելիք ունեմ: Ոչ ոք չի ուզում տղադեմ: Եկել եմ դիմելու քեզ: Տեսնե՛մ դու ինչ կասես»: Օհան Դուրյանի հանդեպ առանձնակի համակրանք եւ հիացում ունեի ուսանողական տարիներից: Մինասի հետ զննում էի իր փորձերին ներկա լինելու: Ես ասացի՝ ինչ էլ լինի մյուսը, ես կտղադրեմ: Ինքը լուրջ դժգոհություն ուներ իր հանդեպ եղած վերաբերմունքից: Երկու խոսքով ասաց, որ իշխանությունները իր հետ անազնիվ են վարվել, դարձապես խաբել են:

Պայմանավորվեցինք, որ ինքը կխոսի, կասի իր ասելիքը, եւ զրույցը անողյան լինի ձայնագրությամբ: Այդպես էլ եղավ: Օրը ձեռքեցինք, հանդիպեցինք իր սանը, Նորիկ: Ես խնդրեցի լուսանկարիչ Պողոս Պողոսյանին ընկերանալ ինձ: Պողոսը այդ օրը ճանաչում էր ինձ: Սատեստն մանրամասնորեն ասաց իր ասելիքը, եւ խոսքը ձայնագրվեց: Հետո այդ ձայնագրը ես բնագրի վերածեցի:

Օհան Դուրյանի խոսքը դեմ է տղադրել «Վարուժան»-ի առաջիկա համարներում, 1995-ի հունվարին կամ փետրվարին: Բայց վրա հասավ 1994-ի դեկտեմբերի 28-ը: Եկան երիտասարդ եւ ոչնչացրին խմբագրությունն ու «Վարուժան»ը, ավտոմատների խզակոթերով խմբագրությունն էլ, խմբագրատունն էլ: Եվ նրանց կենդանական վարմունքից սկիզբ առավ այն ավերումն ու զահավեժ անկումը, որ շարունակվում են մինչեւ հիմա: Բարեբախտաբար ձայնագրը եւ արդեն դատարանի բնագրի մնացել էին սանը: Մի ֆանի այլ մյուսերի հետ դրանք էլ փրկվեցին:

Անցել է երկու տասնամյակից ավելի ժամանակ: Մեծ արվեստագետի հետ կառաված ամեն մի բան, մանավանդ իր խոսքը, այսօր մեզ համար մատուցի ղեկ թանկ է:

Այս միտումով էլ որոշեցի հրատարակելու խնդրանքով «Ազգ»-ին ներկայացնել մատչար Օհան Դուրյանի այս ընդարձակ խոսքը, ձայնագրի գրանցումի տարածքի ձեռագրությամբ: Կրկնում եմ՝ ձայնագրի բարեբախտաբար պահպանվել է:

ԵՐԿՐԱՆԻ ՏԵՐ-ԽԱՉԱՍԻՅԱՆ

ՕՉԱՆ ԴՈՒՐՅԱՆ.

«ԵՍ ՈՒԳՈՒՄ ԵՄ, ՈՐ ԲՈՒՐԸ ԻՄԱՆԱՆ ԾՇՄԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆԸ»

չեց եւ ասաց, որ ուզում եմ, որ 100-ամյակի բեմադրությունը ղեկավարեմ ես եւ որ դա ոչ թե իր, այլ կառավարության որոշումն է: Ես ասացի, որ դա լավ նուրբ հարց է, որովհետեւ տարիներ շարունակ «Անու»-ը ղեկավարել է դիրիժոր Հակոբ Ոսկանյանը: Հիմա ինչպե՞ս միտ լինի...

Նախարարն ասաց, որ՝ դու այդ հարցերի հետ գործ չունես, դու դրանով մի զբաղվիր, դու միայն մտածիր ներկայացումը ղեկավարելու մասին. մեմբեր քեզ քալիս եմք երեք կազմ: Առաջին կազմում՝ Անու - Գոհար Գասպարյան, Սարո - Վահան Միրաբյան եւ Մոսի - Միրան Երկաթ:

Երկրորդ կազմում՝ Անու - Ելենա Վարդանյան, Սարո - Արաբեկ Հայրյան եւ Մոսի - Արաբիկ Կարապետյան:

Երրորդ կազմում՝ Անուը կլինի Աննա Նեանյանը, Սարո՝ Տիգրան Լեւոնյան եւ Մոսի՝ Դավիթ Պողոսյան:

Նախարարն ասաց նաեւ, որ իհարկեւ, երգիչները կզան, կնոստենան, սեղափոխություններ կդադարանան, դու ասա, որ՝ դա իմ գործը չէ, որ սա կառավարության որոշումն է:

Իսկապես, երգիչները մոտեցան ինձ, խնդրեցին փոփոխություններ անել, ես դատարանից, ինչպես նախարարն էր հուշել, եւ կարծեմ թե ամեն ինչ հարթ անցավ:

Մեմբեր սկսեցինք աշխատել:

Բայց մի օր ինձ մոտենում է Գոհար Գասպարյանն ու ասում է՝ Օհան, բան չեմ հասկանում, Տիգրան Լեւոնյանը դեմ է երգի ինձ հետ, առաջին կազմում: Դու իշխանություններին դեմ եմ դա ասելու: Եթե դու ասես, նրանք կընդունեն եւ ամեն ինչ լավ կլինի: Դա՛ է ձիւնը:

Լավ, ասացի, ես կխոսեմ միմիսրի հետ, բայց՝ դա ինքնուրույն է, որ երբ Մոսկվա գնամ Բոլոյ Տեատրում (1) երգելու, Ելենա Վարդանյանն ու Աննա Նեանյանն էլ գան մի-մի ներկայացում երգելու: Ես այս դրանք ինչի համար, որովհետեւ իմն ալ դա մասն էր, որ Մոսկվա միայն ինքը միտ լինի:

Ասացի՝ լավ, ես կզան, միմիսրին կասեմ:

Մի խոսքով, ես զնացի Ուղումյանի մոտ եւ ասացի՝ այսպես-այսպես-այսպես:

Ուղումյանն ասաց՝ Օհան, քեզից չէի

Զրույցի դրույթ

ստատում, Գոհար Գասպարյանը կմնա առաջին կազմում, Տիգրան Լեւոնյանը կմնա երրորդ կազմում, Ելենա Վարդանյանն ու Աննա Նեանյանն էլ կզան Մոսկվայում երգելու: Դու այս հարցերով մի զբաղվիր:

Ես եկա եւ Գոհար Գասպարյանին դատարանի, որ միմիսրը չհամաձայնեց: Պես է ասեմ, որ դրանից հետո մեր հարաբերությունները նկատելիորեն փոխվեցին:

Եվ եկան ներկայացումների օրերը:

1969 թվական, 13 սեպտեմբերի... Երբ ես եր, միտ երգեմ առաջին կազմը, 14-ին, կիրակի օրը, կեսօրին՝ երկրորդ կազմը, նույն օրը երեկոյան՝ երրորդ կազմը: Եվ ամսի 19-ին, ուրբաթ օրը, միտ լինեմ հոբեյանական ներկայացումը՝ Անաստաս Միկոյանի ու հանրապետության ղեկավարության ներկայությունով:

Եկանք, ուրեմն, 13-ի ներկայացմանը: Առաջին գործողության մեջ, ես առիթաբար առաջին անգամ անգիր էի ղեկավարում ներկայացումը եւ «Անու»-ն էլ ղեկավարում էի առաջին անգամ,- մի տեղում Գոհար Գասպարյանը հինգ ակտի միտ ստատե՛ր վերսին երգել սկսելու համար, բայց մի ակտ ստատելուց հետո սկսեց երգել, առանց դիրիժորի մուսիկա: Ուրեմն, ես չհրաժեշտվեցի ընկա: Մի կերպ, ձգելով, լրացրի-հարթեցի ստեղծված վի-

ճակը: Դրանից հետո սկսեցի անընդհատ մտածել, միտ ցրվեց, արյոք ես էի սխալը: Հետո երաժիշտները ինձ ասացին, որ դա առաջին անգամը չէ, որ երգչուհին ինչ ուզում է, անում է թեմի վրա. իրեմ երաժիշտներն արդեն վարժված էին: Ես արդեն անհանգստանում էի, թե ի՞նչ միտ լինի միմիսրը օպերայի վերջավորությունը, ի՞նչ կարող է լինել ամեն մի ռոմե... Շատ լավ, ես անցկացրի ամբողջ ներկայացումը: Հաջորդ օրը երգեցին երկրորդ եւ երրորդ կազմերը: Երկուսն էլ, սեպտեմբերի 15-ին, առավոտ գնացի անմիջապես միմիսրի մոտ եւ ասացի հետեյալը. ես ուրբաթ օրվա հոբեյանական ներկայացումը չեմ ղեկավարելու, որովհետեւ այսպիսի անախտ բան դատարանից, հիմա էլ կարող է ամեն բան դատարանի, ես ինձ կարող եմ լավ վար զգալ...

Միմիսրն ասաց՝ Օհան, անկարելի բան ես ասում, եղիտ չի լինի, ես դեմ եմ քեզից: Ես խոսեմ:

Քեզից ինչի հետ խոսելուց հետո, սեպտեմբերի 17-ին, չորեքշաբթի օրը, ինձ կանչում է միմիսրը եւ ասում է, որ կառավարության որոշումը եղավ այն, որ դու դեմ է ղեկավարելու ներկայացումը, Գոհար Գասպարյանը չի երգելու: Ասում եմ՝ ինչպե՞ս կլինի, դա մեծ խնդիր է դառնալու:

Ասաց՝ այդպես է որոշել ղեկավարությունը:

Մնաց երկու օր մինչեւ ներկայացումը:

Ուրբաթ, ձիւն ներկայացման օրը, առավոտյան ժամը 11-ի մոտերը, ինձ կանչում են կառավարության տուն, ինչպես ասում էին՝ Յեկա, Ռոբերտ Խաչատրյանի մոտ: Ինձ հետ կանչում են նաեւ օպերային թատրոնի տնօրենին՝ Գեորգ Արմենյանին:

Ռոբերտ Խաչատրյանն ինձ ասում է, որ՝ Օհան, «Անու»-ի այս հոբեյանական ներկայացումը մեր բոլորի մտահոգությունն է, լավ եմ խնդրում, որ դու ղեկավարես, Գոհարը երգի, եւ որ երկուսով հանդես գաք, ժողովուրդը ձեզ սիրում եւ ճանաչում է...

Ասացի՝ մեմբեր, եթե ներկայացման ժամանակ ինձ մի բան դատարանի, դու կարող եմ ինձ օգնել: Ես չեմ ղեկավարի, թող Գոհար Գասպարյանը երգի: Ես ոչ մի դեմում չեմ ղեկավարի:

Հետո Ռոբերտ Խաչատրյանը դիմում է Գեորգ Արմենյանին, թե՛ դու ի՞նչ ես կարծում: Նա էլ ասում է, որ ճշմարտությունն այն է, որ Գոհար Գասպարյանը չհրաժեշտ առաջ անցավ: Դա անմիտ էլի փաստ է:

Պես էր տեսել, թե ինչ արեց Ռոբերտ Խաչատրյանը խեղճ Արմենյանի գլխին: Դու էդ ի՞նչ տեսակ կոմունիստ ես, որ, ասում է, այս իրավիճակում Օհան Դուրյանի կողմն ես բռնում, եւ այլն:

Ես Ռոբերտ Խաչատրյանին ասացի. Ռոբերտ Գրաչովիչ, դու ձեռ ֆաղափականությունն արեմ, ես չեմ խառնվում ձեռ ֆաղափական գործերին, երաժշտությունը գոնե թողել մեզ, որ ես իմ գլխով անեմ:

Ինձ ասում է՝ դու միմիսրը մեզ չի դատարանում, կուսակցությանն է դատարանում:

Ես ըսի՝ երեւակայեմ, ես չգիտեմ...

Հետո վեր կացավ, գնաց կողմի սենյակը, Քեզից ինչի մոտ, հետո դուրս եկավ այնտեղից եւ ասաց. Օհան, դու կղեկավարես, Գոհար Գասպարյանը չի երգի:

Գնացի տուն, դատարանից ներկայացմանը: Սորից նայեցի դատարանը, հետո ֆրակա հագած գնացի թատրոն, ներկայացումից առաջ երգչախմբի հետ վերանայեցի որոշ երգեր: Այդ ժամանակ մեկը դուրը խփեց եւ ասաց, որ միմիսր Ուղումյանը կանչում է ձեզ, գնացի: Միմիսրն ինձի ասում է, որ Միկոյանը, Քեզից ինչի մոտ եւ ամբողջ ղեկավարությունը ստատում են, որ դու երկուսը միասին ելույթ ունենաք: Ես դիմեցի իմ որոշումը, ասելով, որ եթե ներկայացման ժամանակ ինձ մի բան դատարանի, ձեռքից ոչ մեկը չի կարող իմ կյանքին երաժիշտություն տալ: Ես ձեզ ֆանի անգամ արդեն ասել եմ, Կամո Բարեպետիչ, որ թող Գոհար Գասպարյանը երգի, ես չեմ ղեկավարի:

Ինչեւ:

ԱՍկսեցի ներկայացումը, բավական վազ սրամաղորթաբար: Ներկայացումից առաջ նույնիսկ մտա բերե՞լ սուզվելու համար, թե վրանի մեջ ո՞վ է նստել: Վաստի չէի, թե Գոհար Գասաբարյանը չի: Ներկայացումից հետո արհեստները Վարդան Աձեմյանին եւ ինձ ձեռքերի վրա բարձրացրին: Հետո ինձ հրավիրեցին Անասաս Միկոյանի մոտ մի գավաթ շամոյան խմելու: Միկոյանին ինձ ասաց. «Հազար սարի ամրես, Օհան, բայց դու մեք է մեզ լսես»:

Հետո մեզ մի քանի զմայիմ Գոհարյան: Կառավարությունը հանձնարարեց երաժշտագետներին, որ մամուլում արձագանքներ հոբելյանական ներկայացմանը: «Սովետական Հայաստան» թերթից էլ եկան ինձ խնդրելու, որ գրեմ այդ ներկայացման մասին, արտահայտեմ իմ վերաբերմունքը: Դժբախտաբար, երաժշտագետներից ոչ ոք չէր համարձակվում գրելու իսկությունը:

Ես համոզվեցի առաջ գրելու այդ հոդվածը, խոսեցի երեք կազմերի մասին էլ, ասացի, ինչ որ մտածում էի, եւ հոդվածը տպագրվեց: (2)

Եվ երբ արդեն մի քանի զմայիմ Գոհարյան կառավարությունը հանձնարարեց երաժշտագետներին, որ հավաքվեն ու ֆունարկեն իմ հոդվածը, եւ եթե ես որեւէ բան ձիւս չեմ ասել, լուրջաբար մտածեմ ինձ:

Պատասխան, իհարկե, չեղավ, եւ չէր էլ կարող լինել, որովհետեւ, ի վերջո, ես ձիւս էի:

Հիմա արդեն ինքնաթիռ նսած՝ գնում եմ Մոսկվա, նսած եմ վերջին սրահում, ամբողջ կառավարությունն է ինքնաթիռում՝ Քոչինյանը, Նազուհի Հարությունյանը, Բաղդասարյանը... Բոլորը: Ես ալ նսած էի Քոչինյանի կնոջ կողքը: Քոչինյանի կինը ինձ ասում է՝ ինչքան կցանկանալիս ինձ, որ երկուսով միասին երեւայիմ ներկայացման մեջ: Ես ասում եմ, որ՝ լավ կլինի, բայց դժբախտաբար ես չեմ կարող, որովհետեւ եթե ես ներկայացման ժամանակ վազանում, մեռնեմ, ինձ ոչ ոք չի կարող օգնել... Քոչինյանը մի կարգ առաջ էր նսած եւ, ըստ երեւոյթի, լսում էր մեր խոսակցությունը, սեղից վեր կացավ, մաքր վրաս թափ արվելու ասաց:

- Հիւս կեսունես: Այդպես էլ գնացիմ Գոհարյան: Ներկայացումը եւ ղեկավարեցի, նյարդերս չափազանց լարված էին: Ավարտից առաջ, արդեն չիղմանալով վիթխարի լարմանը, ես կորցրի գիտակցությունս եւ վայր ընկա: Քոչինյանը, որ նսած էր առաջին սահմանում, սեղից վեր կացավ եւ եկավ դեմի ինձ:

- Ի՞նչ եղավ քեզ, Օհան,- ասաց: Ես մեք է գնայի Լայոցի՞՞՞ շարունակելու այնտեղի իմ աշխատանքը. Լայոցի՞՞՞ օպերային թատրոնի եւ նույնպես «Գեանդիա» նվագախմբի հետ մեք է մեկնելիմ Հարավայվալիա հյուրախաղերի՝ համերգով եւ օպերայով: Դերզոյեցի «Շասու-կապելլե»-ի նվագախմբի հետ մեք է գնայի Շվեդիա, Նորվեգիա եւ Ֆինլանդիա: Ի խթանությունը դեմ եղավ, եւ ինձ թույլ չէր տրվել գնալու այս հյուրախաղերին: Հետո՝ ես մի կարճ ժամկետով մեք է գնայի Բեյրութ՝ մոտ սեսունելու: Բեյրութ գնացի, մոտ սեսուն, բայց հյուրախաղերի մեկնելու արգելք մնում էր: Եվ այդ արգելքն էլ դրոյեց, որ ես Բեյրութից փախչեմ գնամ Ամերիկա: Հայաստանի ի խթանությունը ինձ գրեթե մեկ սարի հետամուտեց Ամերիկայում: Հետո Ամերիկայում ինձ գրավեց Եղվարդ Միրզանյանը, Հայաստանի ի խթանությունը Միրզանյանի միջոցով խնդրեցին, որ ես վերադառնամ Հայաստան՝ առաջին հերթին ղեկավարելու Հայաստանի խորհրդայնացման 50-ամյակին նվիրված համադիտությունը, որին մեք է ներկա զանգվեր Բեթմենը: Միրզանյանի միջոցով ինձ խոսացան, երաժշտականություն սվեցին, որ այլեւս իմ գործունեության համար որեւէ արգելք չի լինելու, որ ես ա-

զատեմ կարող եմ մեկնել ամեն տեղ հյուրախաղերի:

Ես հավաստեցի, եկա եւ ղեկավարեցի այդ սոնակասարությունը: Ամերիկայում եղած ժամանակ լայնամազի ունեի Փարիզում համերգներ ղեկավարելու: Հիմա էլ ուզեցին դա խանգարել, հակառակ որ երաժշտականություն էին սվել ինձ արգելք չի հանդիսանալու: Վերջիվերջո Միրզանյանի հաջողվեց համոզել Երեւանին եւ Մոսկվային, որ հարգեն իրենց խոսունը: Ի վերջո, ինձ զիջեցին՝ թույլ տրվեցին մեկնել Փարիզ, բայց Պայմանագրով, որ Միրզանյանը ինձ հետ Գարիգ եւ ինձ այնտեղից հետ բերի: Ես, իհարկե, հետ եկա: Ամերիկա եղած ժամանակս Վարուժան Գոճյանի (3) հետ լայնամազվորվել էիմ, որ ես 73-ին գնամ Ամերիկա՝ Նյու Յորկում եւ Լոս Անջելեսում «Անու»-ի համերգային կասարունները ղեկավարելու: Դա էլ թույլ չսվեցին ինձ: Դրանից հետո՝ արդեն ես հրաժարվեցի ռադիոյում եւ օպերայում իմ աշխատանքներից եւ խնդրեցի ինձ թույլ տալ վերջնականապես մեկնելու Հայաստանից:

74-ի, մոտավորապես, փետրվար-մարտի ամիսներին Մոսկվայում որոշում է ընդունում Դոստոյովսկիի երկու սարով թույլ տալ գնալ արտասահման: Մրանից ֆաջալեքվելով, Երեւանն ալ թույլ տրվեց ինձ երկու սարով գնալ արտասահման:

Իմ այս խոսքով ես ուզում եմ, որ ամեն հայ իմանա իսկական ճշմարտությունը: Բանն այսպես եղավ:

Հայաստան գալու վերջնական որոշումը ընդունելուց առաջ, 1991 թվականի դեկտեմբերի 17-ին, ժամը 12-ին ես հանդիպեցի եւ Հայաստանի Հանրապետության նախագահին հետ: Ես չեմ խոսել իմ աշխատանքի մասին: Ես նախագահին հարցրել եմ՝ Դուք իբրեւ Հայաստանի առաջին անձը եւ մեր հանրապետության նախագահը, կցանկանա՞ք, որ ես Ֆրանսիայից տեղափոխվեմ Հայաստան՝ աշխատելու եւ ամրելու: Իհարկե, ասաց նախագահը:

Դրանից հետո ես դիմեցի, որ ինձ համար լայնամազներ ստեղծվեն օպերային թատրոնի երաժշտական ու կասարողական մակարդակը բարձրացնելու համար: Պեք է ասեմ, որ այս բանի հետ էլ նախագահը համաձայն եղավ: Ես, իհարկե, դա կարող էի անել առանց հարցնելու էլ, բայց ես չէի կարող զգալ մեծանալու, առանց իմ հանրապետության նախագահի վստահեցման:

Երբեք ասած, մեք է ասեմ, որ բնակարանիս մասին ալ խոսեցիմ, ծառայողական: Եղավ, ասաց: Եվ անհրաժեշտ հրահանգներ սվեց: Պեք է ասեմ, որ երեք սարի տեք: Ես մեք է բնակարան սանայի, բայց մինչեւ օրս չեմ սացել:

ՕՉԱՆ ԴՈՒՐՅԱՆ.

Ես ուզում էի լրիվ գնալ, բայց ինձ թույլ չէին տալ:

Արդեն արտասահմանում էի, զսնվում էի Վիեննայում, վեց ամիս անց գնացի դեպի անասուն եւ խնդրեցի երկարաձեղ իմ անձնագրի ժամկետը: Ինձ ասում եմ՝ մեք է Մոսկվա հարցնեմ, մեք կտրվի նախարարությանը: Մոտ 10 ամիս սպասեցի, ամեն օր՝ այսօր-վաղը, այսօր-վաղը, սեսա՝ ինձ հետ մուկն ու կասու եմ խաղում, իսկ Ավստրիայում իմ մնալու ժամանակը՝ 6 ամիսը, վաղուց անցել է, սովետական դեպի անասուն էլ ինձ ֆեից բռնած խաղացում է: Ես ալ ելի չունեի, ինձ մնում էր ֆաղափական աղասան խնդրելը: Եվ ես ֆաղափական աղասան խնդրեցի, մի բան, որ հաջորդ օրն իսկ հարդրվեց հեռուստատեսությամբ, տպագրվեց թերթում, հայտարարվեց հրատարակվալ: Նույն օրն իսկ ինձ նամակով կանչեցին սովետական դեպի անասուն, թե եկե՛ք, ձեր քղերն եկան... Ես այլեւս հեղարձի տեղ չունեի:

Երկու սարի հետ, այդտեղ դժվարությամբ արդելով, ոչ մի եկամուտ չունեմալով, միայն մի փոքրիկ գումար ունեի հոգեմառուս, որ դառնել էի մինչեւ Հայաստան գալու, բարեկամների օգնությամբ գոյատևելով, արդեն 77 թվին, Ավստրիայի այն ժամանակվա վարչապետը՝ Բրունո Զրայսկին, ներկա լինելով իմ մի համերգին, որոշում է ինձ տալ ավստրիական հողատիրություն, ինձ ասելով թե՛ Ավստրիայի համար դաժակ է ձեզ մնան հողատիր ունենալը: Դրանով վերջ դրվեց իմ փախստական-անաղաղակով վիճակին ու իմ հոգեկան սվայսանքներին:

Այդպես էլ մնացի արտասահմանում: 74-ից մինչեւ 91 թվականը ավելի քան 50 նվագախմբեր ղեկավարելով ելույթներ ունեցա Եվրոպայում եւ մասնաճյուղերից դուրս՝ Բեռլին, Վիեննա, Փարիզ, Ամստերդամ, Հռոմ, Միլան, Նիս, Բրյուսել, Զեյդիխոլմ, Յոհաննեսբուրգ... որ մեկը թվեմ... Այդպես մինչեւ 91 թվականը:

91 թվականի հունիս ամիսին ես մեք եմ սանում մեք կույթի նախարար Պերճ Զեյթունյանից: Դա հրավեր էր՝ ելույթներ ունենալու: Եվ ես ուրախությամբ ընդունեցի այդ հրավերը եւ եկա: Հայաստանում ես Պերճ Զեյթունյանի հետ լայնամազի ստորագրեցի, որով սանձնում էի Երեւանի օպերային թատրոնի գլխավոր դիրիժորի դասակարգությունները:

Մանեսը ունեւ երկու կասու, մեկը Ֆրանսիայից էր բերել, մյուսը «տեղացի» էր: Միում էր երկուսին էլ, բայց չզիջեմ նրանից ո՞րն է այս լուսանկարում:

Թե երկու անգամ հայտարարվել է, թե ինձ բնակարան եմ հասկացրել: Մի անգամ հայտարարվեց ֆաղափազլուսի Համբարձում Գալստյանի ժամանակ, մյուս անգամ՝ Վահագն Խաչատրյանի ժամանակ:

Հիմա, օգոստոսի 31-ին 94 թվականի՝ օրդեր վերջապետ սացա: Այսինքն, երեք սարի հետ:

Ասեմ, որ նախագահի հետ հանդիպումից երկու օր հետո ես մեկնեցի Ֆրանսիա, ծախեցի տուն ու տեղս, կնոջս հանցի աշխատանքից, ծախսեք արեցի Հայաստան տեղափոխվելու համար, այստեղ ալ տուն գնեցի, ահագին աշխատանք արեցի գնած սնակը ֆիջ թե Ես համար բնակարան դարձնելու համար: Մրան մեք ծախսեք եղան ինձի համար... Եկա հայրենի՞ք ծառայելու եւ նվիրվելու: Երեք սարի աշխատանքի օպերային թատրոնում եւ իմ աշխատանքի սվեցի թատրոնի երաժիշտներին եւ բանվորներին: Կինս ալ իր հերթին էր նվիրված մեր հայրենիքի այսօրվա վիճակը բարելավելու գործին. մա ավելի քան հինգ հազար մարդու համար օգնություն է կազմակերպել՝ ամառակցելով մրանց հազուսով, դեղորայքով, սնունդով, դրամով եւ այլն: Եվ ցավով մի քան ասեմ, որ այս բոլորի

վարձատրությունն այն է, որ ես այսօր իմ հայրենիքում զսնվում եմ այս վիճակի մեջ՝ օտարված իմ գործից ու աշխատանքից, մասնավոր, ֆիջ է ասել թե՛ անուշադրության ու անարթության: Եվ ես ոչ մեկից ու ոչ ոքից, ով էլ որ մա լինի, գործ չեմ խնդրել ու չեմ խնդրելու: Եթե ուզում եմ, իրենք մի քան խնդրեմ:

Հիմա դառնում իմ բուն խոսքին:

Արդեն ֆանի մը ամիս հետ օպերային թատրոնում դարձա Տիգրան Լեոնյանի հետ խոսում էիմ, դա կլինէր 92-ի առաջին ամիսներին, փետրվար-մարտի ամիսներին, խոսում էիմ այն մասին, որ մեր աշխատանքային կարգը ձիւս է, մեք է աշխատանք արեմսյան եղանակներով, որ դախի՞՞ք մեք է մի քան լինի, մեք մեք է ինչ հասարկ դախի՞՞ք: Պեք է ներկայացում խաղալ դասարկ դախի՞՞ք: Սա սխալ, մեք էլի, դասադարձելի բան է: Այդպես աշխատել չի կարելի: Մի օպերա բեմադրում եմ, մի ֆանի ներկայացում գնում է, հետո այդ օպերան հանում եմ, ուրիշն եմ բեմադրում: Եվ մի քան լինի դախի՞՞ք: Այսպես եմ աշխատում արտասահմանում, ամեն տեղ: Եվ թատրոնի սնունդությունն ինձն է որոշում, թե ո՞ր ներկայացումը ֆանի՞՞ անգամ մեք է ներկայացվի: Եվ ամեն ինչ անում եմ, որ երգչները երգեն լինի, լեկ-լեցուն դախի՞՞քի առաջ... Սա Ես կարելու բան է, Ես

կարելու՝ ներկայացման որակի ու մակարդակի, երգչների գործի ու աշխատանքի, եւ վերջապես ժողովրդի համար: Օպերային, եւ ընդհանրապես թատրական արվեստի համար սա Ես կարելու է ամեն իմաստով:

Պեք է օտար երգչներ հրավիրել, որ մրան երգեն մեր բեմերում: Եվ մեր երգչներն ալ մեք է անոլայնան գնան արտասահման՝ երգելու մրանց բեմերում: Սա բարձրացնում է երգչի դասակարգությունը՝ մասնագիտական ու ստեղծագործական առումով:

Այս ամենը դարձա Տիգրան Լեոնյանին այնքան էլ հաճելի չքվաց: Եվ մա սկսեց երգչներին լարել-սրամաղրել իմ դեմ: Նրան հավաքվել եւ ինձ մի մամակ էիմ հղել, թե՛ եկե՛ք հրաժարվե՛ք գլխավոր դիրիժորի դասակարգություններից, մնացե՛ք միայն իբրեւ դասավոր դիրիժոր: Ես հանդիպեցի երգչների հետ, բացարձակ, թե ինչպես եմ դասկարգում օպերային երգչի աշխատանքը եւ ինչ մասնագումներ մեք է իրագործել մեր միասնական աշխատանքի որակն ու մակարդակը բարձրացնելու համար, եւ մարդիկ ինձ հասկացան:

Իմ մեք եւ ու գաղափարները փաստեմ ձիւս չէին ներկայացվել երգչներին: Նրանք, օրինակ, կարծում էին, թե ով, ասեմ, Արցալ Երկրորդ է երգում, ներկայացումը հանվելուց հետո այլեւս մի քան անգործ: Օպերայում եղած-չեղածը մի ֆանի ներկայացում է՝ «Արցալ Երկրորդ», «Լեբելեբիջի Հոր-Հոր արալ», «Անու», «Տրուբադուր» եւ էլի մեկ-երկու ներկայացում: Եվ եթե այս բոլորը մեկ կողմ դրվի, ի՞նչ մի քան անեմ երգչները: Եվ այս բանը մրանց համար, իհարկե, տա՛ւ էր: Բայց երբ ես բացարձակ, մարդիկ հասկացան ինձ: Ոչ մեկի համար հաճելի չէ դասարկ դախի՞՞քի առջեւ երգել: Այո, ես ասել եմ, որ դրսից երգչներ մեք է հրավիրվեմ, բայց ես մա եւ ասել եմ, որ դա լինի այն լայնամակ, որ մեր երգչներն ալ գնան ուրիշ բեմերում երգելու:

Երգչների հետ իմ գրույցից հետո մեք լուրջ լավացավ, կարծեք թե ամեն ինչ հարթվեց եւ իր տեղն ընկավ: Մեր միջեւ ոչ մի հակասություն չմնաց եւ կարծեք թե ամեն ինչ վերջացավ:

Ես ամեն ինչ դասեցի միմիսին, թե՛ այսպես-այսպես-այսպես: Սա 92 թվականի սկզբներին էր: Եվ խնդրեցի միմիսին, որ օպերային թատրոնի հա-

մար կանոնակարգ մշակվի, թե օտերայի սնօրենը ինչ իրավունքներ ու լիազորություններ ունի, գլխավոր դիրքերը ինչ իրավունքներ ու լիազորություններ ունի... Գա, - ասաց մինիստրը, - լիազորություններ, որ անեն, կանեն, կանեն... Այսպես ձգվեց երկու տարի... Եկավ նոր նախարար՝ Յակոբ Մովսեսը: Եվ նորից ամեն ինչ մնաց նույնը:

94-ի սեղանների 1-ին լրանում էր իմ լայնամասշտաբի ժամկետը: Եվ 94-ի հունվար-փետրվար ամիսներին սնօրենը սկսեց մտածել, թե ինչպես անեն, որ Օհան Դուրյանը ներգնահատվի ու վերավճարվի ու բողոքի-հեռանա: Նա շատ լավ գիտի, որ նման իրավիճակներում ես իմ իրավունքի հետևողական դաժանորեն չեմ, նման դեմքերում ես գերադասում եմ ներկայություն իմնա իմ մեջ ես մի կողմ փախչել:

Այս ամենի մեջ, նախ, «Անուշ»-ի ֆանհինգը արված վաղեմությամբ լիազորությունը կա, ես հետո, թատրոնում իմ հեղինակությունը ես աշխատակազմի՝ իմ հանդեպ ունեցած հարգանքի խնդիրը կա: Անհամեսությունը չհամարվի, իմ հեղինակությունը թատրոնում ես աշխատակազմի մեջ այնքան բարձր է, որ դա արդեն իմնիմ դուր չի գալիս սնօրենին: Թեև, ասեմ, որ սնօրենի իմնիմ մինիստրի ներկայությամբ վկայել է. «Թատրոնում

օտերային թատրոնում, - ասեմ, ծագիրն ալ ասեմ՝ Շուքերս՝ «9-րդ սիմֆոնիա», Վազգենի «Իզոլյացիայի մասին»՝ Արամ Մանուկյանի հետ, ես իմ «Կոմիտասյան»-ը: Այդ համերգը հայտարարվեց իրեն նախօրյակ իմ հոբելյանի, որ ղեկավար էր իմնեմ սեղաններ 92 թվականին: Այդպես հայտարարվել էր: Իմ համերգները միշտ լինում են լինում, բայց այդ օրը դա հիվանդ կիսով չափ դասարկ էր: Բազմաթիվ երաժիշտներ մոտեցան ինձ ես ասացի, թե՛ մոտեցել եմ սոսնարկ-դին, մեզ ասել եմ, թե սոսնարկ սոսնարկ-ված եմ: Վստահորեն ինչ-որ մեկը նման հրահանգ է սվել կամ կազմակերպել է դա: Այդ էլ լիազորությունիմ մինիստրին, բայց՝ նորից ֆար անհարթություն:

Օտերային թատրոնում միաժամանակ տրուսնօրեն դառնալու համար դարձրի Տիգրան Լեւոնյանը դիմում էր այնպիսի ֆայլերի, որոնց որակումը թողնում եմ ընթերցողին: Մա արհեստներին առանձին-առանձին կանչում է իր աշխատանքային ես թույլ է ստորագրել չափս, թե սվյալ արհեստը չի ուզում աշխատել Օհան Դուրյանի հետ:

94 թվականի մարտի 8-ին ինձ զանգահարում է Տասյանա Նիկոլայանան, նա լրանավորում էր օտերային թատրոնի աշխատանքները, ես ասում է, որ Գեղարվեստ

Ջալալովը չի կարող չափ սալ: Մի խոսքով, իմ լայնամասշտաբի ժամկետն ավարտվեց, ես փաստորեն մնացի անգործ Յայասանում: Իհարկե, կա ռադիոյի օրկեստրում իմ աշխատանքը, բայց դա էլ աշխատանք չէ այն իմաստով, որ երրորդ տարին է՝ լույս չկա, աշխատանքի լայնամասշտաբ չկան, փորձերի հնարավորություն չկա: Ջմեռվա ամիսները մասնավոր եմ բացարձակ անգործության: Այնպես որ, օրկեստրը չի կարողանում աշխատել: Վիճակը այսպիսին է:

Այս ամենը, իհարկե, այսպես չէր լինի, եթե մի փոքր այլ լինեին նախարարության ես մանավանդ նախարարի վերաբերմունքը:

Ես գիտեմ, որ նախարար իմ հասցեյին ասել է «ախարար» ու «ախարարական» (ոչինչ, ինչպես այստեղ եմ ասում՝ իր մեղքը իր վիզը), բայց հարգելի նախարարը թող չմոռանա, որ մասնագետները «Պոդիկոսո»-ի բեմադրությունը համեմատեցին իսպալական լավագույն բեմադրությունների հետ:

Նախարարությունը ֆար լուրջությամբ դաժանեց ես բացարձակ անհարթություն դրսեւորեց: Առայսօր ես նախարարությունից որեւէ արձագանք չեմ ստացել: Ինձ մնում էր դիմել վերջին հուսահատ ֆայլին: Եվ դիմեցի:

Նրանք իջան, ես հրաժարվեցի, դասառաքանակներով, որ ես եկել եմ Թումանյանի արարողությանը մասնակցելու միայն ես ճաշից հրաժարվում եմ: Չէի ուզում իջնել: Վերջիվերջո, երբ իրենք մտնեցին, Յակոբ Մովսեսը եկավ ինձ ասելու, թե նախագահը խնդրում է, որ դուր գալ: Ես իմնիմ մեջ ես մարդ զգալով ես իմ նախագահին հարգելով՝ գնացի:

Նախագահը միշտ դիմացու նստած էր: Սու Սարգսյան, Գրան Մաթեոսյան... Յակոբ Մովսեսն ալ կողմ նստած էր: Գաց կերամ, իմ կենցաղ ալ խմեցի (Գրան Մաթեոսյանը առաջարկեց), ուրիշ կենցաղներ եղան...

Ես, իհարկե, ինձ թույլ չսվեցի առիթը օգտագործելու նախագահին մոտենալու ես իմ դիմումների մասին հարցնելու:

Կողմ նստած Յակոբ Մովսեսին միայն ասացի. «Ես արհաստանում լիազորված հարգանք ունեմ, օտերների մոտ, թեև դժվարություններ ալ ունեմ, ի վերջո, օտեր էի այնտեղ: Բայց որ ես կզան Յայասան ես իմնիմ մեջ ես երկրի մեջ օտեր կզգամ, որ իմ թեւերս կկոտրեն այստեղ, երբեք չէի ստասում»: Ասի՝ դարձեալ Յակոբ, դասառաքանակ մի սալ դրան, դասառաքանակ ղեկ էլ: «Գա, - ասաց նախարարը, - միշտ է, մատարո, մեմ Ջեզ նեղազել եմ: Գեո կխոսենք...»: Դեռ էն խոսելն է, լիազորություններ... Այսօր...»

Այս է իսկությունը ես այսպես է այսօր իմ դրությունը:

Ես Յայասան եմ եկել իմ հայրենիքի ու իմ ժողովրդի համար: Եվ երբեք այլևս չեմ հեռանալու Յայասանից, ինչ էլ որ լինի: Եվ եթե կոմունիստների իշխանության օրն ստիպված եղա հեռանալու Յայասանից, ապա հիմա չէի ուզեմ փոքրիկ իշխանավորների ու մանր օտերների իշխանությունների սեր մարդկանց, առիկար ու առաջնորդ անձերի խարդականքների, սեղանությունների ու դավերի գոյը դառնալ: Յայասանից հեռանալը այսօր ինձ համար՝ գոյության, խեղճության հասցնելու ղեկ բան բան մըն է: Եթե այդ է ուզում կառավարությունը, եթե ուզում է իրոք ինձ գոյության հասցնել, կարող է անել դա:

Յիշում ես, երբ մի անգամ իմ մեմնալով ձեր տունը գնացիմ, ձեր բակում բանվորներ աշխատում էին, այն դարձ գործավորների խոսքը. «Վա՛յ, մեր Օհան Դուրյանը»:

Ես միայն ես միայն այդ «մերի» համար եկա: Եվ ես նրանց հետ եմ այլևս, իմ ժողովրդի ու իմ հայրենիքի հետ... Մնացյալը ոչինչ չարժե:

- 1) Մուկկայի Մեծ թատրոնը:
- 2) «Մովսեսական Յայասան» թերթը հրաժարվում է տպագրել Օհան Դուրյանի գրությունը: Մատենոյի հոդվածը «Անուշ», Թումանյան, Տիգրանյան... խորագրով ես «Անուշ» նոր բեմադրության առիթով՝ հղումով, տպագրվում է «Երկրյան Երեսան», թերթում 1969 թվականի սեպտեմբերի 7-ին:
- 3) Կարուժան Գոճյան - ամերիկահայ ջութակահար:
- 4) «Պոդիկոսո» օտերայի իսպալերեն անվանումն է, որ Օհան Դուրյանը սիրում էր խոսի մեջ գործածել:

Լուսանկարները՝ Պողոս Պողոսյանի

«ԵՍ ՌԻԳՈՒՄ ԵՍ, ՈՐ ԲՈՒՆՈՐԸ ԻՄԱՆԱՆ ԵՇՄԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆԸ»

բոլորն ալ Օհան Դուրյանին սիրում ես հարգում եմ»:

Այսպես է, որ սնօրենի համար անհրաժեշտ է դառնում Օհան Դուրյանից ազատվելը: Ե, այս եղանակը չհաջողվեց, մյուսը փորձեմ: Ե, ինչ անեն, որ Օհան Դուրյանին համբերությունից հանեն: Եվ սկսեց երգչներ ընդունել՝ առանց իմ կարծիքը հարցնելու կամ իմ վերաբերմունքը հաշվի առնելու: Նա դրա իրավունքը չունի: Ինձ հետ կնված լայնամասշտաբ այդ մասին գրված է՝ «փոխադարձ համաձայնությամբ»:

Օտերային թատրոնի 60-ամյակն եմ նշում, միջոցառումների ծագիր եմ մշակում՝ առանց գլխավոր դիրքերի: Թատրոնում ամեն մի հավաքարար գիտեմ, թե ինչ եմ ձեռնարկում կամ ինչ եմ ուզում անել, բացի գլխավոր դիրքերից:

Կամերային նվագախումբ եմ կազմակերպում՝ նորից առանց գլխավոր դիրքերի, երաժիշտներ են ընդունում՝ առանց ինձ մի բառ ասելու:

Կողմնակի համերգներ եմ ծագրվում, ծագրեր եմ կազմում՝ առանց գլխավոր դիրքերի:

Այս բոլորը արվում է այն բանի համար, որ կոլեկտիվի մոտ հարգանքը ես համակրանքը իմ անձի հանդեպ ղակասի: Եվ բացահայտ արհամարհակց վերաբերմունք կա իմ անձի հանդեպ, ասելու համար, թե Օհան Դուրյանը այստեղ ընդամենը դիրքեր է, մինչդեռ ես ու սնօրենը ես եմ այստեղ, միայն ես: Արդեն օտերային թատրոնի 60-ամյակի հանդիսության ժամանակ մարդը ղարգրեմ բացահայտեց իր վերաբերմունքը, ասելով, թե՛ Օհան Դուրյանն ալ է մեզ մոտ աշխատում, բայց մեր թատրոնի գլխավոր ու միակ դիրքերը եղել է ու կնամ Միխայել Թավրիզյանը: Ես եմ գլխավոր դիրքերը՝ նա հասկալիս ընդգծում է, թե այսօր էլ Թավրիզյանն է գլխավոր դիրքերը:

Ես այս ամենի մասին արդեն ֆանի անգամ ասել եմ մինիստրին, բայց մինիստրը մաքր մասին չի խփել, ոչինչ չի արել այս վիճակը հարթելու համար: Ես հա գնում-գալիս եմ, ինձ ասում է՝ այսօր-վաղը, այսօր-վաղը... Այդպես էլ ոչինչ չարվեց:

92-ի 24 հուլիսին համերգ ղեկավարեցի ռադիոյի սիմֆոնիկ նվագախմբի հետ

Ղեկ է կարողանալ հեզնել նաե...»

սական խորհրդի միտ կա: Ներկա եմ լինում, տեսնում եմ, որ սա Գեղարվեստական խորհրդի միտ չէ, այլ ամբողջ կոլեկտիվի ժողով: Նստած է էնտեղ դարձեալ սնօրենը, որ որոշել է ժողովի ֆննարկման նյութ դարձնել Օհան Դուրյանի հարցը: Թե ինչ հանցանք եմ գործել, չգիտեմ: Այնտեղ հայտարարում եմ, թե Օհան Դուրյանի հյուրանոցային սեմյակի համար վճարում եմ այնքան, որքան երեկ թատրոնի ամբողջ բյուջեն է: Ե, ես ի՞նչ մեղավոր եմ, իմ լայնամասշտաբ մեջ հասնել կես կա ինձ բնակարանով աղա-հովելու մասին: Պայմանագիր-մայնամագիր, իհարկե, չի հիշվում, ես տեսա, որ որոշել եմ ինձ հետ հաշվեհարդար տեսնել...

Եվ ես որոշեցի մամուլի ասուլիս հրավիրել:

Մամուլի ասուլիս եղավ, ես ասացի ամեն ինչը, ես ոչ մի բան չժխտեց իմ ասածներից դարձեալ Տիգրան Լեւոնյանը: Մամուլի ասուլիսը եղավ նախարարությունում, նախարարն ալ ներկա էր:

Տիգրան Լեւոնյանն ասում էր, որ ես ճշտում եմ դիրքերներին, օրինակ՝ Ջալալովին, բայց տեղում տեղը մոռանում է, որ իմնիմ եկավ ասելու, թե Ջալալովը չի կարող «Պոլիոսո»-ն (4) («Պոդիկոսո».- խմբ.) չափ սալ, որ իմնիմ ուզում է, որ «Արեակ Երկրորդ»-ում ես չափ սա՛մ Յուրի Դավթյանի տեղը... Եվ այսօրից հետո դեռ ասում է, որ ես ճշտում եմ դիրքերներին: Տիգրան Լեւոնյանը ղնդում էր, որ

Ես երեք անգամ դիմել եմ նախագահին՝ ունկնդրություն խնդրելով: Որեւէ դասառաքանակ կամ արձագանքի չեմ արժանացել: Չորրորդ անգամ դիմել եմ մամուլի ասուլիսի միջոցով, նորից՝ նույն լուրջությամբ: Մի օր արեք առաջ էլ հեռագիր հղեցի Յանրաղեսության նախագահին՝ նորից ունկնդրություն հայցելով: Նորից նույն լուրջությամբ: Չգիտեմ, ինչ մտածեմ:

Ուզում եմ հիշել մի վերջին միջոցառում էլ. Թումանյանի սիրքը Դսեղ սանելու օրերին, ավելի միտ նախորդ օրը, ինձ զանգահարում է ռադիոյի իմ օրկեստրի սնօրենը ես ինձ հայտնում է, որ ներքին գործոց նախարարը՝ Սիրադեղյանը ինձ հրավիրում է ներկա լինելու ես մասնակցելու Դսեղում տեղի ունեցալիք արարողություններին: Այդ օրը հանդիպելու էինք նախագահական ա-

դարանքի մոտ ես այդտեղից մեծ ֆարվանով մեկնելու էինք Դսեղ: Ներկա էին Յանրաղեսության նախագահը, Արարեցյանը, Գագիկ Գարությունյանը, մակույթի մախարարը, ճանաչված մարդիկ, մտավորականներ, հյուրեր... Գնացիմ, արարողությանը ներկա եղանք: Վերադարձին կանգ ղիտի առնեմիմ մի ճաշարանում՝ հաց ուտելու: Այդտեղ ես չէի ուզում իջնել մեմնայից: Ինձ հետ միասին մեմնայում էին Մանուկյանն ու իր կինը, նկարիչ Յակոբյանը...

Նամակ խմբագրությանը

Կարդացի «Ազգ» օրաթաթերթում (16 փետրվարի) «Յառաջաբանի մը առիթով» բավականին մեղմ ես անչար հոդվածը «Բարսեղ Կանաչեան, Կեանքի մը երաժշտականացումը» (Բեյրութ, 2017) անհասկանալի խորագրով ծավալում գրի, ավելի միտ՝ այդ գրի առաջաբանի առիթով:

Հոդվածից այն տպավորությունն ես ստանում, թե գրի հավաքական աշխատանքը կատարել է այն անձնավորությունը, որի անունը տպագրության վրա դրված է «աշխատասիրեց» բառի կողմին:

Ճիշտ չէ, սխալ է: Ցավով արհի, իրողությունն այլ է: Ես ծանոթ եմ այդ գրի նախադասությանը: Գրի նյութերը տարիների ընթացքում մաս առ մաս, փոշու առ փոշու հավաքել է կոմպոզիտորի դուստր՝ Սեդա Կանաչյանը, մեր սմանչելի Սեդան: Նյութերի մի մասը ղահողանվել էր Բարսեղ Կանաչյանի արխիվում: Սեդա Կանաչյանն իր կյանքի տարիներն է նվիրել հոր ստեղծագործական ժառանգության ճակատագիրն ու աղազան աղաժողովելու գործին: Նա ուղղակի երկյուղալիությամբ էր հավաքում այն ամենը, ինչը այս կամ այն կերպ կարված էր Բարսեղ Կանաչյանի կյանքին ու գործին: Այնպես որ գրի հիմնական աշխատանքը, այն է՝ գրի նյութերը հավաքելու ես ի մի բերելու աշխատանքը իրականում կատարել է երաժշտի դուստր՝ Տիգրան Կանաչյանը:

ԵՐԱՆԻ ԱՍՏՈՒՄՅԱՆ

Մարտի ԵՐԱՄԵՆԱՆ

Եզիպոս

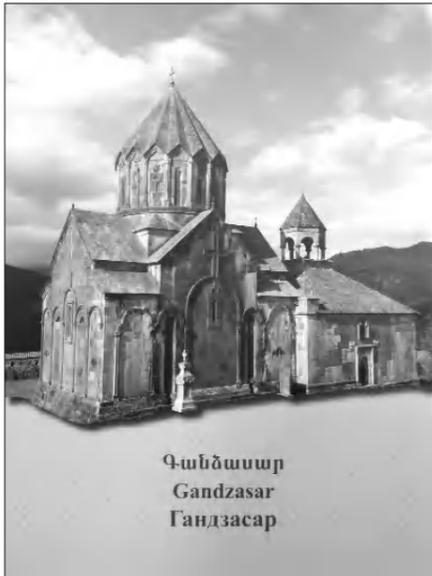
Ամեն արի բազմաթիվ գիրքեր կը հրատարակուին Հայաստանի եւ Ափիւնի արածին: Միտ չէ սակայն, որ գիրք մը խորհրդէն կը տղարու իր բովանդակութեամբ եւ գեղարուեստական ձեւաւորմով, այնքան որ կուզես արտայայտել տղարուքիւնը:

Նման հրատարակութիւն մըն է «Գանձասար» խորագրուած եւ Արցախի այդ գեղակերտին նուիրուած այլո՞ւմ-գիրքը, որ հրատարակուած էր անցեալ արի, 2017 թուականին, Գանձասարի վանքին սուրբ Յովհաննէսի օծման 777-ամեայ յրբելանին առիթով:

Գանձասարի մասին հակիրճ գրութիւնը ստորագրած է Մերող Մաթոցի անուան Մատենադարանի աւագ գիտատախառն **Թամարա Մինասեանը**: Այստեղ չկան գիտական մանրամասն բացատրութիւններ, որոնք կրնան սովորական այցելուի մը համար այնքան ալ հետաքրքրական չթուի: Ինչ որ գրուած է յառաջաբանի չորս էջերուն մէջ, կը սրէ ընթերցողին հետաքրքրութիւնը եւ կը մղէ զինքն ղեկի հոն, ղեկի Արցախի Գանձասարը, տեղւոյն վրայ դիտելու ճարտարապետական այդ կոթողը, որուն համար կըրտի թէ 4-րդ դարուն կառուցուած է:

Այդ արածաւերջանին մէջ Գանձասար անունով լեռ կայ, որմէ իրենց անունը առեր են թէ՛ գիւղը եւ թէ՛ վանքը: Տեղացիները կըրտեն, թէ լեռը անունը ստացեր է իր ընդերքին տաքուած գանձերուն՝ արծաթի, ոսկիի եւ այլ մետաղներու հանքեր ունենալուն տաճարով:

Վանքին մասին բազմաթիւ անունազարոյցներ կան, որոնցմէ մէկը կըրտէ թէ

Գանձասար Gandzasar Гандзасар

եկեղեցւոյ խորանին սակ ամփոփուած է սուրբ Յովհաննէս Սյրշիչի գլուխն ու Պանթալէոն բժիշկին հրաւազած արիւնը:

Վանքին տաճարութիւնը միախառնուած է Արցախի կաթսամարտին մէջ մեծ դեր ունեցած կաթողիկոսին՝ Եսայի Հասան Տալալեանի իշխանական տոհմին:

Կըրտի թէ 4-րդ դարուն գոյութիւն ունեցած է ինչ եկեղեցի մը, որուն ճիշդ տեղը կառուցուած է Յովհաննէս Սյրշիչի անունը կրող մը եկեղեցին, 13-րդ դարու սկիզբը: Այդ մը եկեղեցւոյ եւ վանքին նախակազմին ու օծումը տեղի ունեցած են 1240 թուականի Յուլիս 22-ին, Վար-

դավառի տօնին, ինչ որ 2017 թուականի կը դարձնէ 777 ամեակը Գանձասարի: Խորհրդանշան ամեակ:

Գանձասարի եկեղեցին դուրսէն ուղղանկիւն է, ներսէն՝ խաչաձեւ: Դուրսի բոլոր տաճարները գարտարուած են նախ անուտ մեծ խաչով, ապա նաեւ արեւածամացոյցով, յատկապէս խորհրդանշանով, հրեշտակներով եւ այլ խորհրդագրութիւններով: Արեւմտեան կողմը քանդակուած են եկեղեցւոյ երկու հովանաւորները, բազուկները վեր եւ ձեռքերուն վրայ՝ եկեղեցւոյ մանրակերտը:

Եկեղեցւոյ գաւիթը Տալալեաններու տոհմական դամբարանն է, ուր թաղուած են կաթողիկոսներ եւ հոգեւոր առաջնորդներ:

Գանձասարը ոչ միայն եղած է նշանակաւոր վանքի գեղակերտ տաճարով, այլ նաեւ մշակութային կեդրոն, որ ունեցած է իր մատենադարանն ու եղած է մեր գրչութեան գլխաւոր կեդրոններէն մէկը:

Գանձասարի Առաջնորդ Մաթոցը 1417 թուականի իր օրինակած ժողովածուի յիշատակարանին մէջ խոր ցաւով կը գրէ, թէ ինչպէս թեմամբները կողոպտէր ու տարէր են վանքին ամբողջ հարստութիւնն ու մատենաները:

Անոնցմէ 13 մատենաներ հասեր են մեզի բարեբախտաբար, որոնցմէ մէկը կը տառապանքով սուրբ Յակոբեանց վանքի մատենադարանին, իսկ մնացեալ 12-ը՝ Երեւանի Մաթոցի անուան մատենադարանին մէջ:

Այս վանքը քանիցս ենթարկուել է թեմամբներու յարձակումներուն եւ վնաս-

տներ: Բարեբախտաբար միտ ալ կարելի եղած է նորոգել զայն:

Արցախեան հերոսամարտի օրերուն վանքը թիրախ դարձած է թեմամբին եւ բաւական վնասուել է: Մինչեւ այսօր առկայ են բեկորներուն հետքերը եկեղեցիի տաճարուն վրայ:

Չինգ նորոգութիւններէն վերջինը կատարուած է Արցախի թեմակալ առաջնորդին՝ Պարգեւ Երզրագանին օրով եւ կը շարունակուի մինչեւ այսօր:

Գիրքը կը տարփակէ նաեւ սֆանջելի եւ մանրամասն նկարներ, որոնք նշանակաւոր լուսանկարիչ Հրայր Բազէի ոտմետակով առնուած են: Թուղթին որակը եւ անփայլ տեսքը անելի բնական եւ անելի գեղեցիկ դարձուցած են այդ նկարները, անոնց գեղարուեստական նկարի մը թաղոյնի - տես տալով:

Գիրքը արժեւորող երեսոյթներէն մէկն ալ այն է, որ հայերէն գրուած յառաջաբանը, իր տաճարական եւ ճարտարապետական յսակ եւ մանրամասն նկարագրութիւններով թարգմանուած է ներկայացուած է նաեւ տարբեր լեզուներով՝ հայերէնի կողմէն ռուսերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, սպաներէն, իտալերէն, ռուսերէն, արաբերէն, ճապոներէն եւ թիբերէն: Այս լեզուներուն առկայութիւնը գիրքը կը վերածէ օգտագործելու մը, միաժամանակ ճշգրիտ տեղեկութիւններ փոխանցելով այցելուներուն:

Գիրքը Արցախ երկրի ու հայրենիքին հանդէպ սիրոյ եւ հաւատքի արտայայտութիւնն է անոնց, որոնք մտածած, իրագործած եւ հոգացած են այս հրատարակութիւնը: Անոնց անուններուն բացակայութիւնը կը հաստատէ «գործի եւ ոչ խօսքի» հաւատալու իրենց սկզբունքը եւ մեզ ալ յարգանքով կը լեցնէ իրենց հանդէպ:

Գիմանկարային վրձնահարուածներ ԹՈՐՈՍ ԹՈՐԱՆԵԱՆ

Դանդաղ ֆայլերով կը մօտենայի Գրողներու միութեան սան, ներկայ գտնուելու թատերական ներկայացման մը, երբ նկատեցի դիմացեալ արագափայլ, յայտնակը ձեռքին մօտեցող Թորոս Թորանեանը: Կանգ առի բարեւելու, կանգ առաւ: Թեթեւ մը առջեւ թեփուած ուտերը շարժեց, բարեւ առաւ ժողովով:

Ռ՛ր ասանկ, թատերին ներկայ յիշի չըլլա՛ս: Ռ՛րիւ ձեռնարկ մը կայ, հոն կ'երթամ, ըսաւ ու անցաւ: Արդէն իր բնական տունէն մինչեւ Գրողներու միութիւն, զոնէ կէս ժամ մը ֆայլած ըլլալու էր ու սակաւին ալ յիշի ֆայլ, ղեկի ձեռնարկին վայրը: Այս մարդուն մեքենայով տեղ երթալը չեն տեսած, ժամերով կրնայ ֆայլել, առանց յոգնելու, իսկ ես, որ իմէ 15 արի փոքր են, ֆայլած ասեմս յաճախ կը կանգնիմ հանգստանալու:

Ինչուսն ծանրածանր արիւնները թեթեւ-թեթեւ շարժուած կը հասնի ամէն տեղ, ուր գրական միջոցառում մը կայ: Ոչ միայն ներկայ կըլլայ ունկնդրելու, այլեւ անողայման իր կողմէ ալ խօսք մը անելու խօսուածներուն վրայ, որով հետեւ գիտելիքներն ու յուշերն յաշտեալ մը ունի, որ բնաւ չի յասնիր ու չի սժողմիր:

Գլխարկ չի գործածիր. նոյնիսկ ամենացուրտ եղանակին գլխաբաց կ'երթայ ամէն տեղ եւ ամէն օր, կը կարդայ ու կը գրէ առանց ակնոցի, իրեն համար չեն տարբեր մարդոց տարբերակները այս տարագրութիւնը, իմ միտք տրիտատար է:

Եթէ միջոց մը գտնուի հաշուելու համար իր կեանքի ընթացքին կարողացած էջերը, զուտաբար հաւանաբար վեց թուանուանով թիւ մը յիշի ըլլալ, իսկ իր գրածներն ալ անկէ շատ տակաւ յիշի չըլլալին:

Մասնագիտութեամբ բժիշկ է, սակայն իր արերը գրականութիւնն է: Ոչ միայն տարբեր, այլ իր կեանքի իմաստն ու շնչած օդի թթուածինն է գրականութիւնը:

Ծնած է Հայաստանն ու հայոց լեզուն գովաբանելու, տարբերակելու ու տարբերելու համար: Եղած է աշխարհի գրեթէ ամէն կողմ, ուր հայկական համայնք կայ, դասախօսած է, գրած է, ունկնդիրներուն մէջ բորբոսած է հայրենասիրութեան կրակը: Իր հեղինակած ու հրատարակած գիրքերէն օրինակներ լիարուամբ բաժնած է, նուիրած է, մինչեւ իսկ օրին մէկը, երբ ընթերցող հասարակութեան նուազումը նկատեալ է, մասն է Հայկերի ազգային գերեզմանատունը եւ շինարարներուն վրայ գիրքեր ձգած է, ըսելով՝ որ եթէ ողջերը չեն կարդար, թող մեռելները կարդան:

ՅԱԿՈՒԲ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

«Հավատում եմ հաջորդ 7 րոպեներին». Լիանա Դուկասյանի ցուցահանդեսը Միլանում ՍԱՌԱ ԼԱՆՉՈՆԻ

Սարսի 8-ից մինչեւ մայիսի 4-ը Միլանի «Ադրե-կուդ» կենտրոնում կ'ընդհանրուի «Հավատում եմ հաջորդ 7 րոպեներին» ցուցահանդեսը

Նրա համար գեղեցկությունը մեկ այլ կերպ ունի: Նրա նկարագրող տաճարները, որոնք լի են կրկն եւ տարազանքով, անխորհակեցի ուժով տաճարն են իր մասին, եւ անուտ, հայտնուի եւ հայ արվեստագիտուի իր իմաստը մասին: Ինչ որ տեսել են իր աչքերը, ինչ որ արթնել է իր հոգին: Ինչը որ նա, որդես իրականության ուժադիր հայեցող, միտք նկատել ու յաշտեալ է: «Հավատում եմ հաջորդ 7 րոպեներին» ցուցահանդեսը Լիանա Դուկասյանի անմիջական զգացմունքների արտայայտությունն է ավելի քան 20 աշխատանքների միջոցով, որոնք ներառում են յուրաքանչյուր կապուց, գծանկարներ թղթի վրա ու փորագրություններ՝ ստեղծված 2009-ից մինչեւ մեր օրերը:

Լիանա Դուկասյանը, ծնված Գերմանիայում, 1986-ին, սակայն հասակ առած Հայաստանում՝ Ադրբեջանի սահմանակից Գեղարքունիքի մարզի Վահան գյուղում, ինչպես կյանքում, այնպես էլ արվեստում արտահայտվում է չափազանց շիտակ ձեւով: Իր գեղարվեստական հետազոտումը, միեւնույն ժամանակ, իր ամենից անձնական զգացմունքների ուսումնասիրությունն է, ինչպես նաեւ՝ շատ ուժեղ հայ իմաստության լուռ արտահայտություն: Իր ստեղծագործություններում առկա դրամատիզմը նկարչուի արտահայտում է մերկ ու անկեղծ ձեւով, առանց որեւէ ֆիլիտի: Տազմադր, անհամապատասխան ու շփոթության զգացումը, որոնք փոխանցվում են, կատարյալ հավասարակշռության

Galleria Après-coup
Liana Ghukasyan
"Credo nei prossimi 7 minuti"
Inaugurazione giovedì 8 marzo ore 18.00
Via Privata della Braida 5, Milano | MM Poria Romana

մեջ են արտահայտված կենսունակությունն հետ, որոնք ի հայտ են գալիս ներկայից տաճարներից: Նրա տաճարները դաժանությունն ուժգնանում է մի քանի գույնի ներկադրակով, որոնք ընթացում են՝ հաղորդելու համար անձնական, սակայն համընդհանուր մի ուղեծր:

Նրա աշխարհում եւ երեակայության մեջ, նրա երկնագրերի ու գծանկարների յուրաքանչյուր ծնվում են ձեւախելված մարմիններ, կերպարներ՝ երբեմն զավեցական, մտադրեալ՝ իրականության եւ երեակայության, գրոտեսկի ու սյուրռեալիստականի միջեւ սակառնող, սակայն՝ զարմանալիորեն ճշմարիտ ու փոքր, որոնք խոսում են զգացմունքային ու սիրո մասին: Լիանա Դուկասյանի համար, որն իր կերպարներով հիպոթեզում է ներգործիկայի թագուի Տիտի Գարեյիին, արվեստն անկեղծ զգացմունք է, մաքուր սեր, եւ իր աշխատանքներում տարբեր զգացմունքները, մղձավանջներն ու սեւեռումները, իր սեփական փորձառությունը (նոյնիսկ՝ ամենադրամատիկը, ինչպիսին էր 1993-ին անջատումը ռուսական բա-

նակի նախկին զինվորական հորից), նա խառնում է կյանքի գեղեցկությանը, իր հայրենիքի տաճարային ու մշակութային: Եվ միտք՝ անկեղծութեամբ ու փառաբանքով:

Գույնի օգտագործման եւ ընտրության հարցում փորձառությունը մնում է նկարչուի ուղղության կենտրոնական կետը: Օրինակ, այն փոփոխում է նկարչական նյութի խտությունը, որը խտություն կենտրոնացված է մի քանի սեւ կամ մուգ մոխրագույն վրձնահարվածների վրա. նույն գույններն ավելի եթերային ու թեթեւ են «Ծովի բոլոր աստղերը», «Ամեն անգամ, երբ երգում են» եւ «Շեքսպիր» յուրաքանչյուրի ֆունկցիան, որոնք բոլորն էլ ցուցադրվում են Միլանում: Ի լրումն ինչ յուրաքանչյուր աշխատանքների վրա, «Ադրե-կուդում» ցուցադրվելու է նաեւ 12 գծանկար թղթի վրա եւ 3 չոր փորագրանկար, ստեղծված 2009-2010 թվականներին, Լիանայի՝ Իտալիա ժամանման առաջին ամիսներին:

«Մենեկուլարե», Միլան Իտալիայից բարձրանեց ԱՐԾՎԻ ԲԱՍՏՈՒՅԷԼԵԱՆԸ